

ПОЛИТИЧКИ

ЗАВНИЖ

16. X 1987.

• ГОДИНА XLIX

• 300 ДИН.

• БРОЈ 1868

**ПРВИ У
СВЕТУ**
објављујемо
завршницу
књиге
„2061. ТРЕЋА
ОДИСЕЈА”
АРТУРА
КЛАРКА

ВЕРОВАТИ

ВЕРОВАТИ ИЛИ НЕ!

СУЗАН РЕЗНОЛДС

ИЗ ПРИСТВИЧА (ЕНГЛЕСКА) У 19 ГОДИНИ ЗНАЛА ЈЕ 22 СТРАНА ЈЕЗИКА. ЕНГЛЕСКИ ЈЕ НАУЧИЛА ДА ЧИТА СА 2 ГОДИНЕ, НАПИСАЛА ЈЕ ИСТОРИЈСКУ НОВЕЛУ СА 14, А ПРИМЉЕНА ЈЕ НА ОКСФОРДСКИ УНИВЕРЗИТЕТ СА 16 ГОДИНА.

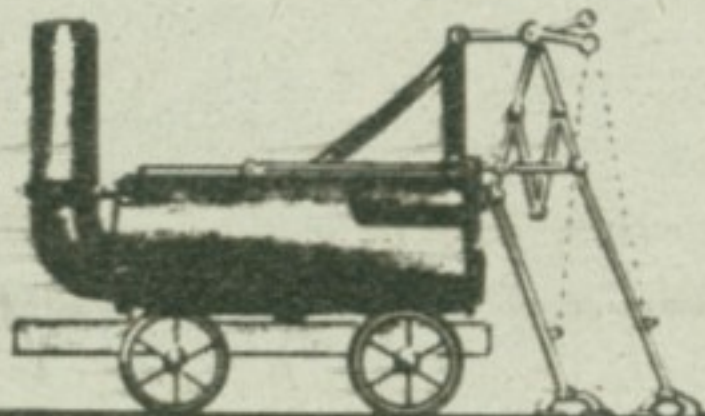
ГРОБНИЦА

ЦАРА ЈУНГЛИА У ПЕКИНГУ ЈОШ ОД ВЛАДАРЕВЕ СМРТИ, ПРЕ 563 ГОДИНЕ, „УОКВИРЕНА“ ЈЕ ДР. ВЕКЕМ НЕОБИЧНОГ ОБЛИКА.

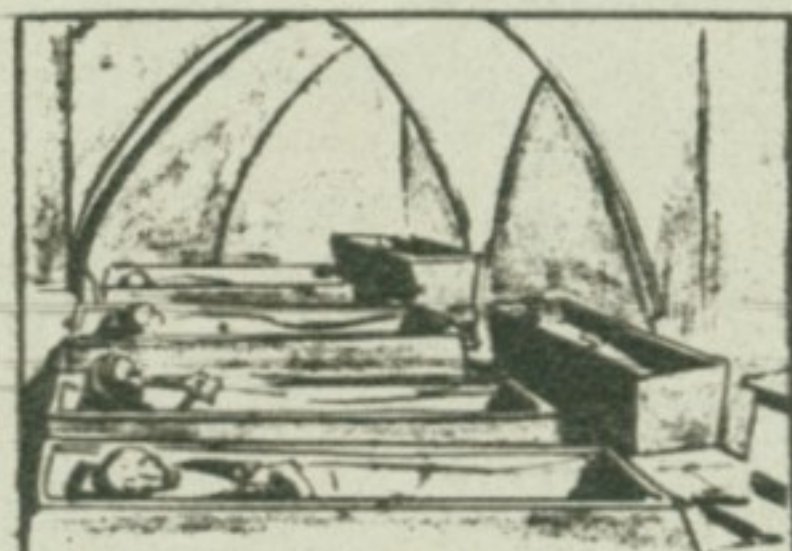
КРАСТАВАЦ

ИЗ БАШТЕ ТЕДИЈА ТОКА ИЗ ВАЛЕТИЈА (ДРЖАВА ЊУЈОРК) ИЗРАСТАО ЈЕ КРОЗ ЖИЧАНУ ОГРАДУ.

Бранџионову локомотиву

КОНСТРУИСАНУ 1813. ГОДИНЕ, ПОТИСКИВАЛЕ СУ НАПРЕД ДВЕ „НОГЕ“ КОЈЕ ЈЕ ПОКРЕТАЛА ВОДЕНА ПАРА.

ТЕЛА

ПОЛОЖЕНА ПРЕ 460 ГОДИНА У КРИПТУ КАТЕДРАЛЕ У БРЕМЕНУ (СР НЕМАЧКА) САВРШЕНО СУ ОЧУВАНА, ИАКО НИСУ БАЛСАМОВАНА.

ИЗ СЕВЕРНЕ АМЕРИКЕ, КАО ОБАВЕЗНИ ДЕО ОБРЕДНИХ ЦЕРЕМОНИЈА, ГУТАЈУ СТРЕЛЕ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

● ● ● снажни ветар покосио је надавно у Аризони сагуаро кактус висок 23 метра. Тако је и из Гинисове књиге рекорда избрисана ова биљка која је спадала међу највише кактусе.

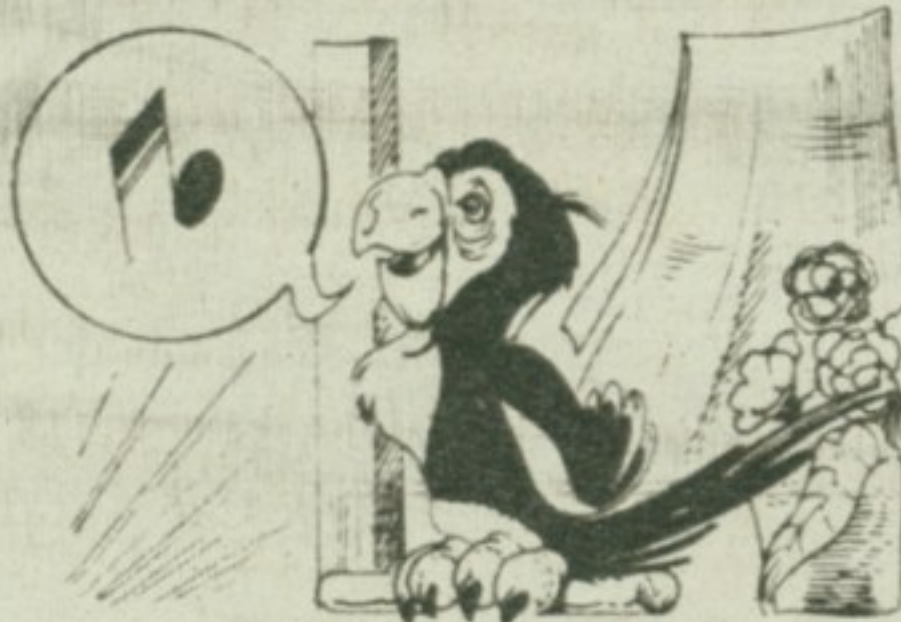
● ● ● француски вајар Доминик Борденев своје скулптуре прави искључиво од старих ципела и чизама којима посебном обрадом даје најразличитије облике. Најуспелија дела овог вајара су карикатуре енглеског принца Чарлса и певача Мика Цегера.

● ● ● добре вести за оне који не могу без кафе: њихов омиљени напиток изгледа не утиче на болести срца. То су резултати испитивања спроведеног у Сједињеним Државама. Испитано је 17 хиљада „кавопија“ и чак ни пет шољица кафе дневно није изазвало никакве срчане сметње.

● ● ● енглеска фабрика намештаја пустила је у продају лежај са балдахинском богато изрезбареним стубова. Намењен је искључиво псима који имају лош сан. Уз кревет се продаје и мекани душек или пак нарочити, ортопедски, затим чаршав и пернати покривач. Све то, прерачено у динаре кошта око 1.700.000.

● ● ● у најстрожем центру Гранаде (Шпанија) један папагај изазвао је велику гужву и вишечасовни застој саобраћаја. Власник је свог љубимца научио да подражава звук пиштаљке и папагај је, тако, стајао на балкону, звиждао и збуњивао

возаче. Саобраћајци су се добро намучили док су поново успоставили ред.

● ● ● рекорд у брзом поњању уз степенице постављен је у сингапурском хотелу „Вестин Стенфорд“. Тридесеттворогодишњи Кенет Кенг службени сингапурске авио-компаније успео је да савлада 1336 степеника за 7 минута 27 секунди.

● ● ● светског шаховског шампиона Гарија Каспарова победио је надавно петнаестогодишњи дечак Алексеј Лазаравили на турниру у граду Бакуу.

● ● ● у Шведској је направљена нова врста монтажне куће са покретним кровом. У вреле летње дане власник само притисне дугме, и кров се отвара и тако се собе претварају у терасу.

● ● ● један трговац животињама који има радњу у центру америчког града Снатла у излогу је истакао овакав натпис: „Ко купи два слона за суму од 9.999 долара кући може да поведе и трећег – добија га бесплатно!“

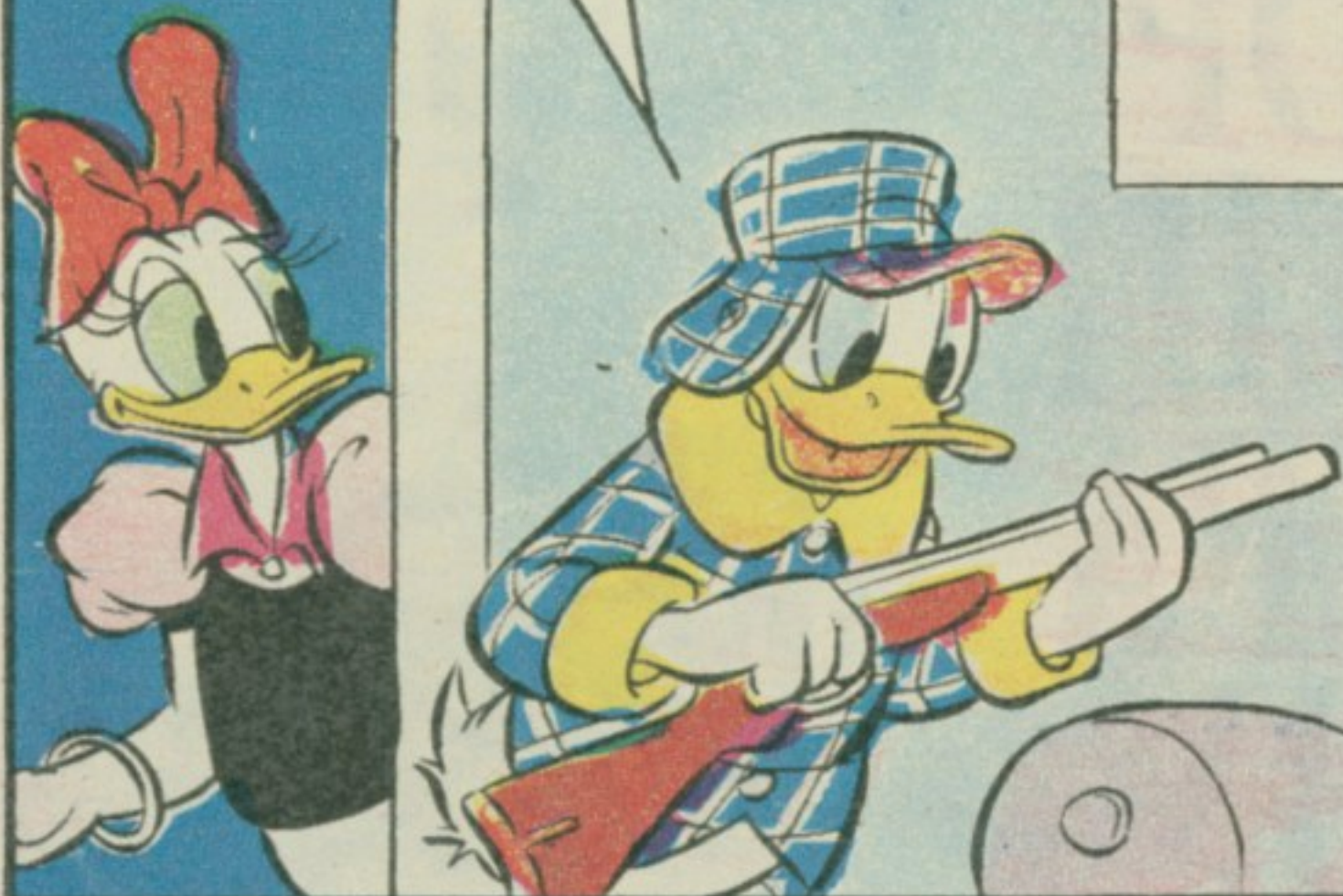

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

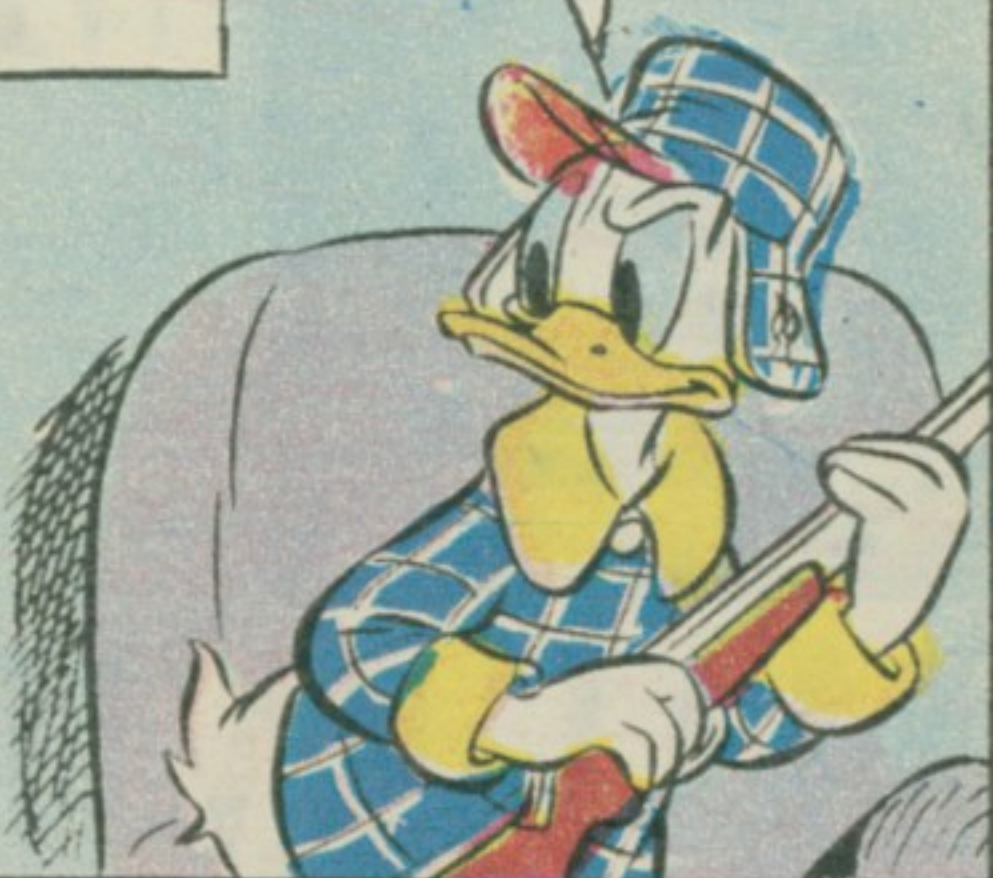
СУТРА ПОЧИЊЕ СЕЗОНА ЛОВА!
ПОТПУНО САМ СПРЕМАН!

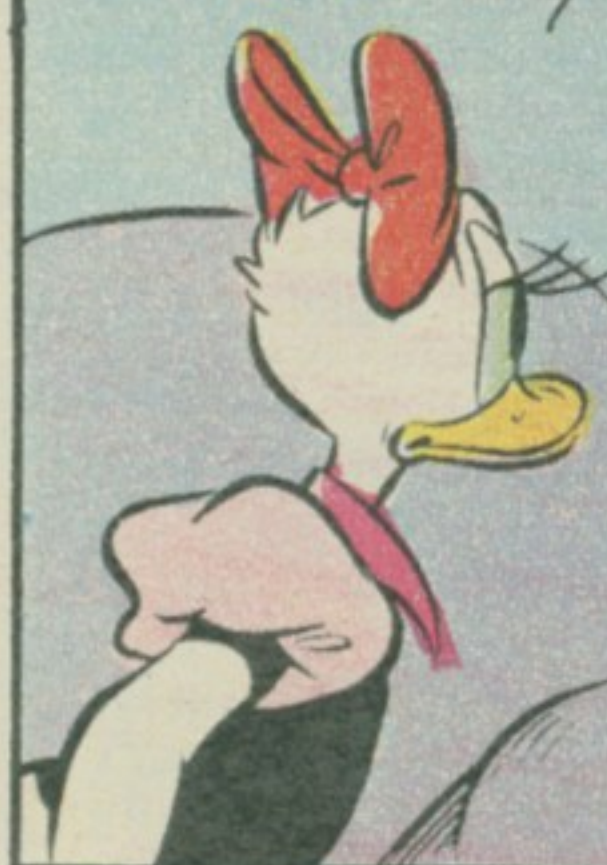
А ЈЕ Л' МОГУ И ЈА
СА ТОБОМ?

НЕМОЈ ДА
МЕ ЗАСМЕЈА-
ВАШ, ПАТО!

МОЛИМ ТЕ, ПАЈО! ПОВЕ-
ДИ МЕ САМО СУТРА!

НЕ ДОЛАЗИ У ОБЗИР!

УОСТАЛОМ, ТИ НЕ МОЖЕШ
РАНО ДА УСТАНЕШ!

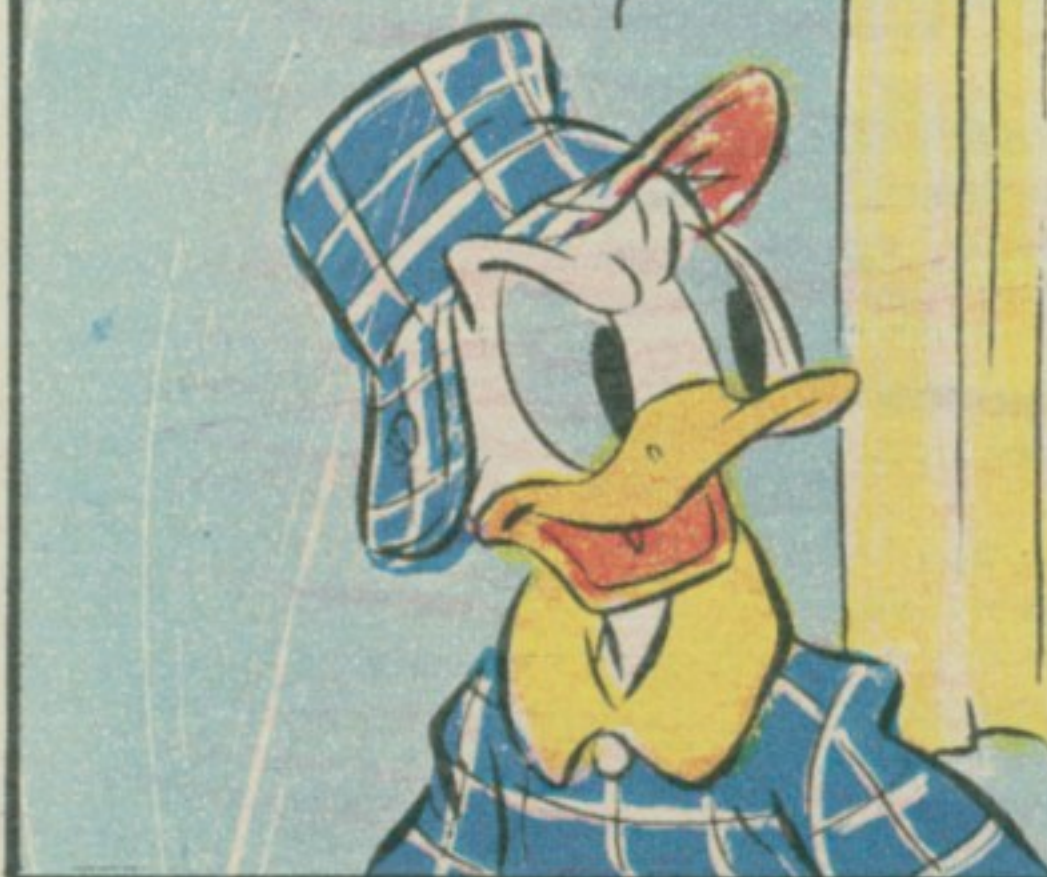
ПАЗИ, МО-
ЛИМ ТЕ...

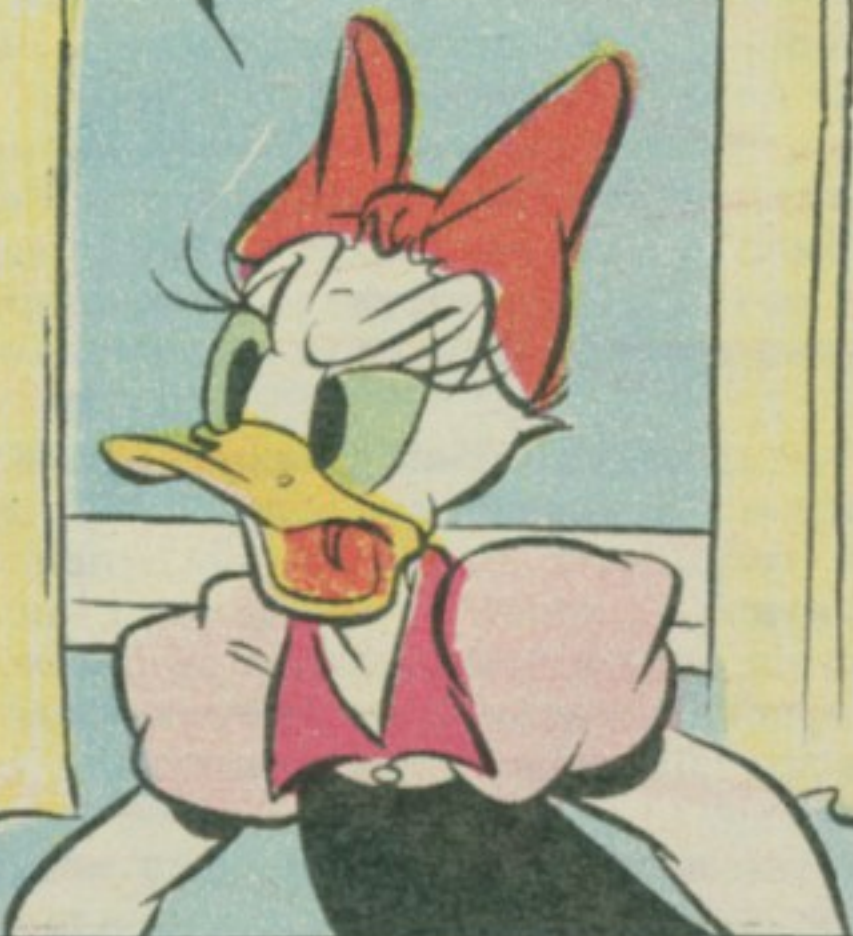
© 1987 The Walt Disney Company
All Rights Reserved

Distributed by King Features Syndicate

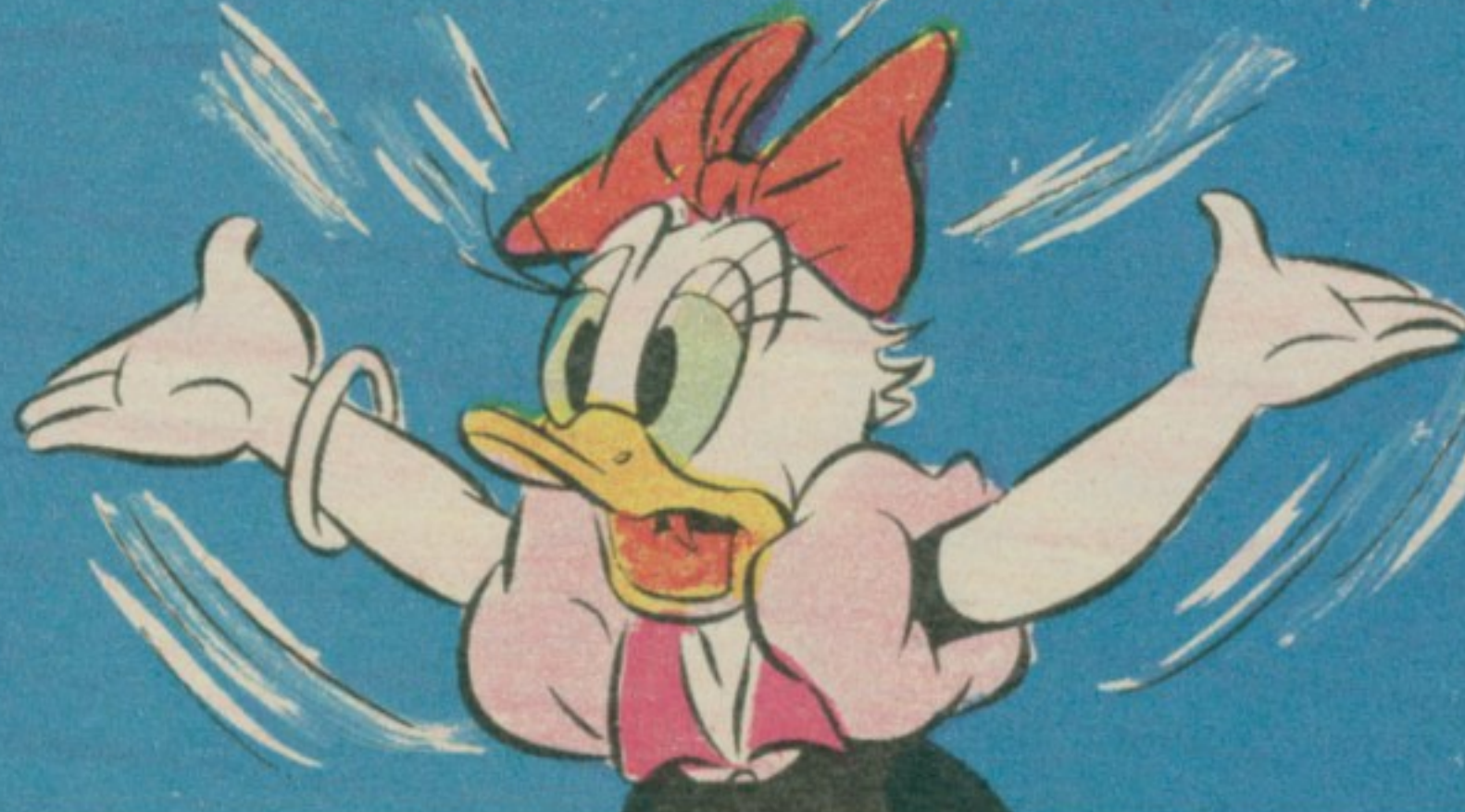
КУКАКЕШ МИ ДАТИ
ЈЕ ДОСАДНО!

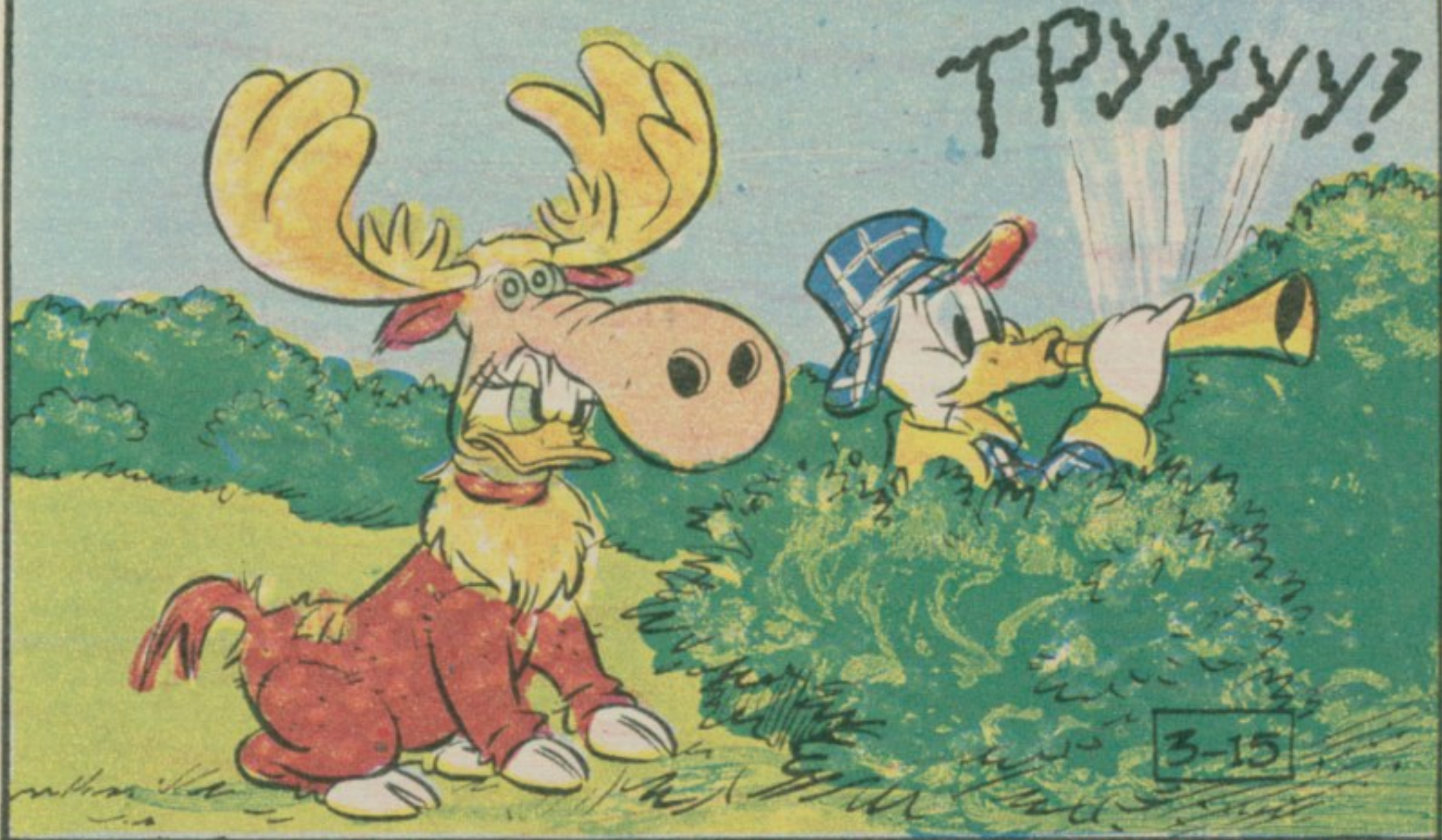
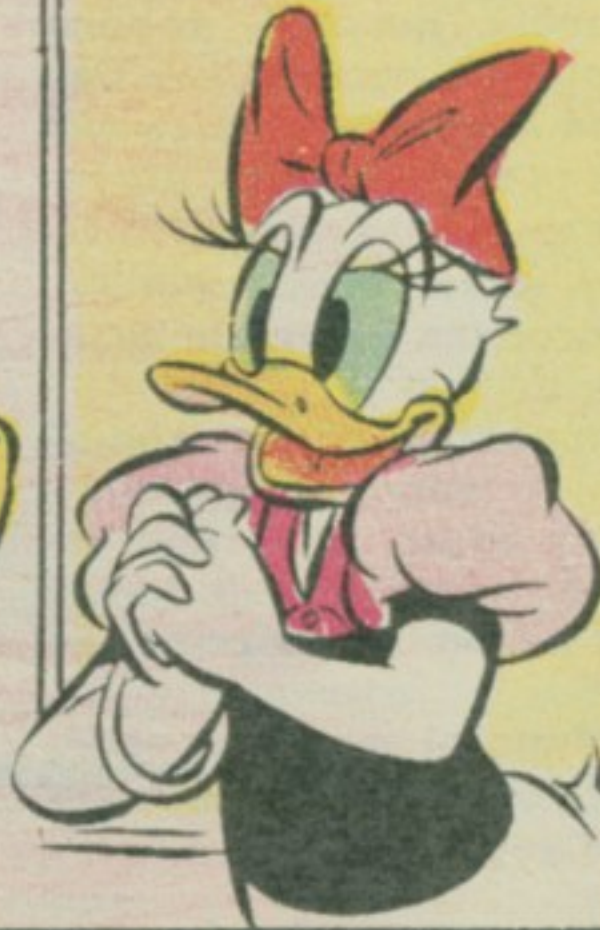
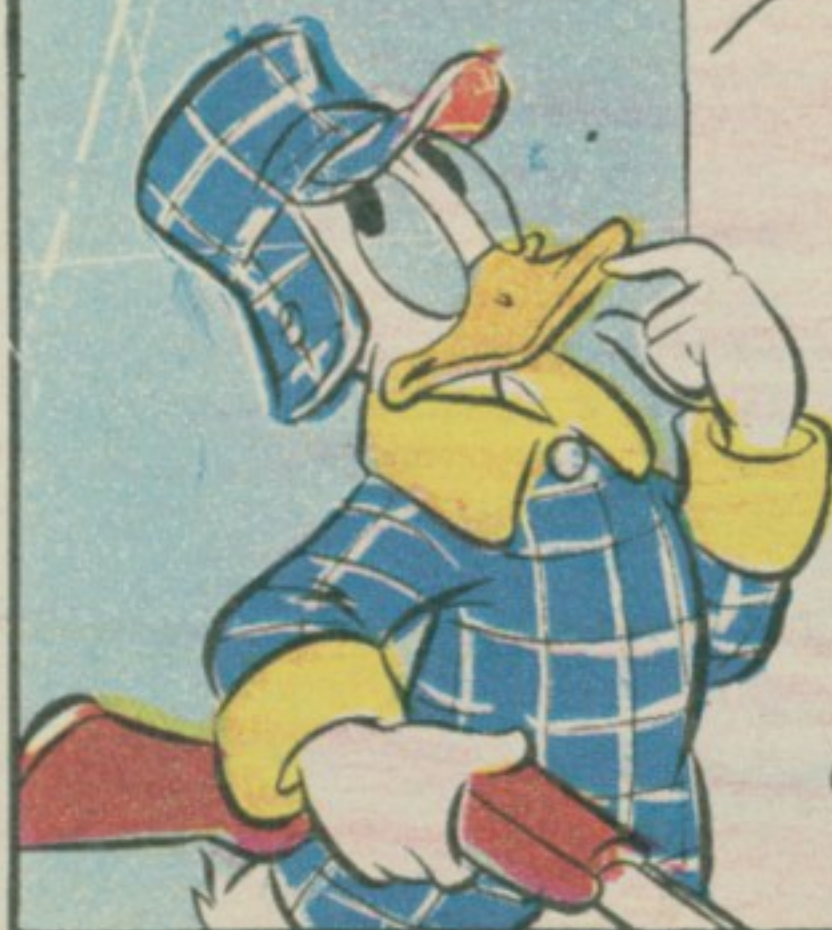
НЕБУ, ЧАСНА РЕЧ!

СИГУРНО ПОСТОЈИ
НЕШТО ШТО БИХ МОГ-
ЛА ДА РАДИМ!

ХМ... СЕТИО САМ СЕ ШТА БИ
ТИ МОГЛА ДА РАДИШ...

Племић међу илирцима
И...

„Може ли
народ
без свога
језика бити“
– Људевит Гај

МЕТЕОР КОЈИ ТЕРА

МАГЛУШТИНУ

ПРОГЛАСЪ.

Како су на жалост недавно сви србски листови престали, и народъ
остао безъ и единогъ свогъ органа, то ми сматрамо за нашу свету
тв непронустити колико е могуће, народъ србски, а нашу милу
средствомъ нашегъ листа обрадовати. Текућегъ мѣсца кога почеть
оце наше

НАРОДНЕ НОВИНЕ

своје седнице по два табака Србскимъ словима печатати.
Овимъ остао сваки утврдити, да ће наше новине излазити као
и да, само што ће сви досаданци и будући преуниверзити, кои намет
о своју желю наше, безъ повишенихъ предплате добивати преко седнице
печатана табака са србскимъ

Једини проглас који је Гај
написао ћирилицом

У царском Бечу
те 1826. године
један млади
човек, чији је
немачки језик
одавао дошљака, често је
навраћао у библиотеку,
коју ће у потоњим време-
нима прославити двојица
учених Словенаца – Јер-
неј Копитар и Франц
Миклошић. Дошљак у
грађанском оделу с вели-
ком страшћу је прелиста-
вао древне речнике и ли-
стине. Трагао је за племић-
ким пореклом своје поро-
дице.

Тај незнацац у ћесар-
ској Вијени био је млади
Крапинац Лудва Гај, који
је пре тога учио школе у
Вараждину и Карловцу.
Носио је у срцу нарамак
песама на немачком о
дворцу крај Крапине. Ти
његови песнички почи-
нису најављивали будућег
предводника илиризма.
Његовој срећи није било
краја кад је у једном хе-
ралдичком зборнику угле-
дао грб породице – вон
Гај. То тобожње племић-
ко порекло приписао је
својој породици, па је у
једној тихој бечкој ули-
ца да му се изрази грб
на фином платну и да се

поспе златним прахом.
Није жалио што је потро-
шио сву уштећевину.

Беч са својим велелеп-
ним палатама и бучним
животом није одговарао
тој тананој природи, која
ће убрзо пробудити успа-
вани Загреб и вратити га
– народном духу. Убрзо
се обрео у тихом Грацу,
где је био стадио у друш-
тву Моје Балтића и пото-
њег бискупа Антуна Мар-
тина Сломшека. То њихо-
во „ћућење народног јези-
ка претворило се касније
у илирску буктињу из које
је настала чувена Гајева
„Даница“. Али, то су већ
познате стране историје.

Уз помоћ Ксавера Шан-
дора Ђалског враћамо се
једној непознатој епизоди
из живота Одисеја Или-
ризма. По повратку са
студија, овећан титулом
доктора права, млади
Лудва Гај је био позван
на пријем код магнифику-
са краљевског саветника
и председника банског
стола, племенитог Томи-
це Банковића. За ту свеча-
ну прилику обукао је сво-
је најбоље одело рађено
по француском кроју. Био
је то младац бујне вало-

СМРТ У ШТАМПАРИЈИ

Тог јутра др Гај је стигао у штампарију да погледа неке
рукописе, припремљене за штампу. Желео је да доврши ве-
лики спис о Илирији. То је била његова вајкадашња жеља. На
жалост никад је неће остварити – како је желео. Тај негдаш-
њи угледник, вођ препородитељ, Јелачићев министар и саве-
тодавац, био је сада један сасвим други човек. Ни његово по-
словање није било без сенке. Пао је у гледи новачних брига,
па је чак заложно и сребрно посуђе његове кћери Славе Бе-
дековић. Морална агонија дотукла је некадашњег горостаса
препорада.

Док су штампарски помоћници мазали плоче и отискива-
ли шпалте, дотрчао је унезверени курир, који је једва про-
зборио: – Тамо, тамо, горе... лежи господ Лудва.

Сви су похитали ка клозету. Угледали су часног старину
како се осовио на ноге и покушава да се спасе неке чудне
силе која га је вукла ка земљи. Имао је велику рану на челу из
које је липтила крв. Давао је знаке живота, али је лицем про-
шла чудна сенка...

Брзо је стигао лекар... Поливали су га леденом водом,
али је човек који је три деценије био духовни покретач поли-
тичког и културног живота Хрватске – одлутао својим путем.
Сину Велимиру оставио је велику библиотеку коју је година-
ма сакупљао.

Његову смрт Загреб је доживео као тежак ударац. Сви
су били ту да одеју пошту човеку који је у њима пробудио за-
претане снаге. Ево описа последњег испраћаја Људевита др
Гаја, челника илиризма:

„Загреб је исказао почаст мртвом Гају на тај начин што
су улицама, којима се кретала погребна поворка, гореле
плинске светиљке. У жалосној поворци су суделовала сва
друштва и установе које су живог Гаја искључиле из својих
редова, сви који су на изборима гласали против њега, огова-
рали га и бацали му клипове под ноге“.

О том ствараоцу исполинске снаге, његов бивши ученик,
а доцније угледни лексикограф, др Богослав Шулек је запи-
сао:

„С Гајевим именом свезана је непрекидно повест хрват-
ског препорода, којем је он био први и главни покретач. –
Има томе управо четрдесет година, кад се на хрватском не-
бу, застртом тамним облацима, појавио чудан метеор, накан
распршити маглуштинину, не би ли опет жарко сунце обасјало
красну домовину“.

Гај је отишао на вечни починак у Мирогој испраћен речи-
ма Франа Курелца: ... „Умно је људе вребат, те на службу до-
мовине, на љубав рода наговорит их и упутит“.

вите косе „доста надуго
спуштене“. Тај дошљак из
туђине изазвао је свеколи-
ко занимање присутних
дама и уважене господе.
На сва питања одговарао
је топлим народним гово-
ром. Латинштину и не-
мачки оставио је про-
шлости.

Кад је прочитао једну
своју песму, проткану ду-
хом тог његовог илирског
језика, са свих страна из
салона зачуло се „виват“,
„виват“.

– Није ли то диван језик
– наставио је да говори
узбуђено млади доктор –
старој дами, домаћици
тог свечаног скупа. – Па
тај божји дар да ми сами
од себе гурамо! Ах – моја
госпо може ли народ без
свога језика бити? Нити
краљевина наша нити на-
ша права – ништа, ништа
није тако чврст бедем на-
шој слободи и будућнос-
ти ове свете земље, која
нас је родила, као што је
језик наших мајки, наше
деце!

Потом је Гај, сав у
жару, опијен идејом пре-
порода, рекао пророчке
речи:

„Народ се други себи
радује,

А з менум синко мој се
срамује!“

Кад је поноћ већ мину-
ла „Гај је имао четрдесет
до педесет највернијих
ученика, који ће сутра,
прекосутра његове речи
даље носити“. То је био
доказ Гајеве сугестивнос-
ти, који је својом личнош-
ћу, речитошћу, обузимао
све који су га слушали.
Било је ту мало и мисти-
цизма и претеривања, али
је нови програм тражио
најхрабрије.

Гај је пре одласка из ку-
ће председника банског
стола, погледао кроз про-
зор и видео да је „високи
полумесец пратила звезда
Даница“.

– Гледајте тамо на не-
беској пучини прави наш
стародревни грб. И то не-
ка нам буде знаком – ус-
кликнуо је Гај прожет
одушевљењем које ће га
пратити до револуцио-
нарне 1848.

У тој години врења, кад
се дрмала цела стара Ев-
ропа, Гај је нестао са об-
зорја Илиризма, а прати-
ла га је и сенка мрачне
афере с књазом Милошем
у „Златном рогу“. Уз то
прожимала га је необична
страст – да створи што
веће имање. Проћердао је
и своју штампарију, где
га је затекла смрт. Сахра-
њен је у Аркади илираца,
на Мирогоју, који је некад
њему припадао. Ту се
угаснуо његов сан о плем-
ству. Остао је да живи као
родоначелник Илиризма
и изузетна личност наци-
оналног буђења.

С. А.

ЈУГОСЛОВЕНКА СВЕДОК „ТИТАНИКОВЕ” ТРАГЕДИЈЕ

Захваљујући својој несрећи, „Титаник” је један од најпознатијих бродова у дугој историји људске пловидбе морима. О његовом бродолому снимани су филмови, писани романи, објављено ко зна колико новинских чланака. Временом је тај, како се погрешно веровало, непотопиви енглески прекоокеански брод постао својеврсна легенда и тужни симбол пропасти и зле коби.

О трагедији „Титаника” све се зна.

Када је поринут у пролеће 1912. године, компанија „Вајт Стар Лајн” могла је да се похвали да је власник најмодернијег, најбржег, највећег и најлукусузнијег путничког брода на свету. Али, „Титаника” је изузетним чинила још једна особина, сан сваког морепловца: са двоструким дном и 16 непропустивих зидова у трупу био је, наводно, непотопив.

Са 1455 раздраганих путника и 903 поносна члана посаде, брод је 10. априла 1912. свечано испловио из Саутхемптона ка Њујорку, на своје прво путовање. Међутим, брод је задесила судбина каквој се нису надали ни највећи сумњивци.

Никад није тачно утврђено колико је људи настрадало у овој трагедији. Најчешће се спомиње број од 966 путника и 691 члан посаде. Али, узрок нестанка толико људи није само непромишљеност капетана Смита, већ и недовољно чамаца за спасавање, јер се сматрало да су они једном „Титанику” готово непотребни. У море их је спуштено само 16, исувише мало за 2358 људи колико се налазило на броду.

Чим је схватила шта се дешава, посада трагичног брода послала је сигнал SOS. Најближи „Титанику”, само петнаестак километара од места удара у ледени брег, био је брод „Калифорнија”. Међутим, као да се све зарекло против несрећног брода: телеграфиста „Калифорније” у тренуцима позива за помоћ није био у радио-кабини...

Први који је ухватио SOS сигнале и први који је допловио до већ нагнутог „Титаника” био је амерички брод „Карпатија”.

Сведока нестанка величанственог брода у свету више готово нема: прошло је преко 75 година од ноћи када је „Титаник” потонуо у дубине океана. Међутим, Аница Маричић-Павић из Санице код Кључа тада ос-

Аница
Маричић-Павић
данас...

могодишња девојчица, а сада осамдесетогодишња крепка старица живо и јасно се сећа тих страшних тренутака кад је њен брод „Карпатија” притекао у помоћ „Титанику”.

Још га сањам...

Много страха је Аница претурела преко главе у свом — дуговеком животу. Али, кад се сети те давне ноћи кад је гледала потонуће „Титаника” и слушала вапај беспомоћних људи из хладне воде, очи јој засузе.

У питомој Саници, осамнаестак километара од Кључа, а тако далеко од севера Атлантика, Аница Маричић-Павић се сећа, речито и сликовито:

— Мој отац Миле Маричић био је столар. И он је, као толико других мушкараца из Крајине и Лике, отишао у Америку да би лакше прехранио жену и нас четворо деце. Радио је у Минесоти, у Чикагу. Негде 1911. или почетком 1912. и ми сви смо отишли код њега. Тата је намеравао да сви заједно дуже време будемо у Америци. Али, у пролеће 1912. у Минесоти је избио велики штрајк радника, живот и наш боравак у Чикагу постали су неизвесни, па нас је тата послао назад у Европу, у Босну. И сад се сећам разанка с оцем: он је остао у Америци, а ја, моја мајка Ђуја, сестре Милица и Смиља и брат Љубомир смо се укрцали на огроман брод и запловили у далеку Европу. (Иначе, ја сам друга по реду. Живе смо још само ја и Смиља

ИАКО ЈЕ ОД ПОТОНУЋА
ЧУВЕНОГ БРОДА
ПРОШЛО ВИШЕ ОД
75 ГОДИНА, АНИЦА
МАРИЧИЋ — ПАВИЋ
ЈОШ СЕ ЈАСНО СЕЋА
ТЕ СТРАВИЧНЕ НОЋИ:
БИЛА ЈЕ НА
„КАРПАТИЈИ” КОЈА ЈЕ
ПРВА ПРИТЕКЛА У
ПОМОЋ
БРОДОЛОМНИЦИМА С
ПЛОВЕЋЕ ГРДОСИЈЕ

која је и данас у Америци. Чујемо се често телефоном...)

Било је глуво доба ноћи кад су нас све пробудили. По ужурбаности чланова посаде и њиховим озбиљним лицима одмах се видело да се догађа нешто страшно. Нас децу су затворили у један велики салон и наредили да никако не излазимо на палубу. Тоне „Титаник”, тоне „Титаник”, чула сам како шапћу официри и одрасли. Иако је кренуо на своју прву пловидбу, то је већ био чувен брод...

Ја сам увек, поготово као дете, била немирна и радознала. И поред наређења да будемо мирни, ја сам се, кад се наш брод зауставио, испела на гомили друге, уплашене деце и погледала кроз округли бродски прозор салона.

И сад, толико година после те ноћи, мени се често враћа пред очи тај стра-

вични приказ. Понекад га и сањам: имала сам осам година и у дечије памћење све се урезало снажно, заувек.

Крици за цео живот

Из мора је као привиђење сабласно штрчао огромни прамчани део „Титаника”. Кабине су још биле осветљене и та светлост обасјавала је море. А оно је било узбуркано од циновског вртлога који је стварао пропети „Титаник”. Свуда око крици, позиви у помоћ, плач, ужас. Много мушкараца, жена и деце одржавало се на немирној површини грчевито се хватајући за прозоре, врата, даске, делове намештаја који су плутали. Неки су били у пренатрпним чамцима за спасавање, али их је онај страшни вртлог с лакоћом одвлачио у дубину, као да их гута.

Видела сам како с нашег брода такође бацају појасеве и чамце за спасавање. Али, на наш брод су прихватили само жене и децу; за мушкареце није било места јер је „Карпатија” ионако била прекрцана. Они су остајали у мору да се боре против вртлога и студени, пливајући између комада леда.

„Титаник” је још стајао готово усправно, а затим брзо клизнуо у тамну дубину, остављајући на површини огроман вртлог, као рупу у мору сличну вулканском гротлу. Тај узбуркани морски кратер једноставно је уписао ко зна колико људи и чамаца. Из дубине се чула грмља-

„Видела сам сву
страхоту његових
последњих тренутака”,
каже бака Аница
посматрајући сузним
очима ову фотографију
„Титаника”

вина, тутањ, тресак. Био је то „Титаников” самртни ропац, последњи уздаси... Срећом да наш брод није био сасвим близу, јер би га „Титаник” повукао за собом.

На површини је остао прави пакао. И сад као да чујем врисак мајки, и сад као да видим децу у пиџамама, мушкареце у свечаним оделима. Грчевито сам се држала за окно оног салонског прозора, газећи децу испод себе, не дозвољавајући да ме помере. У том шоку видим како се помаљају и други бродови с којих такође лете појасеви и чамци за спасавање. Али, иако дете, знала сам да је много људи прогутала дубина.

Кад се сасвим разданило, наш брод је у муклој тишини наставио пловидбу ка Европи. Више није било игре, смеха, песме. О бродоломцима са „Титаника” наша посада се нарочито бринула, о чему ми је причала мајка. Деци је, наиме, све до Европе био забрањен излазак на палубу.

И следећих дана сам, као омађијана, прилазила оном округлом прозору и гледала на пусту океанску пучину. Иако на њој није било никога, ни птице ни човека, у глави су ми још одјекивали крици и она заглушујућа тутава кад је тај велики, несрећни „Титаник” нестао заувек...

● ● ●

Извињавајући се, бака Аница дрхтавом руком приноси устима цигарету. Показујемо јој велику фотографију „Титаника” пред његову прву и последњу пловидбу. Она ћутке, дуго веома дуго посматра тај величанствени брод, а затим крајичком мараме брише сузе очи.

Иван Лончар

РЕЦЕПТИ из космичке кухиње

– *Како у фрижидеру скувати супу од једне мрвице мяса?*
– *Да ли је награда за откриће ласера отишла у праве руке?*
– *Комете су можда преносиоци космичке заразе која се зове живот.*

БЕСПЛАТНО ПИЋЕ ЗА КОСМОНАУТЕ

На површини Земље живимо окружени небројеним молекулима. Од оних најједноставнијих који чине ваздух па све до веома сложених који чине живе организме. Молекули су гроздови чврсто повезаних атома и на Земљи је тешко наћи гасове састављене од појединачних атома, они који спадају у ту групу називају се „ретки или племенити гасови“. Услови за опстанак молекула на површини Земље веома су повољни па је дошло и до настанка живота. Међутим, у остатку космоса ствар је сасвим другачија.

С обзиром на то да веза између комшијских атома није бесконачно јака молекула лако растурта ултраљуби-

часта светлост и космички зраци који харају међузвезданим простором. Са друге стране у веома разређеном међузвезданом гасу (о каквом могу само да сањају најбољи произвођачи земаљског вакуума) веома су мале концентрације честица па су самим тим и њихови сусрети (судари) веома ретки. Температуре су, међутим, јако, јако ниске па чак и кад дође до судара, честице немају довољно енергије да се „споје“ у молекул. Ова енергија је потребна да би се савладале одбојне силе које постоје између два атома на малим растојањима. Тек када савладају ову препреку два атома могу да се „зближе“ и остану у трајној вези.

Маглина „Коњска глава“ у Ориону. Облак гаса и прашине заклања светлу маглину у позадини.

Хемијске реакције донекле подсећају на игру кликера при којој је рупа на повећем брдашцету, па уколико кликер нема довољну енергију неће моћи да се успне до врха. Чак и кад би је имао погодак му није загарантован.

У космосу је све окренуто против молекула. Брдашце одбојних сила је превелико за веома споре атоме на ниским температурама, а и сами судари без обзира на енергију дешавају се

веома ретко. Јер, и кликера је веома мало. Уколико се неки молекул ипак створи, изложен је свим могућим непријатељима који теже да га растуре. Једном речју замислите да скувате ло-нац супе у фрижидеру, и то од једне мрвице мяса.

Па ипак, чини се да у космосу има веома много молекула. Ханес Алфвен (Hannes Alfvén), познати астрофизичар и носилац Нобелове награде, на једној

конференцији физичара у Будимпешти своје предавање је отпочео речима: „У космосу је откривено више молекула алкохола но што их има у свим баровима Будимпеште“. И заиста је то тачно. Наиме, још тридесетих година овог века откривени су молекули CN и CH (етил и метил алкохол) у облацима међузвезданог гаса. Хемичари и физичари нису ишли на далек пут да би их упецали у епрувету већ је посматрана светлост која је долазила од далеких звезда. У спектру оних звезда чији су зраци пролазили кроз „густе“ облаци гаса (као што смо рекли чак и ови густе облаци су непојмљиво разређени за земаљске услове) појавиле су се неке тамне линије, светлост на тим учестаностима је била успут поједена. Таласне дужине где се то десило одговарале су баш молекулима CN и CH.

Велика маглина у Ориону је огроман облак гаса у коме се стварају нове звезде, које га осветљавају. Да ли је то и џиновска биолошка лабораторија у којој настаје живот

Када су 1951. године уведени радио-телескопи дошло је до праве поплаве молекуларне астрономије. Овим уређајима сличним радару, само окренутим ка звездама, откривено је до сада преко шездесет разних молекула, од којих су неки и релативно компликовани као што су то етил и метил алкохол, а неки су нађени у огромним количинама, као што је то случај са водеником.

Радио-телескопи су омогућили да се посматра зрачење које настаје приликом осциловања и врћења молекула, зрачење какво не производе атоми

који су ипак много бројнији и „бучнији“.

Откуд оволико молекула, када смо већ рекли да чак и ако настану, што је мало вероватно, неки прождрљивац из космичког фрижидера вреба да их прогута. Као прво, молекули настају искључиво у облацима међузвезданог гаса (и атмосферама планета и неких звезда). Број честица по кубном метру је овде нешто мало већи, али је још увек невероватно мали. Међутим, димензије ових облака су огромне тако да се ултравиолетно и космичко зрачење истроше на спољашњим слојевима и расејавајући се на честицама космичке прашине не доспевају до централних делова облака. Тако су молекули успели некако да се заштите од разних елемената који владају у космосу. На сличан начин на Земљи су се, захваљујући слоју озона који апсорбује ултравиолетно зрачење, створили услови за настанак обиља једињења од којих она најсложенија броје на десетине и стотине хиљада атома у своме саставу.

РЕЦЕПТИ ЗА КУВАЊЕ У ФРИЖИДЕ- РУ

Међутим, на земљи је температура релативно висока, а атомске честице се на атмосферском притиску сударају небројено пута у једној секунди, док се у хладним космичким просторима, чак и у најгушћим облацима честице сусрећу једном у више дана па чак и година. На питање како су настали ти молекули данас може се дати уопштен одговор, али сви детаљи те сложене физичке слике још нису познати и бројни научници се данас, више но икад, труде да доцртају детаље. Ипак на површину је испливало неколико изузетно занимљивих чињеница. Први корак у космичкој хемији дешава се на површини бројних честица космичке прашине. Атоми водоника, најбројнијег атома у свемиру, закаче се на површину зрна прашине, где у замци чекају да се закачи и други атом и тако се формира молекул. Потом се тај молекул одваја од прашине и постаје основа за даље хемијске процесе.

Друга разлика у односу на земаљске услове је чињеница да у космичкој хемији главну улогу преузимају јони, наелектрисани атоми и молекули. За њих не постоји препрека, за ову врсту кликера нема узбрдице те им не сметају битно ниске температуре. Међутим, чак и за оне реакције за које постоји поприлична препрека није све готово. Дуго су се стручњаци чудом чудили откуд неки молекули, све док нису успели да изврше мерења брзине реакције на веома ниским температурама. На чуђење свих, вероватноћа реакције уместо да опадне до немерљиво малих вредности, нагло је расла у близини апсолутне нуле (најниже температуре која се може постићи и која износи -273°C). Објашњење је феномен који се не налази у „нормал-

ном“ свету већ спада у домен квантне механике – у домен најмањих честица. Наиме квантна механика омогућава да се израчуна вероватноћа којом се брзином, када се добро залети, пролази неозлеђен кроз зид од цигала. За комбинацију човек – цигла тај број је непојмљиво мали, али за комбинацију атом – препрека одбојних сила коју му поставља друга честица, пролазак није тако редак догађај. На нижим температурама честице се споро крећу и проводе дуже време у комшилуку тако да могућност да кликер доспе у рупу не преко брдашцета већ да прокопа тунел – постаје све већа. Уосталом ова појава, која се и назива тунеловање, основа је за познати феномен као што је радиоактивност, а у бројним полупроводничким уређајима вредни електрони не губе време да прескачу препоне, већ једноставно пролазе кроз њих.

Коришћењем појава као што су тунеловање, јонске хемијске реакције, реакције на површинама честица прашине и уз заштиту спољашњих слојева облака гаса и саме прашине, настаје космичка супа у најнеповољнијим могућим условима. Зрачење молекула нам омогућава да сазнамо многе ствари о далеким свемирским просторствима. Тако смо захваљујући овим „сведоцима“ добили податке о процесима настанка звезда из облака гаса, о расподели и температури космичког позадинског зрачења (одјека велике експлозије у којој је настао космос), о броју кракова наше галаксије и још многе друге. Можда је, међутим, најзанимљивија појава космичких ласера (који зраче у микроталасном подручју). Када је конструисао ласер, човек је имао право да помисли да је први пут укротио основне принципе природе и искористио их за нешто што до тада није постојало. Но, убрзо су откривена необична зрачења неких молекула, која би одговарала тако високим температурама да сами молекули не би могли да опстану. Наметало се само једно објашњење: опажена је појава звезда из облака гаса. Пре неколико година откривене су и целе ласерске галаксије.

ВАКЦИНА ЗА КОСМИЧКУ ЗАРАЗУ

И на крају завиримо у рецепт за врхунско умеће космичке кухиње. Када је пре неколико година, за објашњење система нуклеарних реакција у звездама које доводе до настанка тежих елемената, додељена Нобелова награда за физику, пред шведског краља изашао је само један потписник научног рада. Други је далеко познатији Сер Фредерик Хојл (Frederick Hoyle) остао кратких рукава. Свима је било јасно зашто. Овај познати британски научник аутор је многих признатих, али и многих теорија које се са опште признатим истинама слажу као рогови у врећи. Поред осталог он је имао смелости да тврди да космос није настао у великој експлозији пре петнаестак милијарди година већ се непрекидно шири, а материја настаје ни из чега како би попунила настале шупљине. По-

знат као ексцентрик, Фред Хојл није презао ни од тога да пише и научно-фантастичне романо како би популари-сао своје идеје. Нобелов комитет је мислио да би додељивање награде Хојлу за оно што је признато, повећало тежину и непризнатих теорија међу којима се посебно истиче његово објашњење порекла и особине космичке прашине.

Већ смо видели да честице прашине имају важну улогу у настанку првих хемијских једињења. Њихова структура је и данас тајна и тема за писање бројних научних радова. Изучавајући оптичке особине ових честица, којих у космосу има у огромним количинама, Хојл и његов сарадник Викрамасинг (Wickramasinghe) дошли су прво до закључка да су у питању веома сложена органска једињења. Иако су нека органска једињења нађена у космосу она су веома јединствена и могла су настати у неболошким реакцијама. Следећи корак који су ови научници учинили одвео их је са периферије научних теорија у дивљину неприхватљивог. Наиме они су почели да тврде да су честице прашине у ствари осушене и замрзнуте бактерије или вируси. Да ово ипак није тако необичан предлог говори чланак који су прошле године објавили у водећем научном часопису Природа (Nature) пошто су се више пута жалили како ниједан часопис неће да објави њихове радове.

У том тексту наводе како ниједан други материјал нема ни приближно сличне спектралне карактеристике са честицама прашине, док се особине бактерија савршено поклапају. Такође је битан и податак да једна бактерија, уколико добије неограничене количине хране за осам дана, може да створи пород тежак колико и Земља. За петнаест дана, наследника колико је тешка цела галаксија, а тежину целог космоса изродила би за двадесетак дана – срећом неограниченог извора хране нема. На тај начин су избегли напад да је маса честица космичке прашине огромна, јер по њима бактерије настају у облацима гаса приликом стварања звезда и ту имају довољно енергије и неорганске хране да се размножавају. Потом бивају одбачене у хладна међузвездана пространства где се суше и замрзавају и процес размножавања се наставља тек кад наиђу поново на извор енергије и хране. Најефикаснији преносиоци бактерија по Хојлу су комете (Халејеву комету прошле године дочекао је поред осталог и Хојлов фантастични роман који садржи његову теорију), у чијим се гасним омотачима развија бурна хемија када су у близини Сунца, а све је замрзнуто када су далеко. Хојл је чак предвидео нешто што је био највећи шок за научнике приликом прошлогодишњег сусрета са Халејевом кометом. Наиме, сви су са чуђењем рекли да је површина комете црна као катран (заборавивши да је и катран органски производ).

По Хојлу, живот је космички феномен, а на нашу планету донеле су га комете. Чак и данас тоне органског материјала би требало да сваке године падне на Земљу и велика је вероватноћа да ће добар број бактерија бити способан да се даље размножава. Балони који су летели високо у стратосферу, увек су се враћали са повећаном количином бактерија, али ти резултати су увек тумачени задрљавањем уређаја у нижим слојевима атмосфере.

Нема сумње да је природа способна да „закува“ разна чуда. Њено врхунско дело је свакако живот, а стварање живота у неповољним међузвезданим просторствима би било заиста кулинарско ремек-дело.

Зоран Петровић

**БИТКЕ
КОЈЕ СУ
МЕЊАЛЕ
СВЕТ**

СУКОБ ТУРАКА И ТАТАРА

ТИМУР САКАТИ И БАЈАЗИТ МУЊЕВИТИ

**ЈА САМ УПОЛА ЧОВЕК –
ГОВОРИО ЈЕ ЗА СЕБЕ
ТИМУР ЛЕНК (ТАМЕРЛАН) –
ОСВОЈИО САМ ПОЛА
СВЕТА...**

Да ли ти мислиш да ме плашиш таквим глупостима? Или, пак мислиш да личим краљевима из Персије, или људима из Трансјорданије? Мислиш ли да ме збудиш као војнике Ирака? Да не мислиш да победоносни војници мога султанства личе на дамаске коњанике? Обичај наших војника је да у битку улазе са храброшћу и њихова је једина жеља да убију онога који убија. Рат је њихов занат, а победа, с Божјом помоћу, јесте њихов свети закон...

Тако је султан Бајазит Муњевити, победник са Косова отписао великом емиру Тамерлану на посланице пуне захтева и претњи. Превелик је био узет Турчинов да разуме праве облике силе која се ваљала са Истока.

**„КАО ШТО НА НЕБУ ПОСТОЈИ
САМО ЈЕДАН БОГ, ТАКО И НА
ЗЕМЉИ ТРЕБА ДА ПОСТОЈИ САМО
ЈЕДАН ВЛАДАР“**

(Тамерлан)

Никада ниједан ратник са запада није потчинио својој вољи толика просторства као монголски освајачи. Европа је одувек била сувише заокупљена собом да схвати праве размере онога што се догађало ван њених граница. Азија је нагнала да је у рачунима узима у обзир, Африка још није.

Огромне империје Александра Македонског, Ханибала, Цезара или Карла Великог биле би острвце у непрегледним просторствима државе Џингис Кана. У тренутку његове смрти (1227) држава се протезала од Персије до Кореје, од Индијског океана до Сибира.

Тринаест година после његове смрти, 1240, монголски коњаници избише на Дњепар, покорише велике делове Русије, прегазише Украјину, Пољску, Чешку, Словачку, Трансилванију, Мађарску и зауставише се, прогонећи угарског краља, на обалама Јадранског мора. Опустошили су Шлезију, спалили Краков, потукли немачко-пољске ритере код Легнице, а Мађаре на Тиси.

У 14. веку азијска номадска племена дају свету још једног освајача, „потомка“ Џингис Кана – великог емира Тимура (Тамерлана).

У тридесет и пет ратних похода створио је пространу империју коју је сачињавало двадесет и седам покорених држава.

– Ја сам упола човек – говорио је за себе. – Освојио сам пола света. Ако ми Бог живот продужи, освојићу и другу половину.

О освајању света није престајао да мисли ни у старости. Имао је 71 годину када је, усред зиме, кренуо војску у освајање Кине. На том походу је и умро.

Велики емир Тамерлан није Монгол. Пореклом је био Туранац, од оца владара турско-монголског номадског племена Барлас у Туркестану.

Вештином и храброшћу рано се истакао у племенским обрачунама. Био је, у почетку, у служби монголског кана Туглака, а од 1361. саветник владара града Самарканда у Трансоксијани.

Убрзо се, у савезу са владаром Самарканда, Амиром Хусаином,

одметнуо од кана Туглака, дигао буну и потукао га. Није чекао дуго, раскинуо је пријатељство са Амиром Хусаином, убио га и 1370. се прогласио великим емиром Трансоксијане и наследником Џингис Канове империје.

Тешко је не починити вероломство, не издати, не убити, а хтети владати светом.

У једном неочекиваном нападу, Тамерлан је једва спасао главу. Остао је од рана сакат у једну руку и хром. Назваше га Тимур Ленк (Тимур Сакати). Странцима је било тешко да изговарају овакво име и преточише га у Тамерлан.

По доласку на власт, почео је да ствара јаку војску. Номадска племена, под Џингис Каном потпу-

но незаинтересована за било какву религију, у Тамерлану, свом вођи, добише исламског верског занесењака, који уз помоћ племства и свештеника крену у освајања.

Његови необуздани коњаници, у навали, од Самарканда продрише 3.000 km на запад, стигли до Волге, Дњепра, Урала, Ангоре и Дамаска. На истоку је пројахао просторствима Индије и заузео Делхи. Кина, за коју се спремао, остала му је само жеља...

Каква је то била војска која је са таквом лакоћом гутала огромне просторе, рушила као стихија, ненадано се повлачила, као што је

и надирала, остављајући само пустош?

Нимало се монголски и татарски коњаници нису разликовали у начину борбе од осталих азијских номадских племена. Оно што им је давало предност, била је прецизност и боља организација. Надмоћ над европским ратницима била је у особини Азијата да своју личност у потпуности потисну и потчине вођи. Европа је на бојиште изводила, у то доба, скупине бораца ванредних ратничких особина, али недисциплинованих, неспремних на покорност команди. Војска Азије је била скуп бораца великих борбених вредности који су се стапали у једну чврсту повезану целину.

Азијски коњаници су увек водили за собом бар три издржљива коња. Никада исту животињу нису јахали два дана узастопно. Део Монгола, по чијем је узору и Тамерлан организовао своју војску, био је прилагођен блиској борби: два лука (за гађање са коња и пешке) са различитим стрелама, копље и крива сабља. Тело су штитили оклопом од штављене коже. За борбу на растојању, носили су, без оклопа, само стрељачко оружје.

Борбени поредак се, готово увек, састојао из крила, центра и резерве. Монголи би напад започињали стрелама и јуришем лаке коњице, док је тешка коњица била у заседи. Велика пажња посвећивала се извиђању и осигурању бокова од непријатеља.

По повлачењу лаке коњице отпочињао би удар свом снагом. О једином већем судару са западним витезовима код Лигница 1241. године, не зна се ништа осим једног: потпуно су их поразили...

Насупрот Тамерлановој држави, стајала је друга моћна

Империја – Турска. На њеном челу Бајазит I, син Муратов, освајач Србије. Султан Бајазит Муњевити проширио је границе османлијског царства на готово целу Малу Азију, покорио је северну и средњу Македонију (Скопље 1392), Бугарску (1398), Тесалију и источну Грчку.

Казнену крсташку експедицију коју је против Турака повео Сигмунд Луксембуршки сачекао је 1396. код Никопоља и уништио.

Било је само питање времена када ће ширење турске царевине угрозити Тимурову државу. Бајазит 1392. заузео град Сивас. Сукоб, који је био неизбежан, настао је када је Турчин почео да узнемирава јерменског владара Ерзинџана, поданика Тимуровог. Тимур је упао у Малу Азију 1400. године, отео од Турака град Сивас и сасекао заробљени турски гарнизон. Међу убијенима био је и Ертогрулом, најстарији Бајазитов син.

Од Сиваса, Тамерланова војска крену на југ, и у два наврата потуче Египћане код Халаба и Дамаска. Багдад је заузео 10. 7. 1401.

Ситуација је била зрела за коначни обрачун. Бајазит је сакупио војску 1402. у намери да сачека татарске коњанике у, за њих неповољном планинском терену.

Тимур га је заобишао, избио пред тврђаву Ангору (Анкару) и започео опсаду. Бајазит није имао избора. Кренуо је у помоћ граду који је смештен у равнини као створеној за коњанике.

Велика је била гордост и сила Бајазитова. – Рођен сам да носим оружје и да победим оног ко ми на пут стане – рекао је. На путу му је стајао други азијски коњаник – велики емир Тимур Ленк, господар Централне Азије.

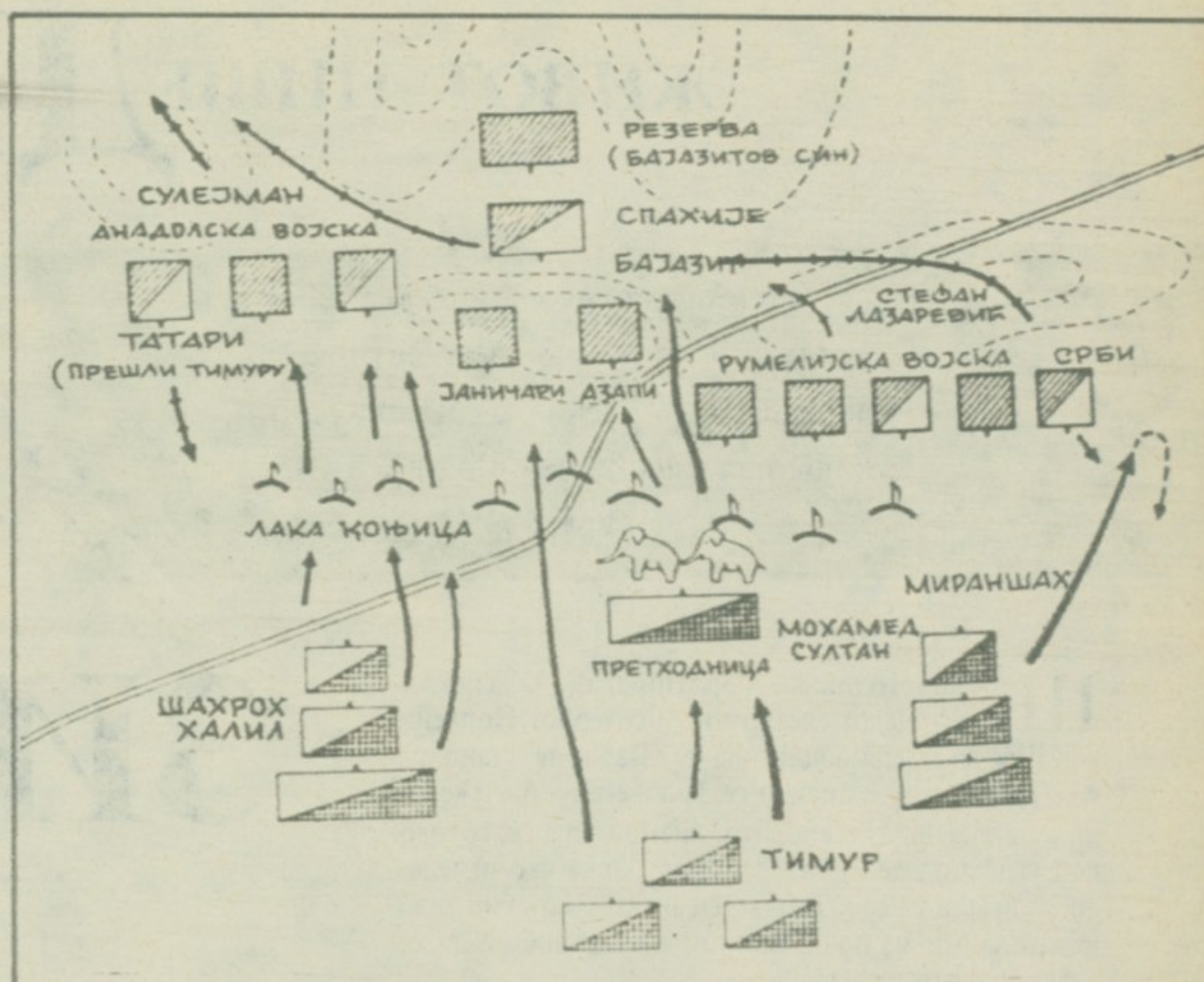
Битка код Ангоре (28. 7. 1402)

Не зна се тачно колико је војника учествовало у бици код Ангоре. Процена је да се на бојишту није могло налазити више од 100-120.000 људи. Бајазитова војска је, можда, имала око 40.000 људи, Тимурова око 80.000. Ипак, може се претпоставити да су оба владара извела на бојиште око 40.000 војника. Могуће да је Тимур имао извесну бројчану надмоћ.

Бајазит, приморан да прихвати битку на терену који је одговарао непријатељу, извео је на бојиште војску састављену од Османлија, војника регрутованих у Румелији и Анадолији. У помоћ је позвао и Србе, са којима је сачинио уговор када су му, одмах по Косовској бици, дошли на поклоњење и заклетву на верност. По томе уговору, Стефан, син Лазаров, био је у обавези да Османлијама у сваком рату помогне војском којом је лично морао да командује.

У зору, 28. јула 1402, војске су заузеле положај за битку северно од Ангоре (Анкара).

Татари су поставили класичан распоред. Команду је Тамерлан поверио синовима. Левим крилом војске командовали су млађи синови Шахрох и Халил, десним крилом најстарији син Мираншах, центром Мохамед Султан, унук Тимуров од најстаријег сина, а резервом сам Тимур Ленк. Пред та-

Ангорска битка 28. јула 1402.

тарском војском постављена су и 32 слона доведена са похода у Индију. Војску су сачињавали искључиво коњаници.

Османлије су десно крило ставиле под команду Сулејмана, сина Бајазитова. На овом крилу је била војска сакупљена из Анадолије, из тек освојених емирата чији су кнежеви пребегли Тамерлану и били у његовим редовима. Лево крило сачињавале су европске јединице, румелијска војска и Срби. Крилом је командовао Стефан Лазаревић. Уз њега су били његов брат Вук и нећаки Гргур и Ђурађ. Центром је командовао султан Бајазит I.

Лево и десно крило турске војске били су коњаници, азијски и европски, центар пешадија. У резерви је био Бајазитов други син Мохамед.

Напад је започело Тамерланово десно крило. У судару са српским оклопницима и румелијским војницима, татарски коњаници нису имали успеха у намери да изврше обухват. Били су одбачени.

У бици код Ангоре, српски оклопници су били најефикаснији ратници. Једно место се, чак, зове Срп гази (Српски победник).

Неуспех десног крила покренуо је татарски центар. На десном Бајазитовом крилу, пред судар лаке Тимурове коњице и анадоолске војске, кнежеви пребегли Тамерлану иступише напред и почеше гласно да узвикују имена војника анадоолске војске, својих доскорашњих заповедника.

Када су угледали своје кнежеве, војници нису одолели, пришли су Тамерлану и ударили с бока на Османлије. Турска резерва је покушала да се умеша, али, без успеха.

О учинку татарских слона не зна ништа поуздано. Ево једног описа из турских извора:

„Напред су ишли слонове украшени разним оружјем, на којима су се налазили гневни бацачи ватре и ови су се бацали против анадоолских лавова као бесни вуци, али су се принчеви такмичили у

одбијању гнусних непријатељских група, не обраћајући се на буктиње које су стално бацане и не остајући запрепашћени пред нападом слона на кићених разним оружјем... Тамерлан се заиста уверио ко је на свету прави херој и био је спреман да побегне, да је само још један напад извршен.”

Под фронталним нападом Тамерланове војске, турске борбени поредак био је растројен, лака коњица уништена, пешадија притиснута с бокова немоћна да се супротстави коњици.

Високе османлијске старешине започеше повлачење. Стефан Лазаревић, одсечен од центра, пробио се са оклопницима до Бајазита да покуша да га наговори да се повуче и спасе главу. Султан је одбио. Срби су код Ангоре исказали далеко већу оданост Турчину него себи, тринаест година раније на Косову.

Бајазит је, окружен јаничарима на вису Чатал тепе наставио борбу. Војска му је поражена – остала му је била само часна смрт.

Али, Судбина му је друго наменила.

„Бацајући муње својом сабљом крвљу натопљеном уништавао је Татаре које је дохватио. Својим копљем пробадао је непријатеље као муњом и са свог коња сејао смрт. Али, кан Бајазит Муњевити утопио се у својој крви.”

Голема је турска рана пораз код Ангоре.

Док је чекао исход потраге за Бајазитом, Тамерлан је кратио време играјући са сином велики шах (шах је имао две жирафе, две камиле, два коња, два пешака, ве- зире).

Када му доведоше везаног Султана, нареди весеље. „Од јутра до мрака и целе ноћи до зоре пиле се пиће одличног укуса, из руку послужилаца слатка гласа и лица као месец”.

Победом код Ангоре Мала Азија је пала у руке Тамерлана. Темељито ју је опљачкао и напустио да се више никада не врати....

Ратко Јанковић

Илустровао: Брана Јовановић

ЖИВОТ ПИШЕ ДЕЧАК ДРАМЕ

Тор се одвојио од групе и, несвестан шта ради, кренуо уз окомиту литицу, најопаснију у Норвешкој, све док се није нашао на висини са које није било повратка

НА ЧАРОБНОМ ЗИДУ

Шеснаестогодишњи Тор Нордвал налазио се на школској екскурзији у северној Норвешкој. Шведска деца обилазила су „Чаробне планине“ код Тронтхајма и дивила се Тролвегену, најчувенијој и најопаснијој стеновитој литици која се, готово под углом од деведесет степени, равна као огледало, уздизала у небо. Тролвеген значи „Чаробни зид“ и довољно је из подножја погледати увис па да се човеку заврти у глави.

Тор није много размишљао када се неопажено одвојио од групе и почео да се пење по Тролвегену несвестан у шта срља. Имао је фото-апарат и желео је да са zgodног места направи слике, за успомену.

„Не уmem себи да објасним зашто сам кренуо уз брдо“, причао је касније. „Пењао сам се све више и одједном сам се присетио да сам нешто крупно заборавио – како да се вратим натраг. Наравно, истим путем надоле, али то није било изводљиво. Када сам покушао, изгубио сам тло под ногама и почео да клизим.“

Нисам се усудио даље и, надајући се да ћу наћи неки безбеднији пут, успентрао сам се још мало, па још мало. Тако сам се пењао све док нисам схватио да сам забраздио превисоко. Погледао сам доле и готово се онесвестио – подножје се налазило далеко, као дно неког бунара...”

Беспомоћни спасиоци

Тек два сата пошто је Тор одлутао његови другови и професор приметили су да га нема.

„Помислили смо да се можда саплео о неку стену у подножју и повредио. Ником није могло да падне на памет да је кренуо по „Чаробном зиду“, испричао је Тор професор Ерик Норлин. „Поступио је крајње брзоплето и, што је још безумније, када је видео да нема повратка, није звао помоћ. Упркос томе, направио је подвиг – савладао је трећину пута до врха на шта се не би, без одговарајуће опреме, одлучио ни најискуснији планинар!“

Професор и другови трагали су за Тором више од два сата. Почео је да пада мрак када су одустали и, најзад, позвали Горску службу за спасавање. Спасилачкој екипи, на челу са Отаром Бергстромингом, требало је пуних пет сати да нађу готово смрзнутог дечака склупчаног на испупченој ивици стене.

Чим је око себе угледао људе, веома исцрпљени Тор се обрадовао. Само, јако га је бринуло шта ће на глупост коју је направио рећи његов професор.

„Казао сам му да се ништа не секира и да ћемо га брзо спустити доле. Дечак је радио све што смо му говорили и веровао нам. Цвокотао је од зиме и, можда, нервне грознице“.

Али су спасиоци, веома искусни алпинисти и одлично опремљени за верање по литицама, убрзо схватили да не постоји начин да дечака снесу без помоћи хеликоптера. Због мрака и опасног терена страдали би сви заједно.

Девет грозничавих сати

Пилоти не воле, чак ни усред бела дана, да возе у близини Тролвегена који је и за хеликоптере веома опасан. И мали изненадан налет ветра може да за-

куца елису о стену и онда нема ни спасавања ни преживелих.

Тора је требало хитно пренети у болницу због шока који је преживео и одважни пилоти Норвешког ратног ваздухопловства из базе у Тронтхајму узлетели су чим им је јављено да је у опасности дете на „Чаробном зиду“, на висини од преко триста метара. Срећом, није дувао јак ветар.

Служећи се снажним рефлекторима, пилоти су успели да добаце уже за спасавање Бергстромингу и Сванемиру који су на литици чували дечака. У неколико драматичних минута Тор и двојица спасилаца из Горске службе висили су у ваздуху испод великог хеликоптера пошто су срећно успели да се одбаце

са окомите литице која је до ове године однела двадесет људских живота.

Када су Тор, који је цвокотао и гутао сузе, и спасиоци спуштени на равно тло у подножју, свитала је влажна ледена зора над чаробним норвешким планинама.

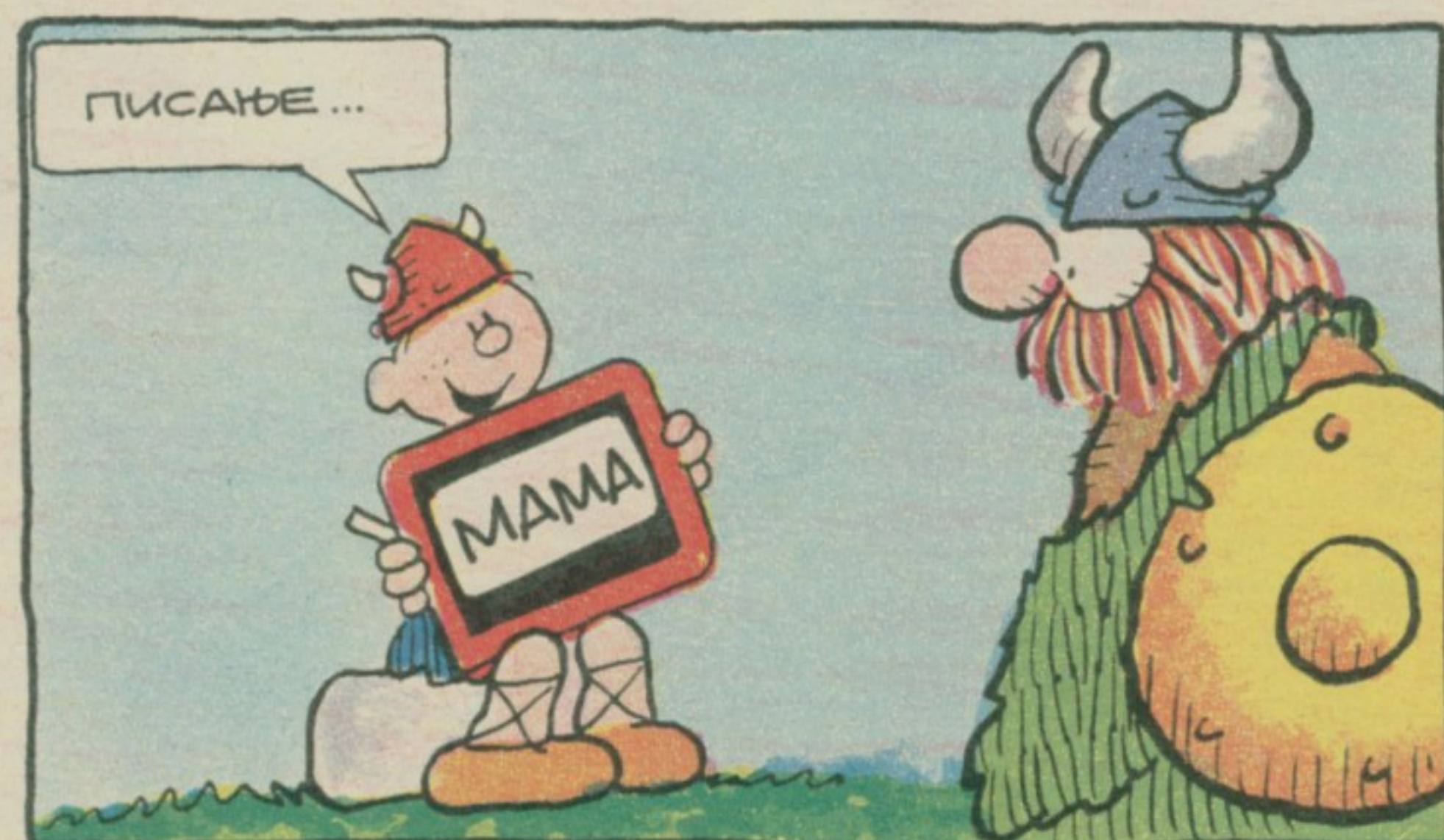
„Никада више нећу направити такву глупост“, промуцао је Тор када је угледао свог забринутог професора. Дечаку, упркос деветочасовног пакла, није фалила длака с главе. „У ствари, нисам се ни усудио да се уплашим јер нисам могао ништа да учиним осим да чекам и надам се да ће ме наћи и извући. Чини ми се да више никада у животу нећу прићи ниједној планини, ни за љубав ни за паре!“

Б. Д.

Илустровао: Драгутин Њежић

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

4 КОШ КОШ КОШ

хоћемо још

НИМА ВИШЕ ДРЕСА БРОЈ 5

**СЕДМА ДЕЦЕНИЈА
БИЛА ЈЕ ОБЕЛЕЖЕНА
ПРОДОРМ
ЈУГОСЛОВЕНСКЕ
КОШАРКЕ У СВЕТ. ОД
ЕВРОПскоГ
ШАМПИОНАТА У
БЕОГРАДУ 1961.
ГОДИНЕ
ЈУГОСЛОВЕНСКИ
ДИВОВИ ПОСТАЛИ СУ
ЗА СВЕ, СВЕТСКИ И
ЕВРОПСКИ, „СРЕБРНИ
ДЕЧАЦИ“**

*Радивоје
Кораћ
популарни
Жућко*

После сребрне медаље на Европском првенству под куполом београдског Сајма, репрезентација Југославије је заређала редом: у Вроцлаву 1963. треће место и бронзана медаља, али исте године на Светском шампионату у Рио де Женеиру, друго место и сребрна медаља! Две године доцније на Европском првенству у Москви, опет други, па 1967. у Монтевидеу на шампионату света поново други (дакле одбрањено сребро из Рија), да би се 1968. године у Сијудад Мексико дочепали и прве олимпијске медаље у кошарци, на-

равно – сребрне! И у Напуљу 1969. године на првенству старог континента освајамо, шта би друго, сребрну медаљу...

Били су то успеси за дивљење. Мала балканска земља са једва двадесет милиона становника носила се (у једном од два најпопуларнија светска спорта) са таквим многољудним силама као што су Совјетски савез и Сједињене Америчке Државе! А свака од њих је имала регистрованих кошаркаша малтене толико (двадесет

милиона) колико наша земља становника! Све је то био разлог да FIBA одлучи да се Шесто светско првенство одржи први пут у Европи, и то у – Југославији.

Припреме су трајале дуго, желели смо да покажемо како несврстана и самоуправно-социјалистичка Југославија може одлично да приреди један светски спортски догађај. Надали смо се некој медаљи, високом пласману али на злато је мало ко мислио.

Такмичарска комисија ФИБЕ је одлучила да се цео турнир шампионата игра по бод систему. Наши кошаркашки стручњаци су оценили да такав систем нама, као домаћинима, мање одговара, него осталим кошаркашким силама СССР, САД, Бразилу...

– Више би нам одговарало да се у завршном делу игра нокауткуп систем,

јер бисмо те сусрете решавали у даху, потпомогнути својом публиком – говорио је професор Александар Николић, творац „сребрних дечака“.

Кобна вест

У то време најбољи играч Југославије, а можда и Европе, био је Радивој Кораћ, популарни Жућко са Чубуре, тада већ „играч на

привременом раду у Италији“. Без Кораћа се није могла замислити прва петорка репрезентације Југославије. Златна левица, како су га звали био је чувени кошгетер (можда му је тек сада раван Дражен Петровић) само с том разликом што је Кораћ био крилни нападач и што је на већ заборављени начин изводио слободна бацања. Узео би лопту са обе руке између колена, стао на линију бацања, погледао кош, зањихао се целим телом и благо испружио обе руке. Лопта је полазила од самог пода,

тек би досегла висину 3.05 метра колико је висина коша и без „коске“ нежно зањихала мрежу. Када би Жућко промашио слободно бацање – о томе би одмах писале новине! То је заиста била реткост... Од своје норме, неких 30–40 кошева по утакмици, он је бар половину остваривао са линије слободних бацања.

Био је невероватно омиљен и то не само међу играчима, већ и код публике широм света. Једноставно, он нас је увео у кошаркашки свет. Био је појам кошарке... Зато и није какво чудо што кошаркашки европски куп носи његово име... А тај и такав Жућко знао је да се врати из белог света, да обиђе мајку у Небојшиној улици у Београду и да са децом у паркићу – одигра фудбал на два голића...

Једног тмурног магловитог јутра стигла је страшна вест: у свом новом BMW-у, возећи се од Београда према Италији, погинуо је Радивој Кораћ! На првен-

Крешимир Ћосић

Зоран Славнић

ству света те године ни један наш кошаркаш није, из пијетета, обукао дрес са бројем 5!

Минут ћутања за златну медаљу

Светски шампионат у Југославији одигравао се (предтакмичења) у три града: Солиту, Сарајеву и Карловцу. Финални турнир са седам првопласираних екипа требало је да се игра у Љубљани. Из групе „А“ у Сарајеву као први и други пласирали су се кошаркаши САД и СССР-а, из Сплитске групе „Б“, за Љубљану, су се квалификовали Бразил и Италија а из групе „Ц“ која је разигравала у Карловцу, отишли су СССР и Уругвај.

Шест екипа, из три групе, а у Љубљани их је чекала репрезентација Југославије, која се као домаћин директно пласирала у финалну групу.

Све је текло по плану, фаворити су побеђивали, а онда је дошло до првог изненађења: Бразил је ненадано тукао СССР са 66:64! Наши су се мало уплашили јер су Бразилци заиста имали феноменалног центра Убиратана који је уз помоћ снажног, високог скока могао једноставно да скине сваку лопту која би бар за секунд застала на обручу... Наши су, срећом, озбиљно схватили ту утакмицу и Бразил је на урнебес публик у хали „Тиволи“ декласиран. Резултат је био – 80:55. Следећег дана опет сензација, али мало мања од оне прве: прилично непозната селекција САД (Американци на светска првенства као по правилу шаљу младе и неискусне, али одличне студенте из универзитетских еки-

па) победила је СССР са 75:72! Наша утакмица одлуке (ако победимо освајамо злато, ако изгубимо можемо остати без и једне медаље), била је са Американцима.

Ту утакмицу смо добили ношени на крилима публике. Американци нису издржали притисак – резултат је био 70:63 за Југославију. И коло пре краја турнира Југославија је први пут у својој историји била првак света!

Дан касније, у последњој утакмици, играли смо са Совјетима, и пошто резултат није био важан, а наши играчи подоста мумурни од пробдеване ноћи у мотелу „Медно“ – СССР је савладао Југославију са 87:72 – али, освојио тек треће место и бронзану медаљу...

Као што рекосмо, кошаркаши, Иво Данеу (капитен), Симоновић, Ћосић, Шолман, Рајковић, Тврдић, Капицић, Плећаш, Сканси, Жорга, Чермак и Јеловац славили су целе ноћи освајање шампионата света пре последње утакмице. Наравно пре тога са сузом у оку, одстајали су ћутећи један минут, сећајући се онога кога више није било ту – Радивоја Кораћа...

Задњи је постао први

Светска кошаркашка првенства почела су да се одржавају тек од 1950. године, када је одржан први шампионат у Буенос Ајресу, где је шампион, наравно, постала – Аргентина. Учествовало је 10 екипа, а ми смо били – убедљиво последњи!

Четири године касније домаћин је био Бразил, тачније Рио де Женеиро, а

ту смо били још горе пласирани, чак 11 али иза нас је био фењерија – Перу.

Године 1959. нисмо путовали у далеки Сантјаго де Чиле, а FIBA никако да се смилује и да светско првенство повери некој европској земљи. И следеће, четврто, светско првенство 1963. дато је зеленом континенту, опет Бразилу и опет Рију. Е, сада смо отишли – и освојили сребрну медаљу! У дворани „Мараканазињо“ самба и наше коло! Бразил је први, ми други! Ту прву светску медаљу освојили су Кораћ, Данеу, Гордич, Николић, Рајковић, Ајзелт, Ковачић, Петричевић, Ђерђа, Цветковић, Ђурић и Ражњатовић...

И 1967. године домаћини су били Јужноамериканци. Пети „мундобаскет“ одржан је у Монтевидеу. И ту је медаље требало да поделе, четири већ издвојене кошаркашке силе САД, СССР, Југославија и Бразил. Југословени прво туку Бразил, па онда чак и Американце (73:72) у драматичном финишу... Одлука је падала последњег дана: Бразилци су изгубили до тада, од нас и СССР-а, само том победом, над САД, добијају шансе за неку медаљу због стварања такозваног „круга“. Американцима победа, пак, гарантује злато или сребро! И нама је победа над Совјетима гарантовала ако не злато, онда бар сребро док је Совјетима само чиста математика доносила више од бронзе.

Али та се математика догодила: Бразилци су победили САД, а ми смо изгубили од СССР-а и сада је распоред медаља био следећи: СССР први, Југославија друга, Бразил трећи, а Американци, који су већ осећали злато око врата – остали су празних шака! И то је кошарка...

Филипини – све победе!

После Љубљане, где смо освајање првог злата у историји наше кошарке прослављали целе ноћи у целој Југославији, следеће првенство света није нам било тако берићетно: „тек друго место“ у Сан Хуану у Порторику... Али смо зато све наплатили четири године касније – 1978. године, у Манили на Филипинима.

Тада се први пут играло по новом систему. Из две групе су се по прве четири екипе стапале у једну финалну, да би на крају први и други играли суперфинале. Мало сложеније, али праведније. За то су се изборили САД и СССР после „кикс“ искустава, Американца у Монтевидеу, а СССР-а у Љубљани.

Југославија је у предтакмичењу на Филипинима победила Сенегал (99:64), Јужну Кореју (121:85), Канаду (105:95), Филипине (117:101) и Италију (108:76)... У финалној групи, први противник била нам је екипа САД, али смо је оборили на плећа – 100:93, а следећи противник Совјетски Савез прошао је још горе. Совјети су изгубили са 13 кошева разлике – 105:92! Последњи противник у финалној групи била нам је репрезентација Аустралије коју смо мало теже савладали са 105:101... У суперфиналу су нас чекали опет Совјети! Да ли су нас намерно пустили у предтакмичењу да би нам само опипали пулс, па сада... Ако укључе све моторе, ко зна шта може да буде?!

Дворана „Аренета“ била је крцата. Чак свих 30.000 гледалаца дошло је да види ко ће постати првак света?

У совјетској екипи све ас до аса: Лопатов, Жармухамедов, Саљников, Једешко, Сергије Бјелов, Јовајша, Мишкин... и изнад свих два огромна див-центра, – Ткаченко и Бјелосењин!

Ни наши баш нису били мајчи кашаљ: Кићановић, Славнић, Далипагић, Радовановић и Ћосић били су прва петорка али права замена су им били Вилфан, Жижић, Кнего, Јерков, Скроче, Крстуловић и Делибашић. Била је то екипа искуства и младости. Екипа за велика дела.

Прво полувреме је завршено нерешено 41:41... И на крају опет нерешено 73:73! Права драма у финалу „мундобаскета“ тог 14. октобра 1978. године у Манили.

Водећи тешку битку са Ткаченкоком наш први центар, Ћосић, због 5 личних био је већ ван игре. Заменио га је у улози чувара цина млади Радовановић. У продужетку Радовановић мора да полети у вис из петних жила и да надвиси грдосију Ткаченка који једва да скаче. Он само дигне руке и... Али у том подбацивању Радовановић никако да дође до врха, он стално иде горе, иде горе! Ткаченко се уплашио направио грешку, ухватио нашег играча за руку – то је његова пета лична грешка! Ткаченко не игра у продужетку...

Победили смо на крају са 82:81! Најчистија златна медаља на једном светском првенству – освојена је без и једног пораза! Чак смо два пута морали да победимо СССР да би се докопали те медаље! Браво плави!

С. З.

АЛЕ И БАУЦИ

2

БАЛКАНСКЕ МИТОЛОГИЈЕ

ВОДЕ

ТВРАДО СРЦЕ И

КОЊСКЕ УШИ

Скроман преглед неких чудноватих бића и покушај реконструкције њиховог изгледа на основу писаних докумената и штурих изјава малобројних очевидаца

Водењаци су најтипичнији представници водених бића на Балкану. Спадају у вилинска бића која живе у рекама, барама и језерима. Увек су мушког пола, а њихове пратиље, водене виле, обично се, у новије време, називају русалкама. Русалке у ствари нису ништа друго него обичне водене виле, док се водењаци нешто мало разликују од „обичних“ вилењака, иако од њих потичу.

У њихов настанак, на мистериозан начин умешали су се коњи и многа друга бића, тако да водењаци имају неке сасвим особене црте. Изгледа да су настали мешањем првобитних водених вилењака са коњима. За водењаке се прича да имају козије ноге, али је вероватније да су то мала коњска копита. Стиде се свог „коњског“ порекла и то покушавају да прикрију на разне начине. То је и разлог што су врло непријатељски расположени према коњима, чак и више него према људима. Воле да даве коње, као и људе и одвајкада су, од оних које су држали у страху, тражили да им жртвују коње.

Рибари и воденичари

Водењаци су мали растом, црни и врло маљави. Сви имају изразито дуге косе и браде. Обично су веома носати. Носе високе шиљасте црвене капе (као северњачки гноми). Није баш јасно ко је од кога преузео обичај ношења тих капа али је извесно да их водењаци носе да би њихове дуге, коњске уши биле мање упадљиве. Пошто се стиде и својих коњских ногу (истина жалосно кратких и кривих) најчешће их прекривају панталонама од грубог сукна.

По природи су углавном зли и опаки створови па их се треба чувати на сваки начин. Често излазе из воде (само до појаса да им се не виде

ноге) и дижу буку и зову људе по имену. Верује се да ће онај ко се одазове водењаковом позиву сам доћи да се утопи. Старији водењаци су опакији од младих и када ухвате некога тај нема готово никакве шансе да се извуче. Младима, који су још недовољно снажни, жртве понекад успевају да побегну. Воле да хватају људе ланцима и оковима, најчешће направљеним

од злата. Жртве младих водењака успевале су да испливају и да однесу са собом златне ланце и букагије. Вероватно је да водењаци употребљавају злато због његове велике специфичне тежине, а за њих као и за нека друга вилинска бића овај метал није никада имао посебну вредност. Сасвим ретко, водењаци су помагали људима у риболову. За такве услуге, ме-

ђутим, увек су заузврат тражили сувише. Рибари су често остајали трајно у власти водењака жртвујући им рибу, дуван и још понешто.

Осим рибара водењаци су у вези заснованој наравно на користољубљу и са воденичарима. Често су се окупља-

ли око воденица, узимали жито, и меркали згодне сељанке које су овамо навраћале.

Окршаји пре Римљана

Водењаци су врло стара врста и не настају само Балкан. Има их по читавој Европи и углавном су свуда исти: пакосни, опасни и склони да даве људе и животиње. Живе у већим групама, мада има и индивидуалаца,

Један од ретких снимка водењака начињен у рану јесен 1981. у Неретви, код Коњица

ЊАЦИ

правих водених пустињака који не признају чак ни власт водењачког краља. Један од таквих је водењак Кемза који је најчешће примећиван у Сави близу Шапца. Кемза, за разлику од других водењака, има велики змијолики реп којим, уместо оковима, хвата и дави људе. Водењаци понекад имају репове, али сасвим мале и закржљале, па је Кемза највероватније мешанац са речним аждајама.

Водењаци имају врло развијен друштвени живот. Њима у једном водењачком краљевству влада краљ. Краљеви водењака су врло моћни и живе у подводним „стакленим“ дворцима (изгледа да су у питању неке провидне опне). Прича се да их служе душе удављеника, али вероватније је да послугу чине млади водењаци и русалке. Осим њих често се у тим подводним дворцима налазе речне и језерске аждаје и остала водена, углавном зла, бића.

Најстарији, нама познат, водењачки краљ био је Бинд. Он је владао рекама и језери-

ма целог западног Балкана. Претпоставља се да му је двор био негде у реци Уни, али се његова власт протезала на исток Савом и њеним притокама све до Дрине, а на запад је досезао Купом, Кораном и Крком готово до самих извора Саве и хладних горских језера Словеније. Бинд је био изузетно моћан и немилосрдан краљ. Једно време био је наметнуо своју власт и људима. Ово је било непосредно пре доласка Римљана у наше крајеве и они су забележили да су му Јаподи и Мезеји плаћали данак у коњима које су бацали у воду. Римљани су само помешали Бинда са својим Нептуном, али су оставили податке и о својим жртвама.

У водама Уне још се памте ратови и сурова власт коју су Бинд и његови водењаци наметнули свим бићима, у једном периоду чак и шумским вилењацима, силванима и вилама. Бинд је увео тешке порезе и страховладу па се лије устручавао ни да у води дави и вилинска бића. На крају су се сви, па чак и љу-

ди, побунили против Биндове власти и отпочели дуготрајне и тешке борбе са водењацима. Било је много жртава на обе стране и Уном, Саном, Врбасом, Купом и Савом пливало је много удављених силвана, људи, вила и животиња. Прича се да је победу другој страни донела једна вила, која је својом лепотом и песмом измамила Бинда на обалу и одвукла га дубоко у шуму. Тамо су га заробили вилењаци. У потрагу за Биндом пошле су русалке, али га нису нашле пошто је он на сувом убрзо изгубио снагу, сасушио се и нестао. После тог догађаја остаци његове војске вратили су се у родне реке и наставили да повремено даве људе и коње, али моћ и страховлада Биндовога краљевства била је срушена једном засвагда.

Погубни сан о великом царству

Када се распало Биндово, изникло је једно друго водењачко краљевство. Било је

то краљевство моћног водењака Тартора. Он је у почетку владао малим поседом у реци Ресави, притоци Мораве. Био је врло лукав и амбициозан водењак а углавном сплеткама и поткупљивањем успео је да завлада свим водама од Колубаре до Тимока. У почетку је био опрезан и повучен. У то доба Биндова држава била је још на врхунцу а воде Тарторовог краљевства често су походи-ле але, тада моћније него икада. Тартор је стрпљиво чекао свој тренутак и када Бинда више није било, а але се забавиле биткама са змајевима, моћни водењак збацио је маску незаинтересованог обласног воденог демона и отворено загосподарио свим водама. Преместио је свој двор у Црни Тимок (био је склон мањим рекама), али његове велможе изградиле су величанствене дворе у Морави, Млави, Пеку и другим рекама и језерима и верно служили Тартору.

Тартор је научио лекцију од свог претходника Бинда и у почетку је давио само људе

и коње, а виле и друга бића били су поштеђени. Многи су му плаћали данак и он је постао један од најбогатијих водењачких краљева. Имао је нарочито много злата пошто су реке у његовом краљевству биле златоносне. Све у његовом „стакленом“ дворцу било је од злата, а понекад се чак није старао ни да утопљеницима скине златне букагије тако да су људи некада налазили удављенике са оковима од злата. Ово „удављеничко“ злато, међутим, никога није усрећило и увек је доносило само несрећу и јад.

Имао је много деце са русалкама али и са смртним женама. Неки од његових синова још живе у рекама некадашњег Тарторовог краљевства. Познат је један водењак из Злотске реке који са доста основа тврди за себе да је Тарторов син. Волео је лов и ловио је животиње дуваљком и стрелицама када би пришле води да се напоје. За разлику од осталих водењака њихов моћни краљ није се стидео својих длакавих, кратких коњских ногу и често је ходао го, само са високом црвеном капом украшеном златном круном од воденог бића.

Тартор, ипак, није одолео. Препустио се сновима о великој империји. Када је завладао већином вода јужно од Дунава Тартор се понадао да ће освојити и ову велику реку. Почео је да пушта уходе у Дунав и они су га извештавали о „безопасним старим рибетинама“ које тамо живе. Тада је Тартор покренуо велику силу и повео је на Дунав. Главнина његових снага ишла је Моравом, док су помоћни одреди били распоређени на ушћима дунавских притока. Тартора су дунавски демони (старе рибетине како су их водењаци називали) пустили да дубоко зађе у Дунав, а онда га у тишини уништили. Како је текла битка, и на који начин је толика водењачка војска могла да нестане без трага, нико никада није разјаснио. Водењаци који су били на ушћима притока, узалуд су чекали свог краља. Он никада није дошао да их поведе у нова освајања. Већина се вратила у родне реке и од њих воде порекло сви данашњи водењаци. Они и даље сневају о великој моћи, али њихови краљеви никада више нису обновили подухвате великог Бинда или Тартора.

Неуспешна освајања учинила су их само још опаснијим и злобнијим. Људе и коње мрзе као и увек и даве их кад год могу. Још их много има у рекама и језерима. Не избегавају ни велике градове. Неки се чак увлаче у канализацију. Ронилац М. Ж. из београдског УРС-а видео је биће са шиљатом капом и дугим брадом у канализационој цеви у Карађорђевој улици у Београду. Постоје чак претпоставке да су водењаци одговорни за учестала утапања последњих година у београдском језеру на Ади Циганлији. То, међутим, никада није доказано.

А. Пераграт

1010 NAGRADA

Šalje vam Petar

Mondesar Sanda, 41000 Zagreb, Meduličeva 23; Mijačić Miljan, Pane Đukića 86 Kruševac; Vesenjani Anica, 62272 Gorišnica, Placerovci 30; Audić Mirida, 75000 Tuzla Dr. M. Stojanovića 45; Babić Dževad 74207 Klokotnica; Blažek Marjan, 61000 Ljubljana, Studentski centar – Cesta 27; Graberski Marko, 68000 Novo Mesto, Glavni trg 29; Gračanin Amin, 77230 Velika Kladuša, Ive Markovića 20; Jevtić Nataša, 14000 Valjevo, M. Tita 104; Silvijski Musić, 51211 Matulji, put. S. Luksetića bb; Ristovski Ivan, 91400 Titov Veles, V. Vlahovića 22; Ristovski Zoran, 11000 Beograd, Sarajevska 16; Kostić Marijan, 25250 Odžaci, V. Staića 5; Janjić Petar, 11070 N. Beograd, B. Lenjina 79; Pajić Srdan, 75422 Kravica, Sl. Brezak; Jovanović Tomislav, 11050 Kaluđerica, S. Markovića 10; Đorđević Vera, 11000 Beograd, S. Kovačevića 53-55; Timčić Ivića, 11070 N. Beograd, HO ŠI Minova 15; Popović Maja, 11070 N. Beograd, Zemunska 1E; Tepšić Mirko, 11000 Beograd, Joce Jovanovića 9; Janković Milica, 11050 Beograd, Bana Ivanisa 2; Nikolić Nikola, 11420 S. Palanka, Ž. Simića 5; Stojaković Dragan, 37000 Kruševac, S. Jovanovića bb; Vukelić Milica, 18000 Niš, Knjaževačka 163; Petrović Dejan, 44240 Knić, Žel. stanica; Marković Dejan, 11271 Surčin, Baštovanska 124; Nojkić Saša, 36350 Raška, Kopaonička bb; Spasić Goran, 26000 Pančevo, Marina Držića 7b; Čosić Danilo, 26340 B. Crkva, Sarajevska 67; Toševski Vančo, 91000 Skoplje, Demir Trajko 21; Hrvoje Slavicek 43405 Pitomača, Trg M. Tita 2; Polanec Peter, 62241 p. Sp. Duplek, Talice 33; Milevski Goge, 91000 Skoplje, A. Cesarec 3/6; Đorđević Igor, 91000 Skoplje, B. Oktobarske revolucije 10; Popov Zoran, 91484 Bogdanici, Izvorski br. 11; Anđelić Anđelko, 71250 Kiseljak, Jurić Siniša, 44232 Mečenčani, Kukuruzari 77; Radičević Branko, 32250 Ivanjica, S. Ječevića br. 6; Macura Vladimir, 75270 Živinice, Oslobođenja 13; Marinković Zoran, 11271 Surčin, Baštovanska 124; Kovačević Nenad, 11233 Ralja, Šumadijska 2; Brnjaković Ivanko, 25230 Kula, P. Drapšina 109; Sanja Majurec, 43000 Bjelovar, M. Pupina 28; Igor Majurec, 43000 Bjelovar, M. Pupina 28; Belmalinović Deni, 58000 Split, Kavanjinova 4; Kos Robert, 68250 Brežice, Slomškova 5; Hartman Franjo, 43260 Križevci, Novi Đurđe 8; Kranjac Bojan, 58230 Sinj, Oslobođenja 62; Hudač Ivan, 58000 Split, Dvorska 35; Kranjac Slađana, 58230 Sinj, Oslobođenja 62; Aleksić Mladen, 17500 Vranje, M. Tita 145; Petrović Miloš, 11250 Železnik, Braće Lukića 65; Antonela Magzan, 58350 Metković, Neretvanskog odreda 21; Nikolić Danica, 11000 Beograd, Milutina Bojića 5; Vasko Mančevski, 92400 Strumica, M. Tita 15; Kamber Antonia, 58000 Split, Braće Santini 33; Jovanović Aljoša, 58000 Split, Sedejeva 1; Ivanović Nataša, 58000 Split, Rudera Boškovića 15; Stojanović Đorđe, 11231 Resnik, Rakovački potok 10; Jaćimović Milan 79240 Bos. Dubica, Parnice bb; Klipić Sandro, 79000 Prijedor, II Kraški Odred 6; Andonov Miloš, 11000 Beograd, Vukice Mitrović 70a;

KAPE „PEZ“ su dobili:

Andonov Đorđe, 11000 Beograd, V. Mitrović 70a; Gardun Nada, 58300 Makarska, Tona Andrijačević 53; Repac Slobodan, 21220 Bečej, M. Pijade 85; Koristović Ibrahim, 71000 Sarajevo, Branka Šurbata 18b; Gavrilović Zoran, 11000 Beograd, Zvezdarska 24; Spadijer Aleksandar, 26000 Pančevo, Moravska 2; Popov Nace, 91000 Skoplje, Narodnog fronta 19;

Bečarević Dubravko, 54000 Osijek, Vijenac, Džemala Bijedića broj 1; Biljana Jovanović, 11233 Mala Ivanča, Radnička 11; Pušnik Janez, 63273 Jurkloster Blatni vrh 36; Smole Darko, 63240 Šmarje, Ješovec 2; Sadžak Željko, 25000 Sombor, Jorgovanska A-20; Jovanov Đurica, 26229 Pločica, Đure Filipovića 52; Trajkovski Blaže, 91400 T. Veles, Marksova 6; Bovdiš Pavel, 21470 B. Petrovac, okt. revolucije 18; Pešec Mina, 61000 Ljubljana, Škerjančeva 4; Trajkovski Marjan, 91400 T. Veles, Marksova 6; Trajkovski Zoran, 911400 T. Veles, Marksova 6; Antil Oliver, 16000 Leskovac, Bul. Lenjina 38; Rajić Darko, 23000 Zrenjanin, B. Kidriča B2L-9/16; Berbakov Jovan, 23300 Kikinda, M. Tita 129; Antonijević Milijan, 31000 T. Užice, 9. maj 2; Džepina Sanja, 58214 Kaštel Kambelovac, Kumbatova 40; Tintor Dragan, 24214 Tavankut, I. L. Ribara 1; Milinović Goran, 23000 Zrenjanin, Karla Marksa 24; Lalić Saša, 21220 Bečej, S. Marinković 11; Sušnjar Danijel, 24000 Subotica, Olah Šandora 3; Ristanić Dragan, 76270 Orašje, 27.

juli 15; Stojanov Bojan, 21000 N. Sad, Omladinskog pokreta 10; Gavrilović Boban, 11000 Beograd, Zvezdarska 24; Onaljev Marija, 23000 Zrenjanin, Resavska 16; Marković Dragana, 11211 Borča, Sonje Marinković 11; Milanović Aleksandar, 34000 Kragujevac, Ul. M. Pijade 4/I; Marina Jovanović, 11233 Ralja, Radnička 11; Atanasijević Ljubomir, 19323 Brza Palanka; Atanasijević Aksentijević Igor, 78000 Banja Luka, F. Dedića 33; Hercegovac Nikola, 11000 Beograd, Raliska 5; Vukelić Jovana, 18000 Niš, Knjaževačka 163; Ivanović Nikola, 18000 Niš, Orlovića Pavla 2; Uglik Viktor, 19350 Knjaževac, M. Punčića 1; Verah Matić, 15314 Krupanj, Fabrička 11; Bogdanović Nenad, 41000 Zagreb, Brijunska 2; Turanjanin Bojana, 21460 T. Vrbas, V. Koprivice 15; Janjić Zoran, 15306 N. Prnjavor; Travica Mladen, 79263 Oštra Luka; Stojšev Dejan, 91000 Skoplje, Ul. Pitu Guli 15; Ugren Daniel, 61231 Črnuče, Primožićeva 1; Izток Laharnar, 54270 Hrušica 122; Tomaž Laharnar, 64270 Jesenice, Hrušica 122; Lulić Nada, 50260 Korčula, Cvjetno naselje 33; Pantić Sandra, 17530 Surdulica, M. Pijade 37; Mitrović Danica, 76336 Donja Trnova bb; Adriana Živko, 61410 Zagorje o/s, Polje 29; Zupančić Aleš, 61270 Litija; Vasić Saša, 18000 Niš, 27. mart 36; Kranjc Aleš, 65220 Poljibinj 5.d.; Imbra Milorad, 26340 Bela Crkva, Rasadnik I B/20; Lončar Petar, 47000 Karlovac, Džemala Bijedića 19; Đerković Mihajlo, 71250 Kiseljak, Zenički put 8; Brkić Panta, 26000 Pančevo.

NASTAVAK NA STR. 37

НИ ИЗ БАЈКЕ, НИ ИЗ УХВАЋЕН ЈЕ

ВУКОДЛАК!

**ДВАДЕСЕТ ТРЕЋЕГ ЈУЛА ОВЕ ГОДИНЕ У
ВЕЛИКОЈ БРИТАНИЈИ ЈЕ САВЛАДАН
ПОБЕСНЕЛИ ЧОВЕК ЗВЕР. УЖАСНУТИ
ПОЛИЦИЈЦИ ЧЕТИРИ ПУНА САТА БОРИЛИ СУ
СЕ С БИЋЕМ НАТЧОВЕЧАНСКЕ СНАГЕ КОЈЕ ЈЕ,
ЧЕТВОРОНОШКЕ, НАПАДАЛО, РЕЖАЛО,
УРЛИКАЛО, ГРИЗЛО ЗАПЕНУШЕНИХ ЧЕЉУСТИ
ПОКАЗУЈУЋИ ОЧЊАКЕ**

Једном од полицајаца пружена је хитна помоћ због дубоких огреботина по лицу и врату задобијених у дворишту главне полицијске станице у Саутенду, грофовија Есекс, где се одигра-ла борба с вукодлаком.

Осам полицајаца једва је угурало вукодлака у кавез, а онда је он, покушавајући да изиђе, увукао главу између решетака па су позвани ватрогасци који су се пун сат борили да је ослободе а да га, при том, не озледе. Ватрогасци су се држали подаље од његових опасних чељусту.

Прва инјекција средства за смирење коју му је убризгао хитно позвани лекар није имала никаквог дејства, па му је дата друга, двоструко јача, која га је, најзад, приморила.

Вукодлак, у ствари никакво чудовиште из бајке већ четрдесетогодишњи ожењени зидар (име му, због породице, није објављено) нашао се чим је свануло у болници за душевно оболеле. Доктори кажу да пати од веома ретког облика пролазног лудила познатог под именом ликантропија (од грчких речи: ликос – вук и тропос – обрт, претварање). Жртве ове болести не само да замишљају да су вукови већ се тако понашају и добијају зверску снагу.

Драма с вукодлаком, страшнија него што би могли да смисле и творци филмова страве и ужаса, почела је непосредно после поноћи.

Вукодлак, то јест зидар у чијем лекарском досијеју нема помена о било каквом ранијем менталном поремећају, довео се у двориште полицијске станице заједно с девојком коју је те ноћи упознао на улици. Престрављена девојка је искочила из аутомобила, улетела у полицијску станицу и дежурним полицајцима казала да се њен пратилац понаша веома чудно и да режи и завија као бесан пас или вук.

Полицајац, који је пришао колима да види о чему се ради, вукодлак је као од шале хитно преко дворишта и послао у царство снова. Притрчали су и други, али их је вукодлак одба-цио. Тада је отпочела права битка у којој су полицијске снаге, после четири сата љуте борбе, најзад, однеле победу.

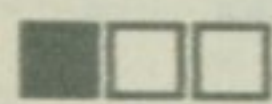
Шеф полицијске станице детектив Чарлс Харпер изјавио је за штампу: „Ово што се догодило крајње је необично и изазва-ло је приличну панику међу мојим људима. Човек је лично на правог вука, руке су му биле налик на канџе, а његова снага нас је застрашила. Може се рећи да смо добро прошли!“

Ето, вукодлаци заиста постоје али су, срећом, ретки и мала је вероватноћа да ћемо их икада срести, јер ликантропија пога-ђа једног од педесет милиона људи.

Б. Дожић

Шта кажу у Британији

СРЕБР-

НИМ

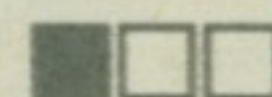
МЕТ-

КОМ

ПРАВО

У

СРЦЕ!

**ПОШТО ЈЕ
УХВАЋЕНИ
ВУКОДЛАК ЕНГЛЕЗ,
РЕД ЈЕ ДА ВАС
ОБАВЕСТИМО ШТА
О
НЕСВАКИДАШЊЕМ
СЛУЧАЈУ МИСЛЕ
ЕНГЛЕЗИ. ЊИХОВА
ШТАМПА ОДМАХ ЈЕ
РЕАГОВАЛА
ДОНЕВШИ ДЕСЕТ
НАЧИНА ПОМОЋУ
КОЈИХ МОЖЕ ДА
СЕ УТВРДИ ДА ЛИ
ЈЕ НЕЧИЈИ РОЂАК
ИЛИ СУСЕД
ПОТАЈНИ
ВУКОДЛАК**

Да ли мирише на мешавину устајалог сена и коњског ђубрета? Вукодлаци имају додатне жлезде чија лучевина баш тако смрди. Чак и када су у људском облику, веома тешко успевају да прикрију тај непријатан задах. Да би заварали своје ближње, морају да утрљавају у кожу нарочиту маст коју није лако справити.

Дански стручњаци за та питања тврде да су састављене обрве сигуран знак да у човеку чучи вукодлак. Осим тога, очи вукодлака сијају као код мачке ухваћене светлош-

ћу фарова, а руке, ноге и тело упадљиво су му маљави и када се од вукодлака поново претворе у човека. Због тога добро мотрите на суседа док се сунча и нарочито загледајте има ли густе маље на надланицама и ножним прстима. То би могао да буде сигнал за опасност.

Да ли је синчић вашег суседа сувише зрео за свој узраст? Мали вукодлаци сексуално сазревају у седмој или осмој години, око пет година пре него обични људи. Запамтите још нешто: вукодлаци су у највећем броју случајева одрасли

мушкарци мада су у средњовековним записима забележене појаве жена и деце вукодлака који су се кретали у групама нападајући и убијајући људе да би утажили своју вечну жеђ за свежом људском крвљу и месом.

Вукодлаков домали прст на обема рукама знатно је дужи од средњег, а снага таква да ју је тешко сакрити. Уколико ваш комшија, када мења гуму, подиже аутомобил

и Јапану претварају се у тигрове, а у Африци у леопарде или хијене.

Мокраћа вукодлака је тамнопурпурне боје. Идеално место да се утврди ко је вукодлак а који је јесте јавни мушки WC. И крв му је плавкастоцрвена што се може установити када се посече. Било би добро да нађете неки изговор и затекнете га док се брије – сигурно ће се озледити пошто му је лице веома космато.

ИСТО ШТО И ВАМПИР

У „Српском митолошком речнику“ пише:

„Вукодлак је у суштини исто што и вампир. Из описа вампира види се да се може појавити у различитим облицима, нарочито у облику неких животиња као што су вука, пас, мачка, магарак, коњ итд. По неким описима вукодлак се јавља у човечијем облику као и вампир, само је по целом телу обрастао густим длакама. У овоме би требало, по неким писцима, да буде главна разлика између вампира и вукодлака.

Међутим, првобитно се вампир замишљао у вучјем облику што се, поред осталог, види из, по једном мишљењу, његовог старијег имена вукодлак и вука. У Кучица у Црној Гори забележено је веровање да сваки вампир мора извесно време да буде претворен у вука. Ово свакако још очитје поткрепљује тврдњу да су вампир и вукодлак исто биће.”

руком а не дизалицом, ноћу добро закључавајте врата!

Да ли сте га икада ухватили како на изглед бесциљно лута гробљем?

У недостатку људског меса свежи лешјеви су сигуран извор хране за вукодлака у развоју. Он их дању одабира, а ноћу неопажено ископава, једе и сандуке уредно враћа на место.

Вукодлаци имају огроман апетит који не би утолила ни елика крава дневно. Јело обилато заливају свежом крвљу. Када нема људског меса, добро му је и животињско. Обратите пажњу да ли ваш сусед држи крупне и необичне кућне љубимце. Вукодлаци воле да заривају очнаке у велике меснате животиње. Омиљене су им: овце, јелени и телад.

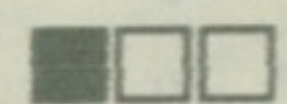
Да ли из неке оближње куће чујете, када је пун Месец, лајање и завијање? Не дозволите да вас заваља ако држи пса јер то је он, вукодлак. Према предању баш за време пуног Месеца вукодлак се из човечијег претвара у вучије облике. Тако је у Европи. У Индији, Кини

Да ли кожа вашег комшије понекад мења боју? Претварање из човечијег облика у вукодлака може да потраје сатима при чему кожа постепено тамни што није тешко утврдити голим оком.

Има ли често необичне ране и повреде? Ако се вукодлак озледи док је у животињском облику, ране ће остати и када се поново претвори у човека.

САВЕТИ

Ако сте установили да је неко из ваше околине потајни вукодлак, добро запамтите: он може поново да постане нормално људско биће само уколико девет година не окуси људско месо!

Ако не желите да ризикујете и одлучите да га се ратосиљате, мораћете да га устрелите право у срце и то метком од чистог сребра. Али, пазите! Уколико му се тело не спали, претвориће се у вампира што ће вам донети нови низ главобоља.

АВАНТУРЕ:
модерни
аргонаути се
вратили

ЗЛАТНО РУНО

РОБИЈАШКИ ПОСАО

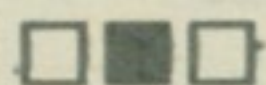
— Кад ветар дува у супротном правцу или су струје јаке, постоји само један излаз: мноштво гвоздених руку са веслица.

ЕНГЛЕЗ У ЈАСОНОВОЈ КОЖИ

— Галија дугачка 16 метара са четвртастим једром и дуплим низом весала. Пуне три године прикупљана је документација да би био саграђен потпуно исти брод као онај којим је пловлио Јасон.

ПОСТОЈИ

**ЕНГЛЕЗ ТИМ СЕВЕРИН,
СТРУЧЊАК ЗА
„ПОНАВЉАЊЕ”
АНТИЧКИХ ПОМОРСКИХ
ПУТОВАЊА, УКРЦАО СЕ
НА СВОЈУ ГАЛИЈУ И 3000
ГОДИНА ПОСЛЕ
ЛЕГЕНДАРНОГ
ЈАСОНОВОГ ПОХОДА
КРЕНУО У ПОТРАГУ ЗА
ЗЛАТНИМ РУНОМ**

Јасонова авантура стара 3000 година позната је свету највише захваљујући Хомеру, мада су и Есхил и Софокле написали о томе чувене драме, а у 3. веку наше ере и Аполон са Родоса, тада управник Александријске библиотеке, описао је Јасонова лутања у поеми „Аргонаути” од 6000 стихова.

Легенда о Јасону један је од најлепших митова античке Грчке. То је прича о младом Краљевићу који је одрастао у изгнанству. Кад је напунио 18 година, вратио се у Јолк, у Тесалију, где је преотевши му трон владао његов стриц Пелија. Јасон је заграбио натраг краљевство које

КРАТАК ПРЕДАХ У ИСТАНБУЛУ

– Босфор – озбиљно искушење за аргонауте

му је остало од оца, а лукави Пелија се сложио са тим али под једним условом: да му донесе златно руно за којим су жудели сви грчки владари и јунаци. Оно се налазило с друге стране мора, у далекој Колхиди (данашња Грузија), дубоко у светом гају и чувала га је горостасна аждаја. У ствари Пелија је на овај начин желео да се реши свог нећака шаљући га у сигурну смрт. Али, догодило се другачије: на крају опасног путовања пуног узбуђења на лађи „Арго” Јасон и његови јуначки аргонаути, међу којима су се налазили Херкул и Орфеј, вратили су се натраг с драгоценим трофејом.

Погон на – мишиће

Да бих створио „Арго”, прву дугачку грчку лађу која се усудила на дуже путовање, морао сам да прикупим опширну документацију, пише Тим Северин у недавно објављеној књизи. Колин Мади, ас међу конструкторима бродова нацртао је галију савршено верно према Хомеровом опису, а грчки тесар Василис Делмитрис направио од алепских бродова труп брода, поштујући до најмањих ситница технику античких мајстора. Резултат: прелепа галија дугачака 16 метара, украшена по боковима мотивима с грчке керамике, а на четвртастој једру стилизованим фигурама микенских ратника.

Као и Јасон и ја сам се окружио све самим морским вуцима: Данцима, Енглезима, Ирцима... Али, били су ми потребни и веслачи без којих се ниједна античка галија није могла ни замислити. Јер, високо постављено једро на њима служило је само кад би ветар дувао у жељеном правцу, а кад је Еол био супротан, напред се могло само веслима. Требало је наћи добровољце који ће се смењивати у успутним лукама гонећи брод који може да прими седам тона терета на путу дугом 1500 миља (преко 3000 километара). У току три месеца колико ће потрајати наш поход изморили смо грчке, турске и, на крају, грузијске веслаче од којих су многи били репрезентативци својих земаља у веслању. Био је то прави галиотски посао, тачније робијашки.

Критична тачка – пролаз кроз Босфор

Једног сунчаног мајског дана испловили смо из Волкоса, како се данас зове Јолк. Јасона и његове аргонауте испратило је колективно риданје јер се веровало да се највећи грчки јунаци никад неће вратити. Ми смо одлазили уз одушевљене повике и клицање окупљених на обали.

Прва невоља чекала нас је на Лемносу где нас је напустио део грчких веслача. Канакале, прво пристаниште на турској обали,

било је за нас лука спаса. Овде смо регрутовали нове веслаче орне да запну на нашој галији све до Истанбула. Журили смо да прођемо кроз Босфор, можда најкритичнију тачку нашег пута. То је теснац у коме је море готово стално узбуркано, а вртлози јаки јер се ту сударају супротне морске струје Мраморног, Егејског и Црног мора. Ти непредвидљиви вртлози бацају бродове као сламке. Чак су и највећи танкери угрођени о чему сведочи и ова побелела олупина коју обилазимо. Како ли ће проћи наша орахова љуска?

Ускоро смо знали одговор. Преврнули бисмо се сигурно стотину пута да ту нису били чланови локалног веслачког клуба, тако је број наших веслача био удвостручен. Али, узалуд су сви запињали. Ништа се није могло. Захваћени вртлозима и супротним струјањима стално смо мењали правац и губили драгоцене метре које смо с толико тешкоћа освојили. Валови су нас бацали као децу играчку. Правим чудом на крају смо ипак успели да нађемо пролаз изван ковитлаца. У луци Бебек смо провели један дан прикупљајући снагу. Требало нам је пуних девет сати веслања без предаха да би се сутрадан докопали пристаништа Румели-ферини, на обали Црног мора.

Антички морнари назвали су Црно море „непријатним”, „негостољубивим”. Ту нас је чекало ново искушење: страشان пролаз Симплегада. Замислите теснац између две стрме стене грубе од честих одрона у коме непрекидно грувају таласи. Да би прошао кроз ову камену замку, Јасон је пустио голуба да га води. Стене су биле тако близу да су голубу откинуле перје на репу, али се он ипак срећно провукао. И Јасонова галија ударила је у стену, изгубила део крме, али прошла... Према мени је Посејдон, коме сам уочи пута принео жртву проливши галон вина, био милостив: успели смо да прођемо и наставимо дуж турске обале према острву Гиресун.

Златно руно – злато Кавказа?

Половином јула стигли смо најзад у Хопе, последњу турску луку пре обала Грузије. У даљини су се помањала брда Кавказа. Коначно смо на широком ушћу реке Рион која се у античкој Колхиди звала Фаса. Узводно, на једној њеној обали, у унутрашњости земље, налазио се свети гај и у њему прекрасно златно руно окачено о лиснате гране хрasta...

Крај пловидбе личи на сан. Само што смо ушли у совјетске воде, кад смо преко радија чули позив: „Арго! Арго! Овде је „Тавариш”, чујете ли ме?” Био је то школски брод совјетске трговачке морнарице, прекрасан једрењак с четвртастим једрима, и он као залутао из неких минуваних времена. „Тавариш” нам је пожелео добродошлицу и као поклон упутио према нама чамац с изванредним веслачима.

Пловили смо узводно речном делтом и завршили тако што

смо се насукали на пешчани спруд. Па ипак, био је тријумфалан завршетак пута. Узвици „живели”, ватромет и чувено грузијско вино. Становништво уз обалу дочекало нас је као праве хероје. Мали реморкер одвукао нас је до Ване где се некад налазила престоница Колхиде. Ту је за нас приређена свечаност с хорovima и фолклором. Никад не бих помислио да је легенда о Јасону тако живо до данас сачувана у народу овог краја.

Према мишљењу археолога основу за легенду о Јасону и златном руно треба тражити у налазиштима злата ових крајева који су некада били грчка колонија. Археолошка ископавања не престају да откривају прелепе античке предмете од злата који сведоче о томе колико су кавкаске реке златоносне. Како се то злато скупљало? Врло једноставно, сазнали смо, спуштањем овчје коже на речно дно. Златоноси муљ хватао се за влакна као у решету и касније је било довољно извући га и испрати у великом суду са доста воде – на дну су остајала златна зрна.

Кључеви за слагалицу су ту

Открили смо још један узбудљив путоказ. Међу стотинама предмета које су археолози ископали, већину чине фигуре овна што сведочи о правом култу ове животиње чији је корен такође у легенди по којој је ован принео на леђима младог микенског принца све до Колхиде и тако се спасао непријатеља. Принц је жртвовао овна, а његово златно руно поклоник колхијанском краљу Ејету у знак захвалности за гостопримство.

Осећао сам да сам на добром путу: делови слагалице су се смештали полако али сигурно на своја места. Један каснији детаљ ме је ипак оборио с ногу: вече уочи нашег повратка открио сам на врху једног брежуљка развалине малог храма окруженог кољем и јарком. Познато култно место – објаснио ми је грузијски археолог, али посвећено бику, судећи по цртежима који су на њему открити.

Ован, у реду, али како повезати култ бика с легендом о Јасону? Срећом како сам авантуре свог јунака научио готово напамет сетио сам се да је Јасон – пре но што је добио одобрење да уђе у свети гај – пристао на задатак који му је поставио краљ Колхиде Ејет: да упрегне у гвоздена кола бикове из чијих је ноздрва сукљала ватра. А што се тиче змаја са змијским репом који је чувао златно руно, објашњење нам је пало с неба, довољно је било само гледати: сва грчкарија у овом крају украшена је змијама које се могу наћи чак угравирани и на цреповима. У Грузији се змија и данас сматра за свету животињу, она чува огњиште и дом.

Велика копча у времену и простору најзад је затворена. Били смо задовољни. Вратили смо се на изворе мита и показали да је један немогућ пут – могућ. И ми смо на свој начин могли да освојимо своје златно руно.

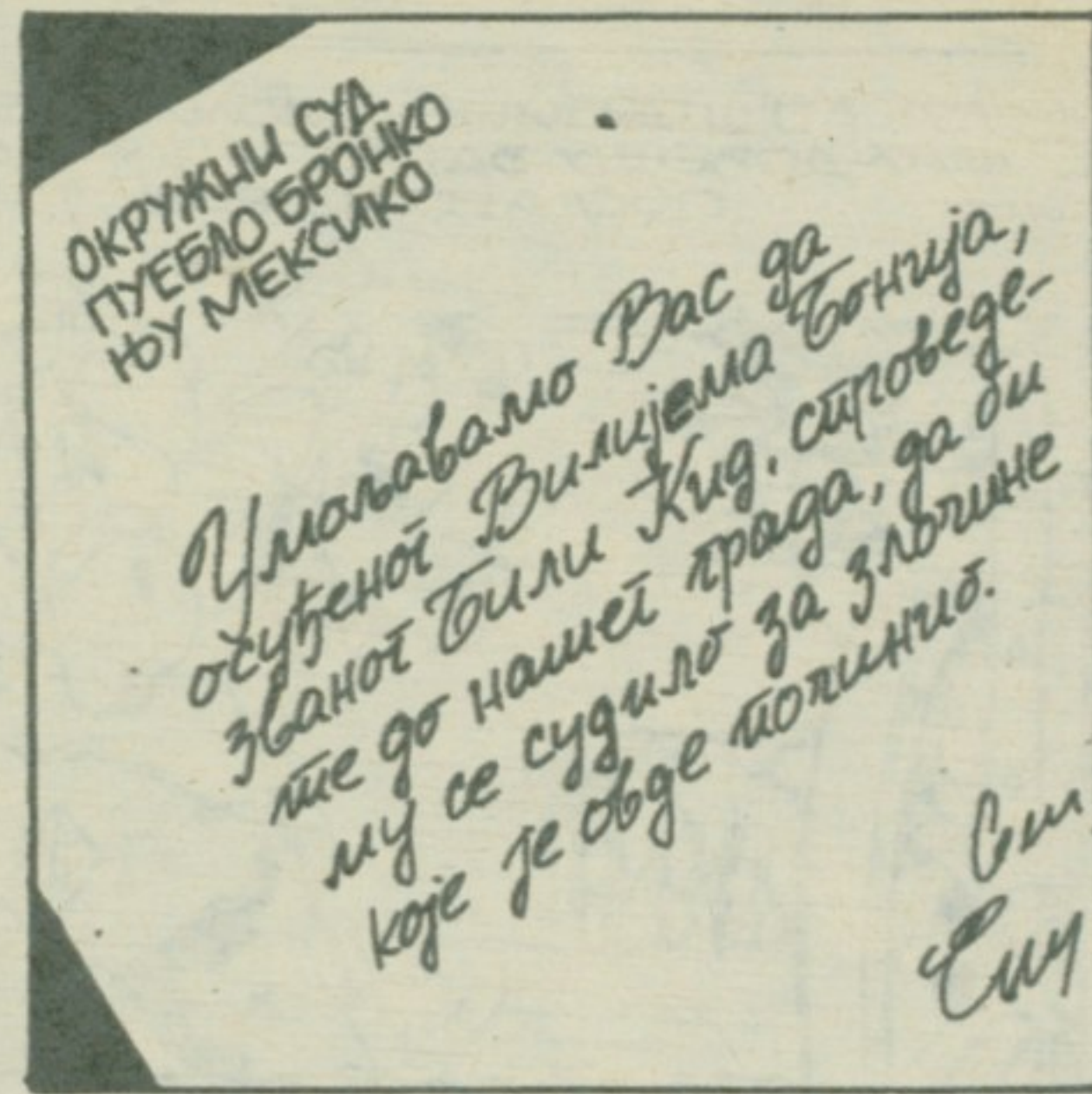
Тим Северин

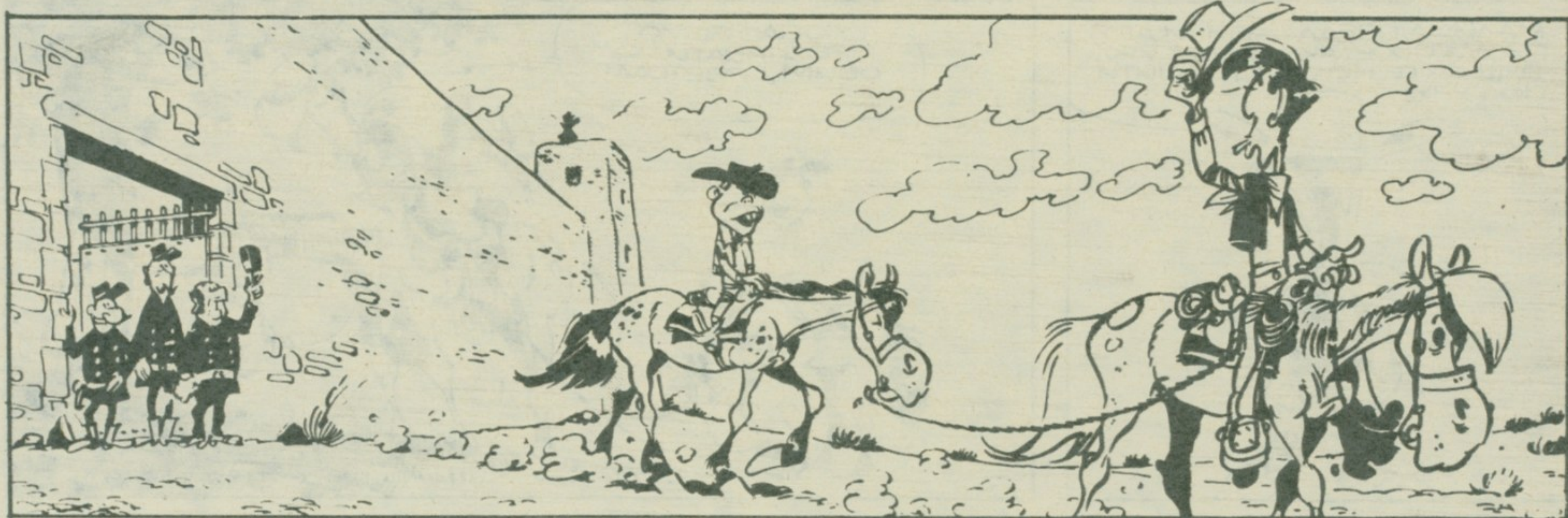
ТАЛИЧНИ ТОМ ПУТ У ПУЕБЛО

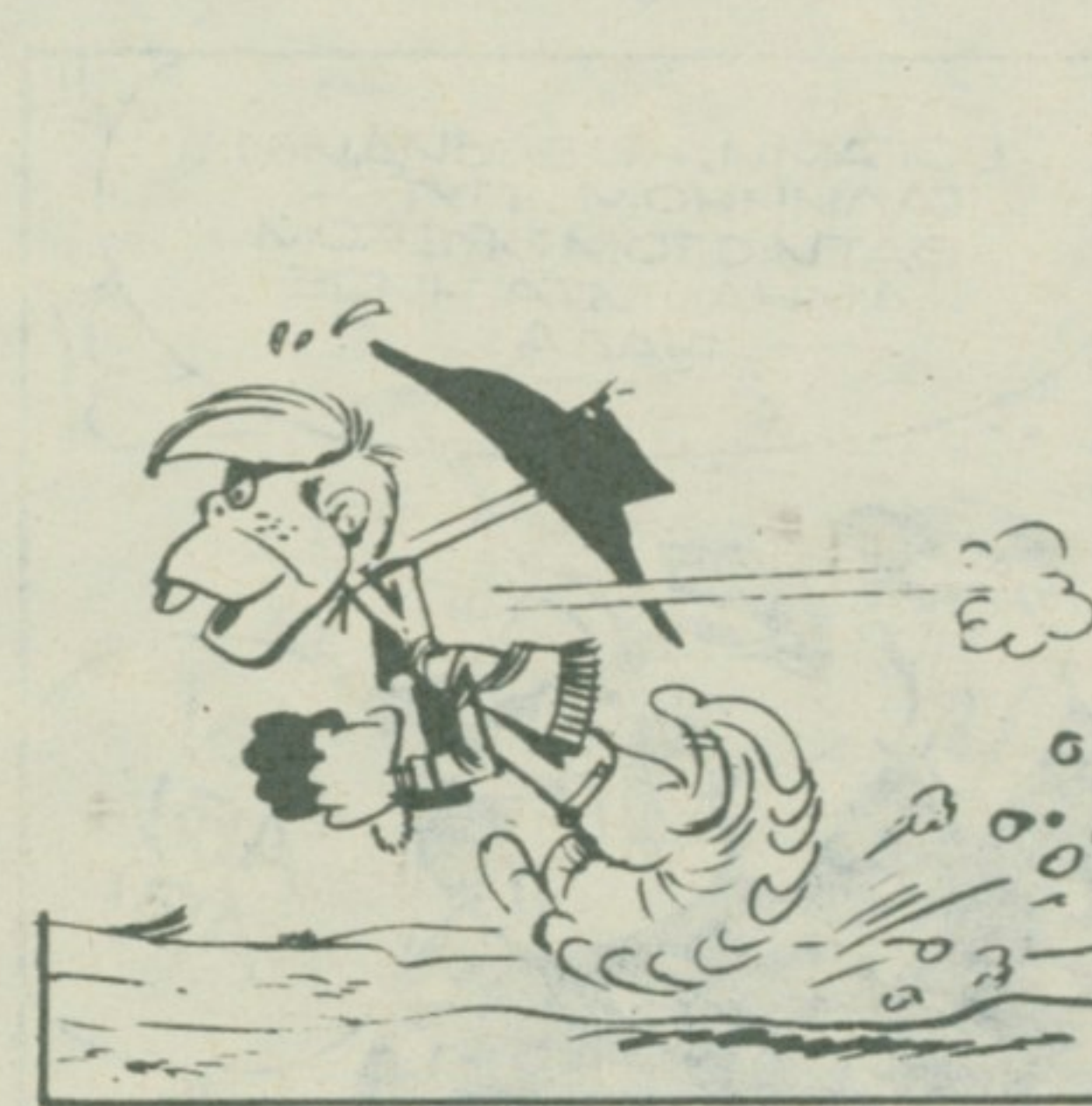
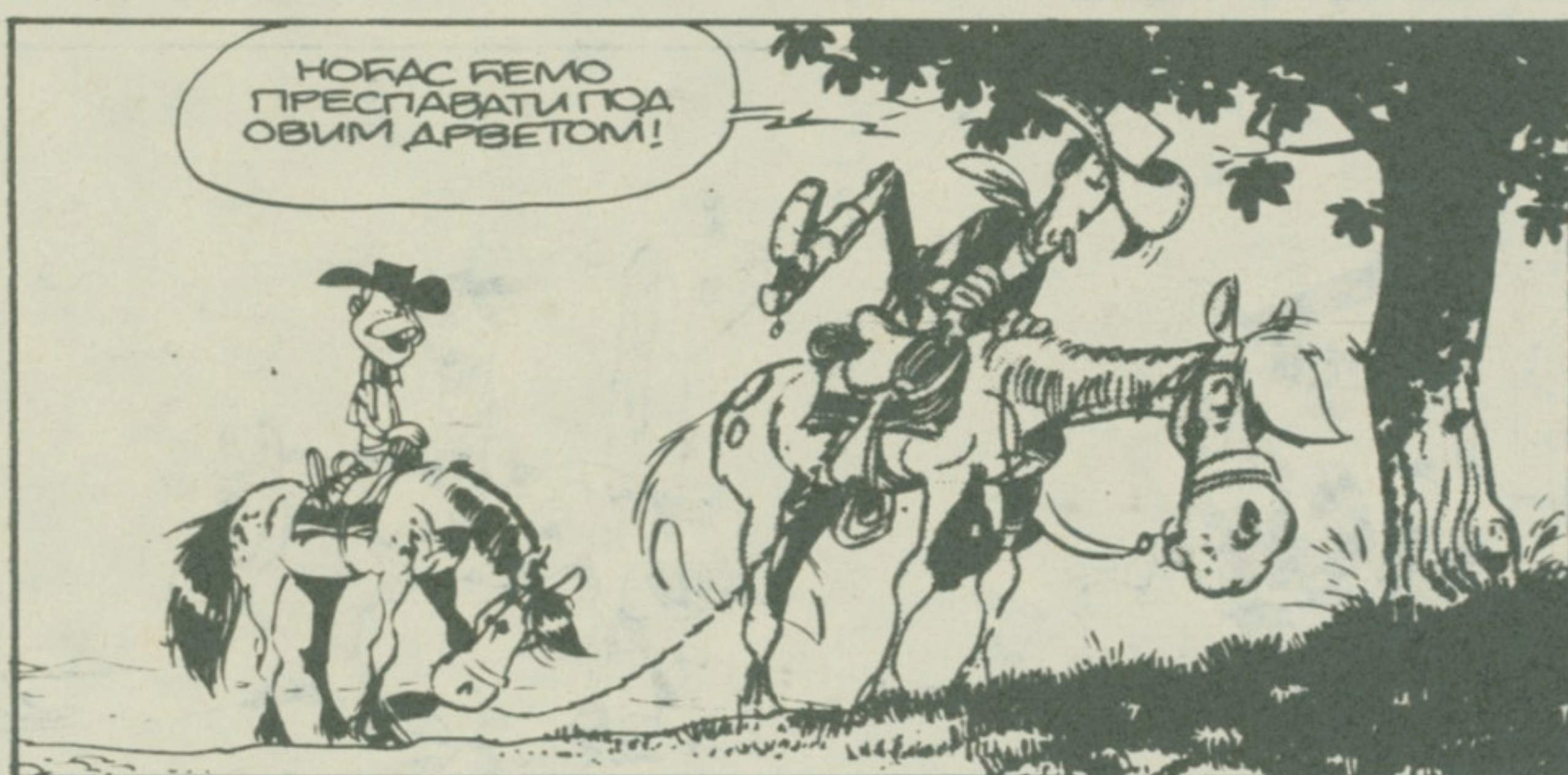
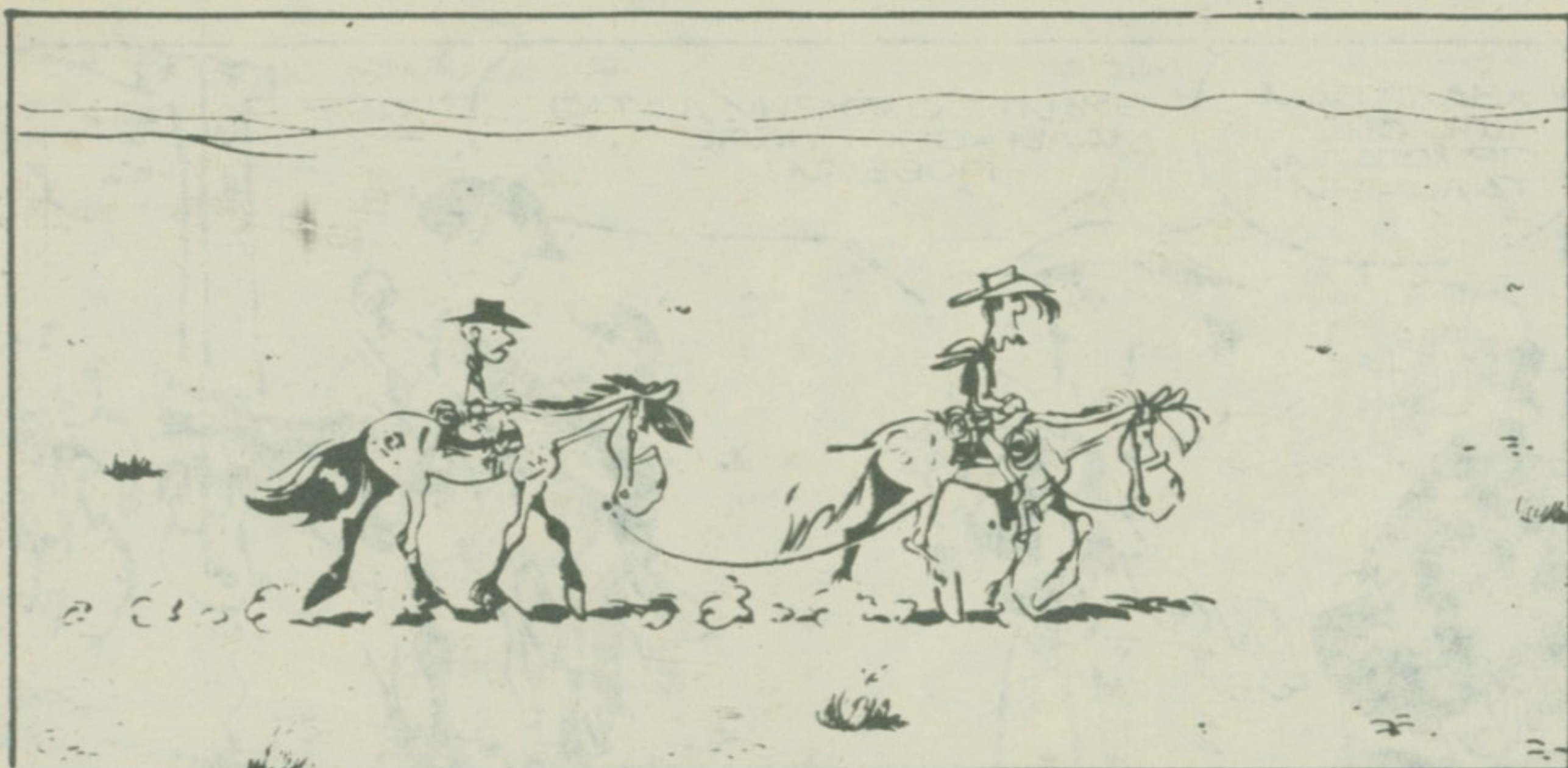
ЦРТА: МОРИС (MORRIS) ПИШЕ: Р. ГОШИНИ (R. GOSCINNY)

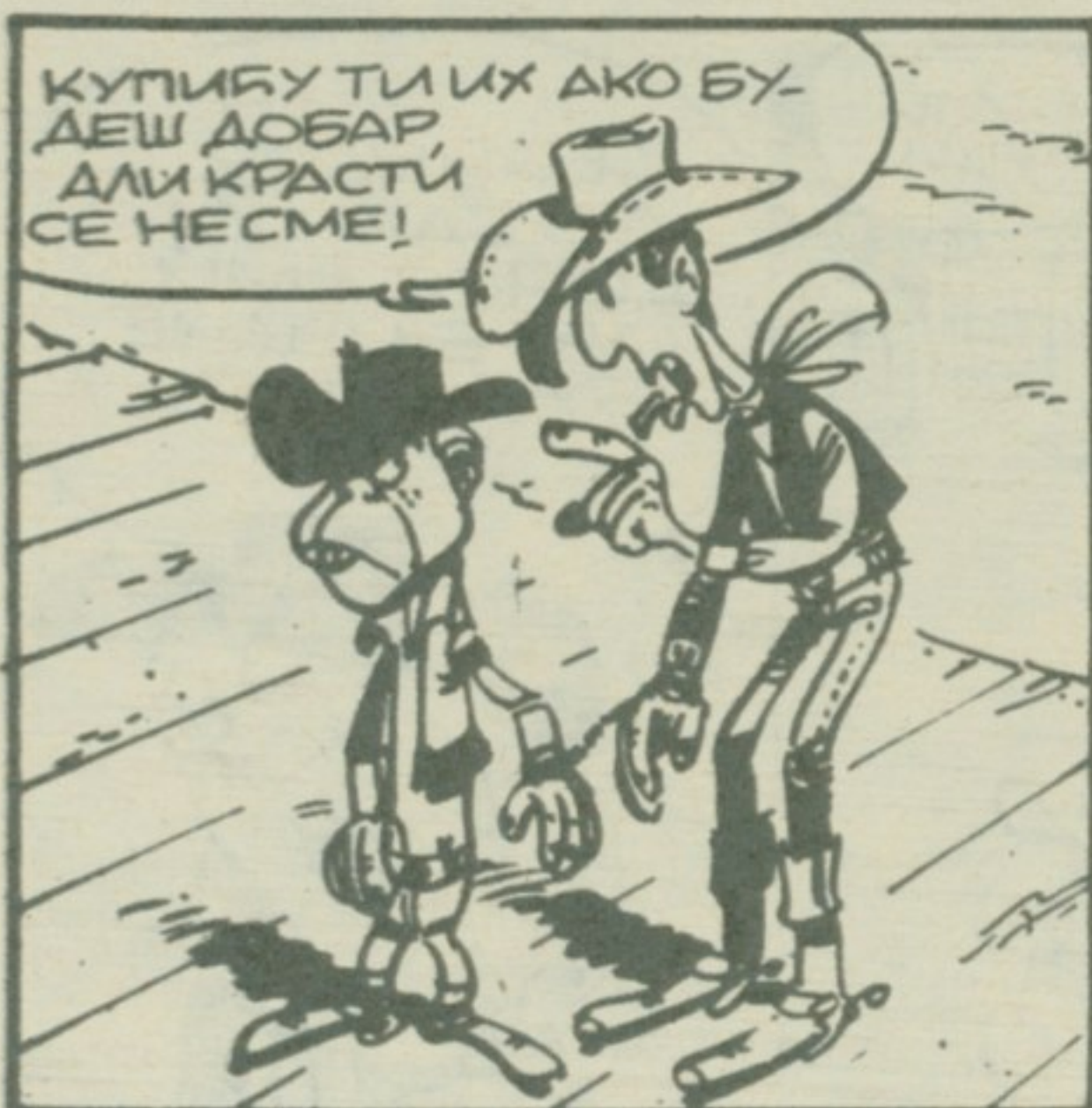
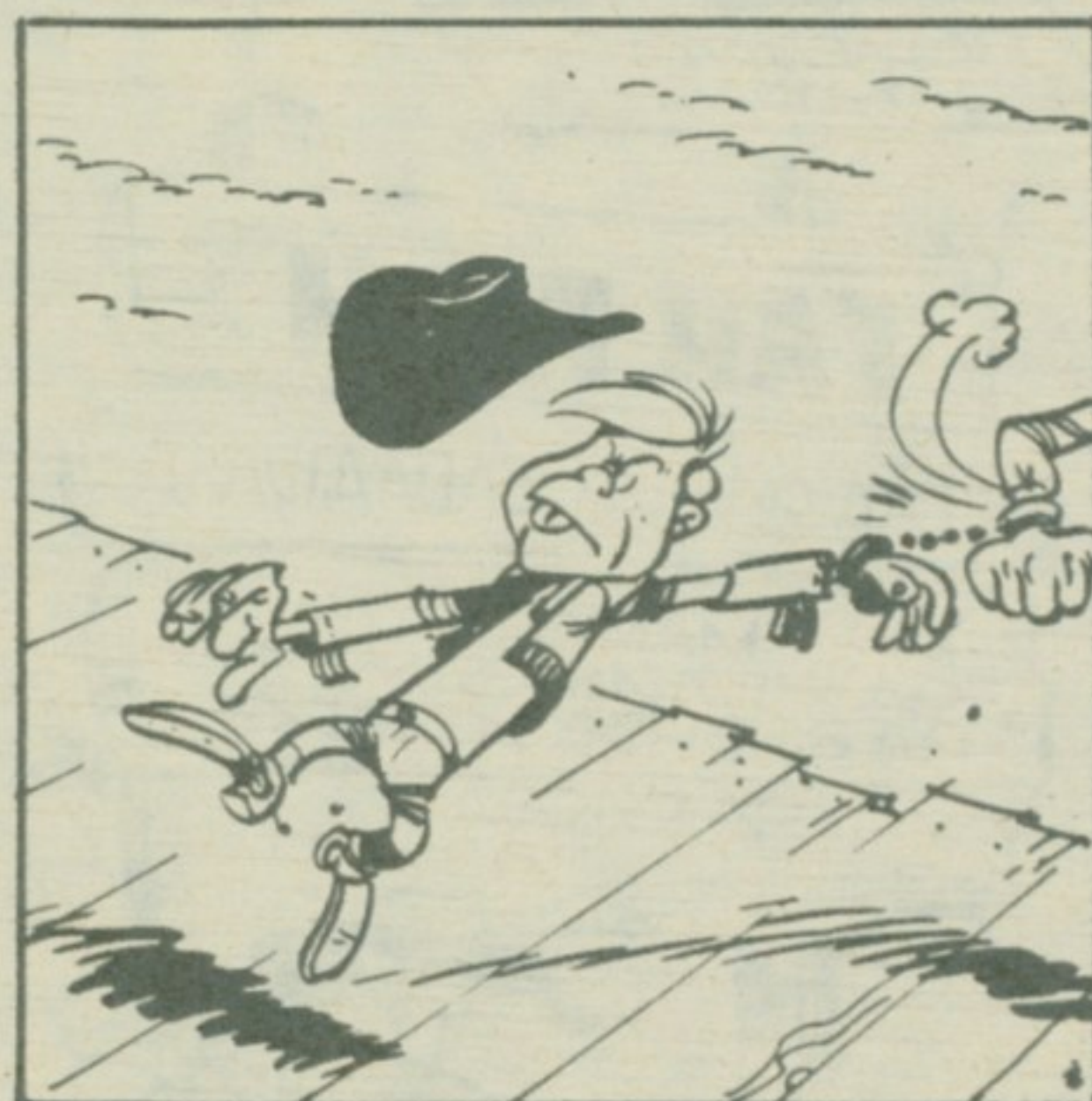
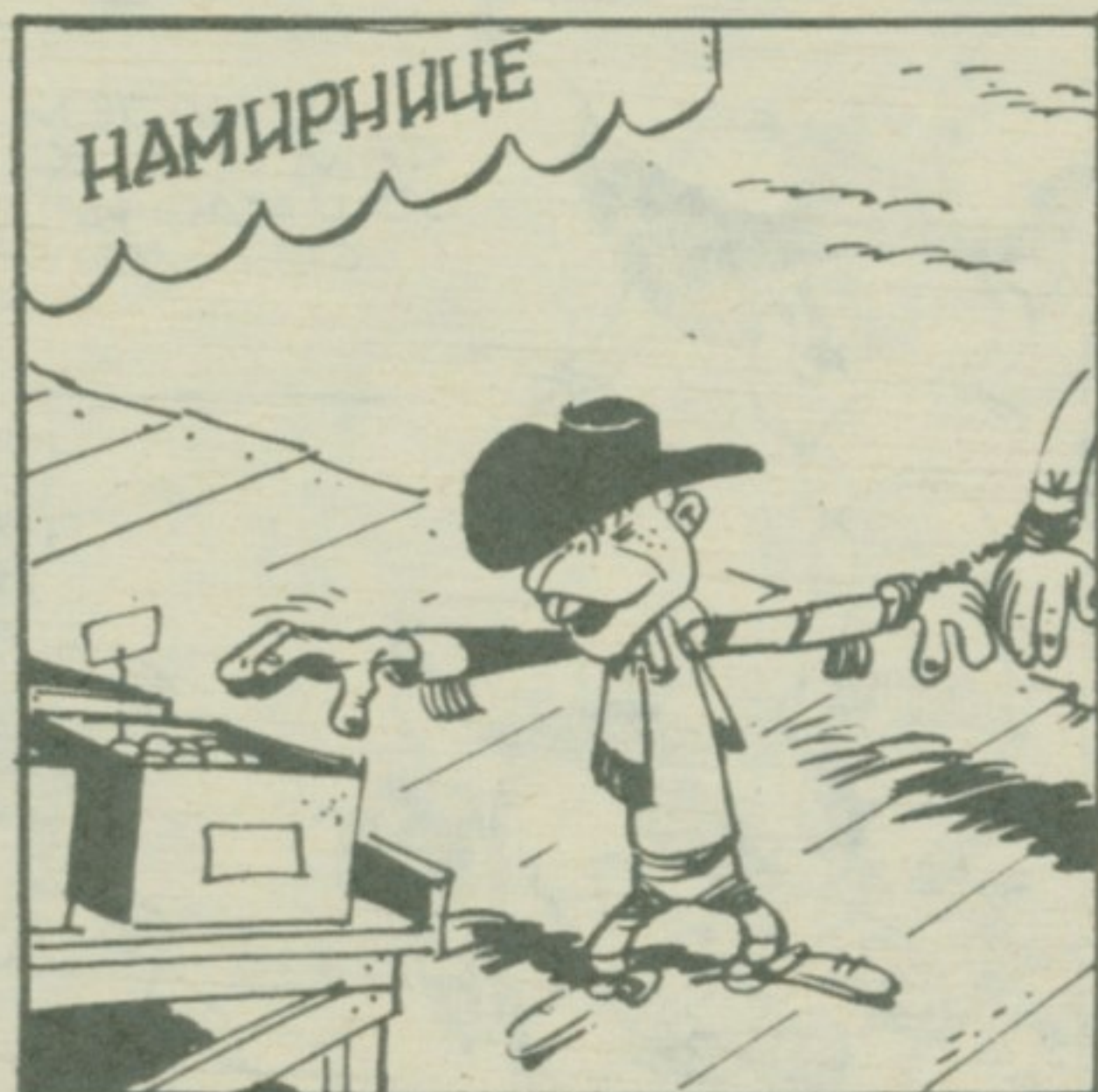
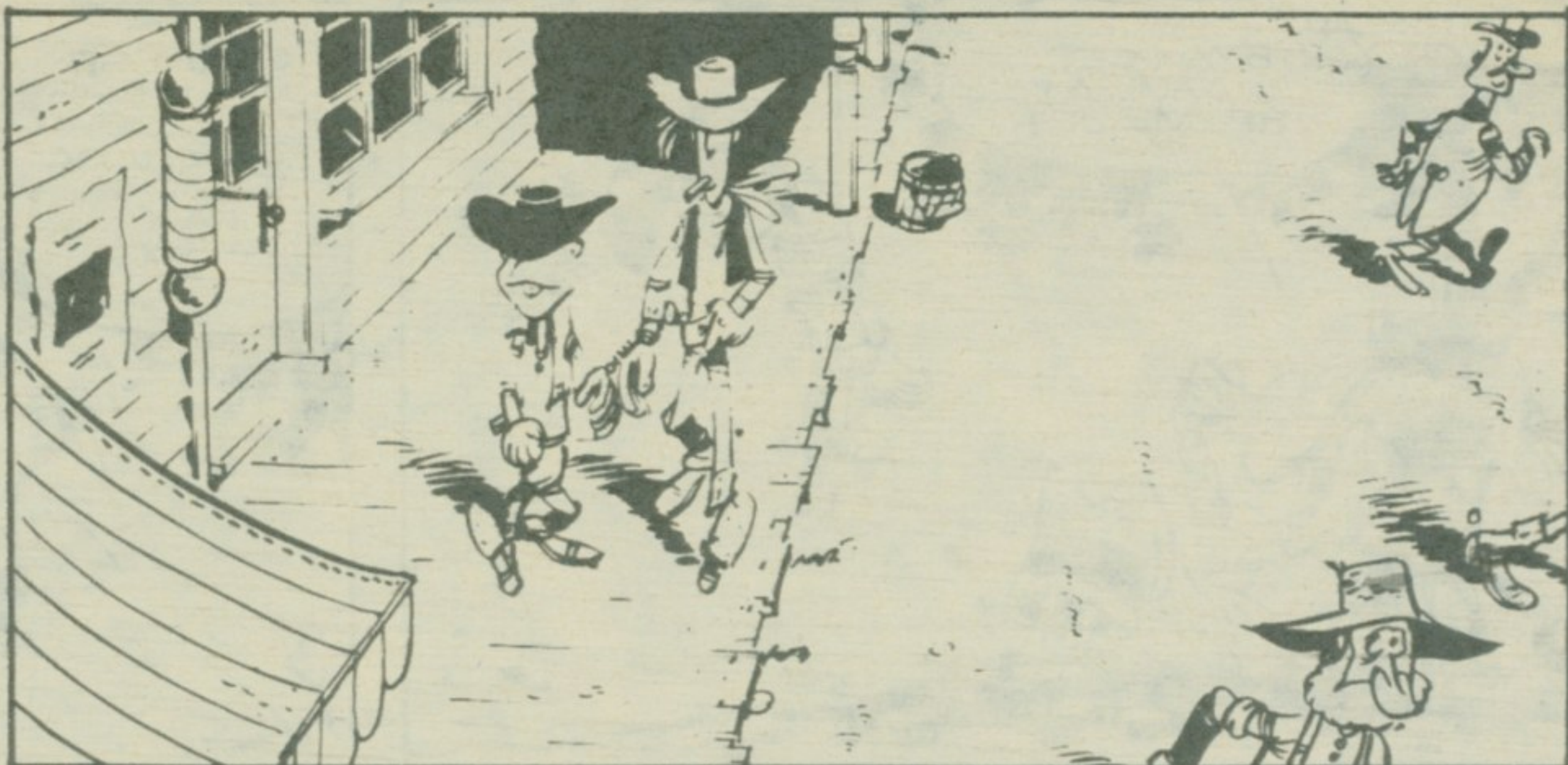

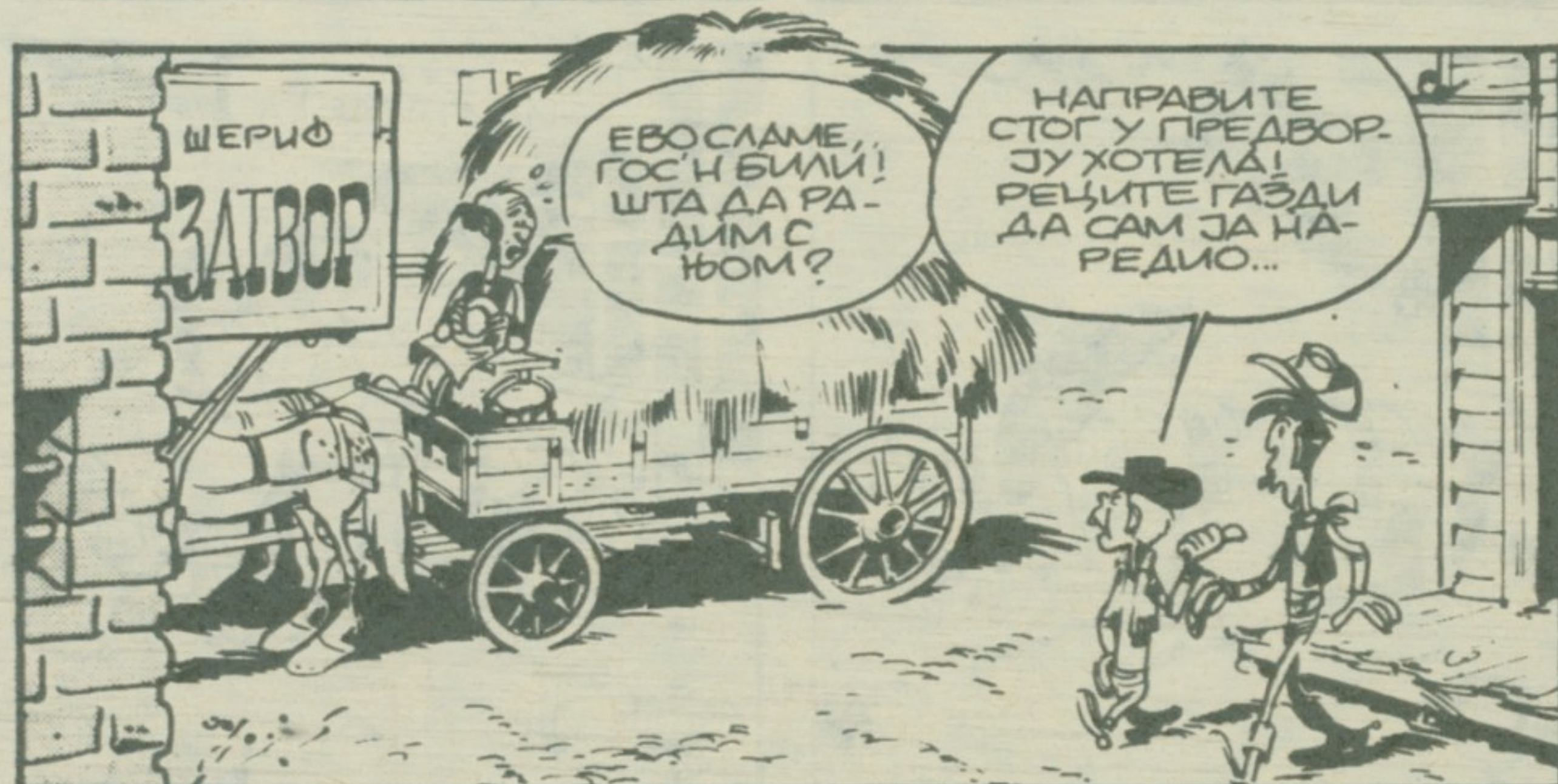

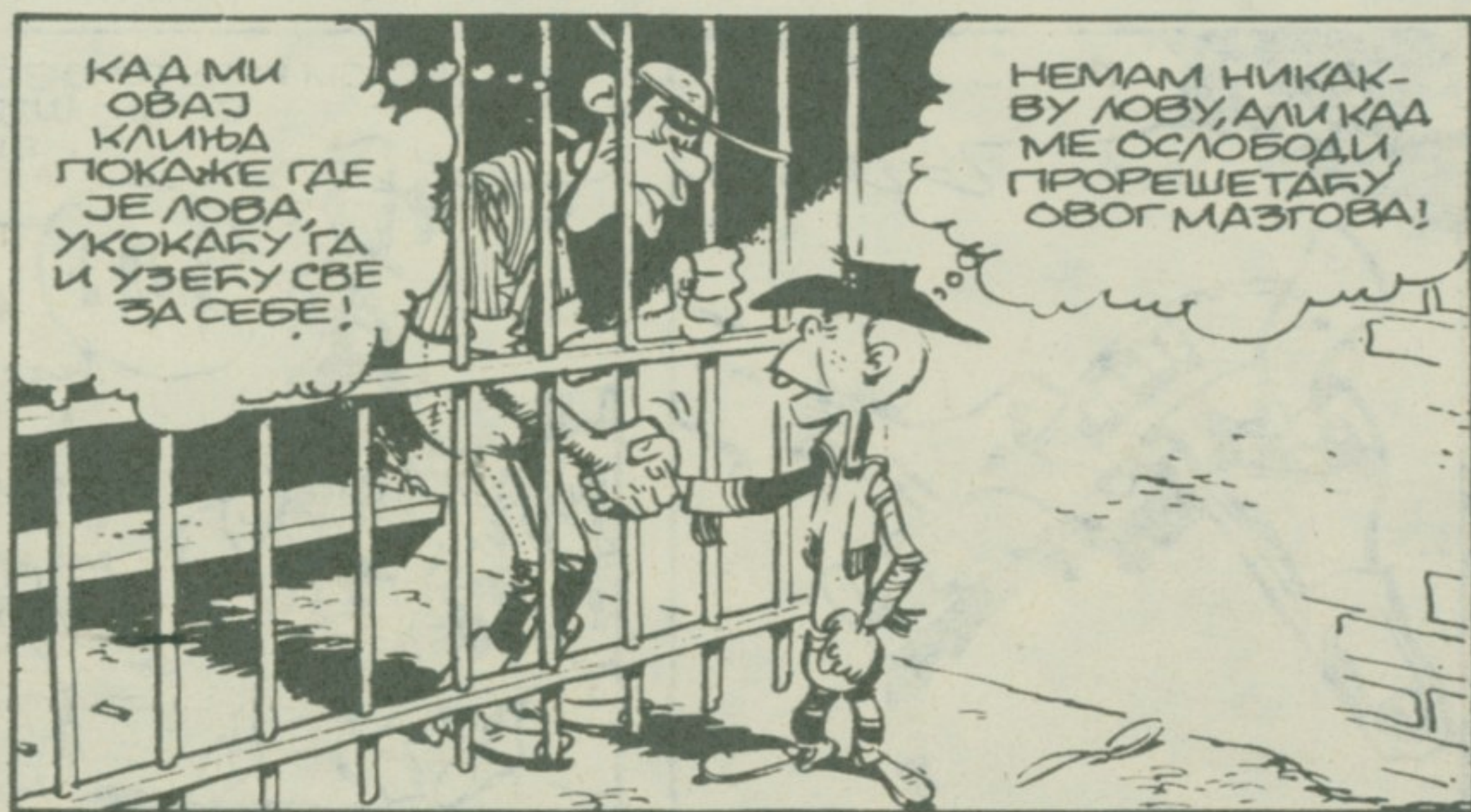

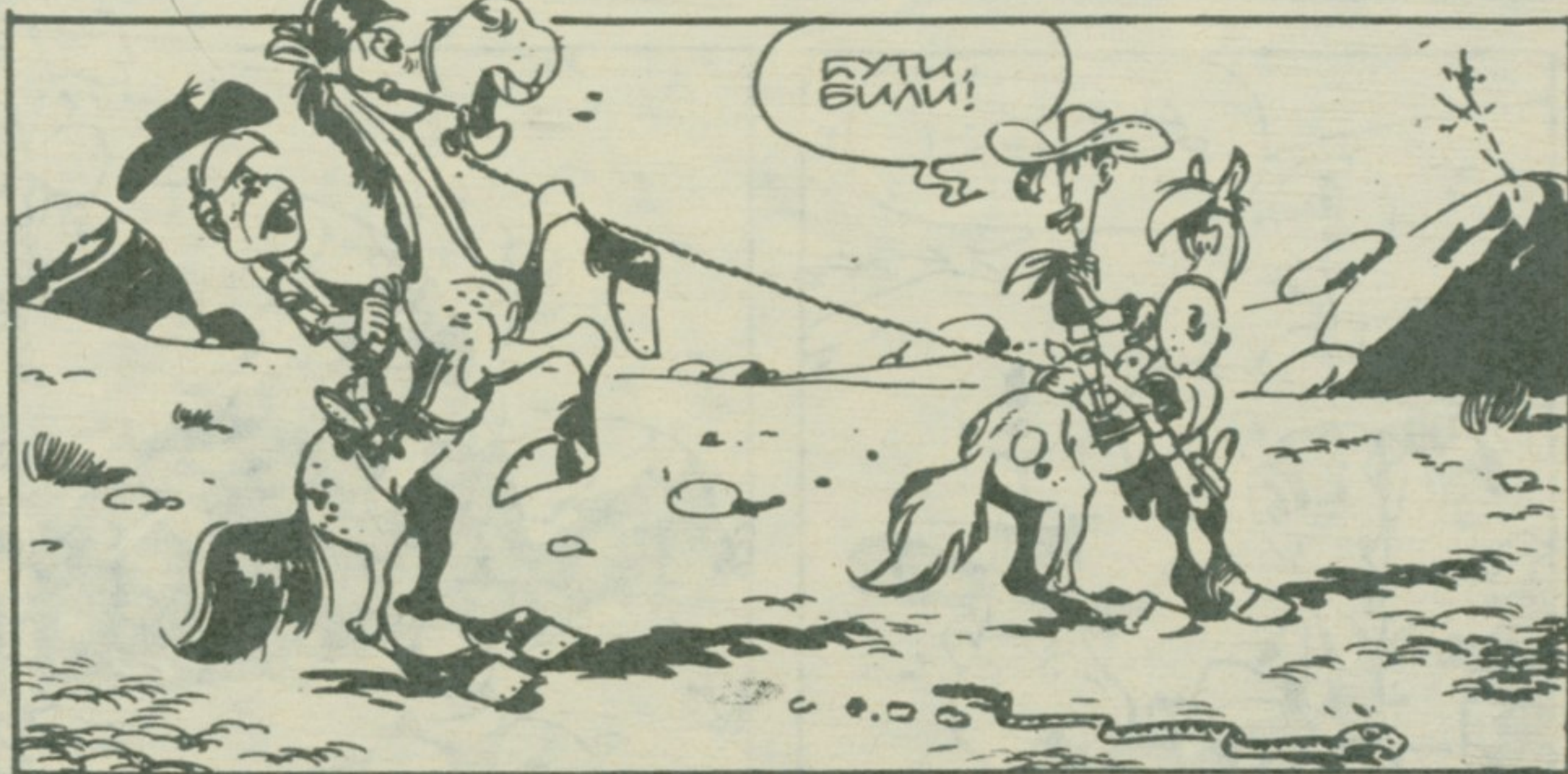

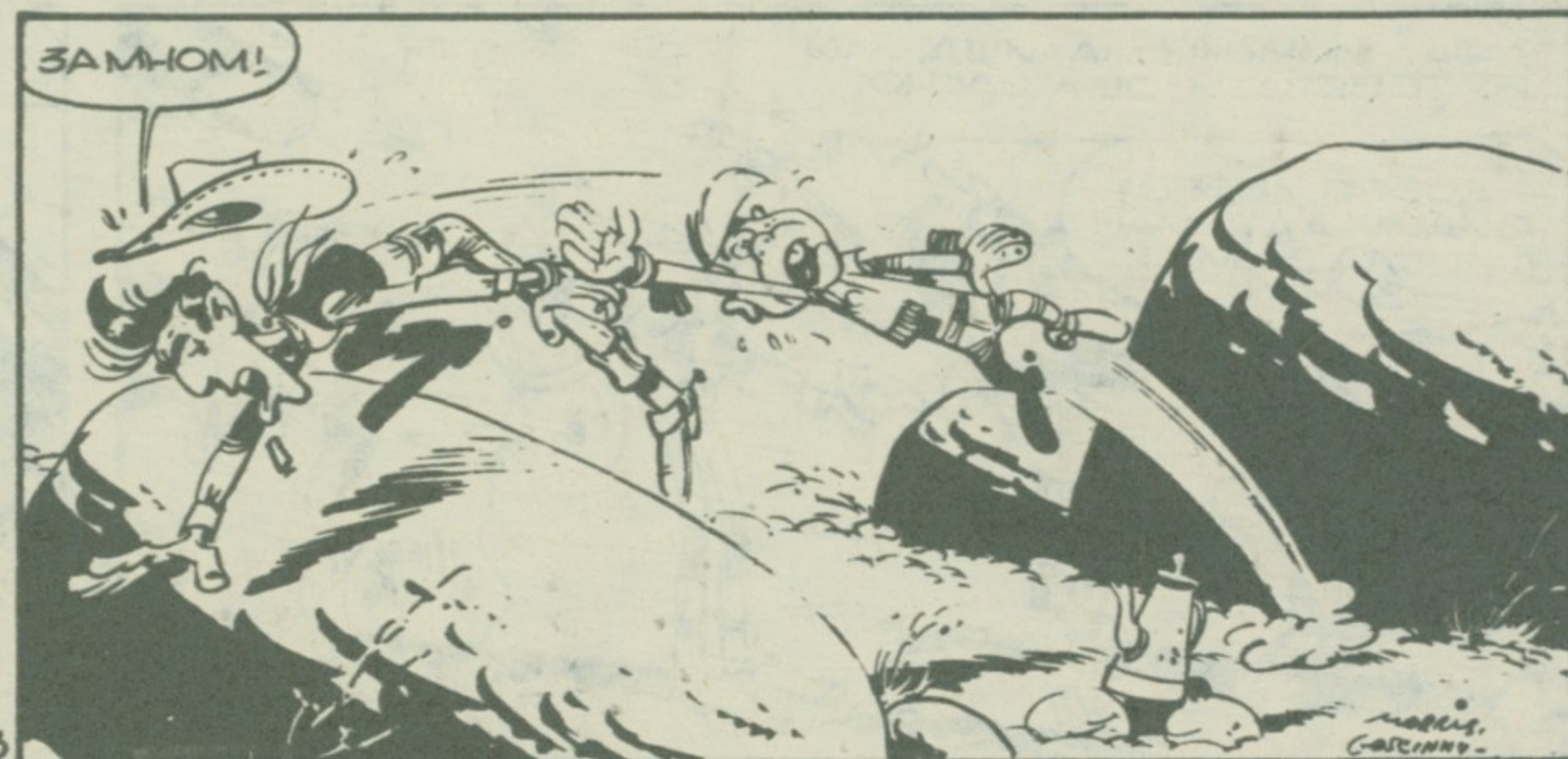
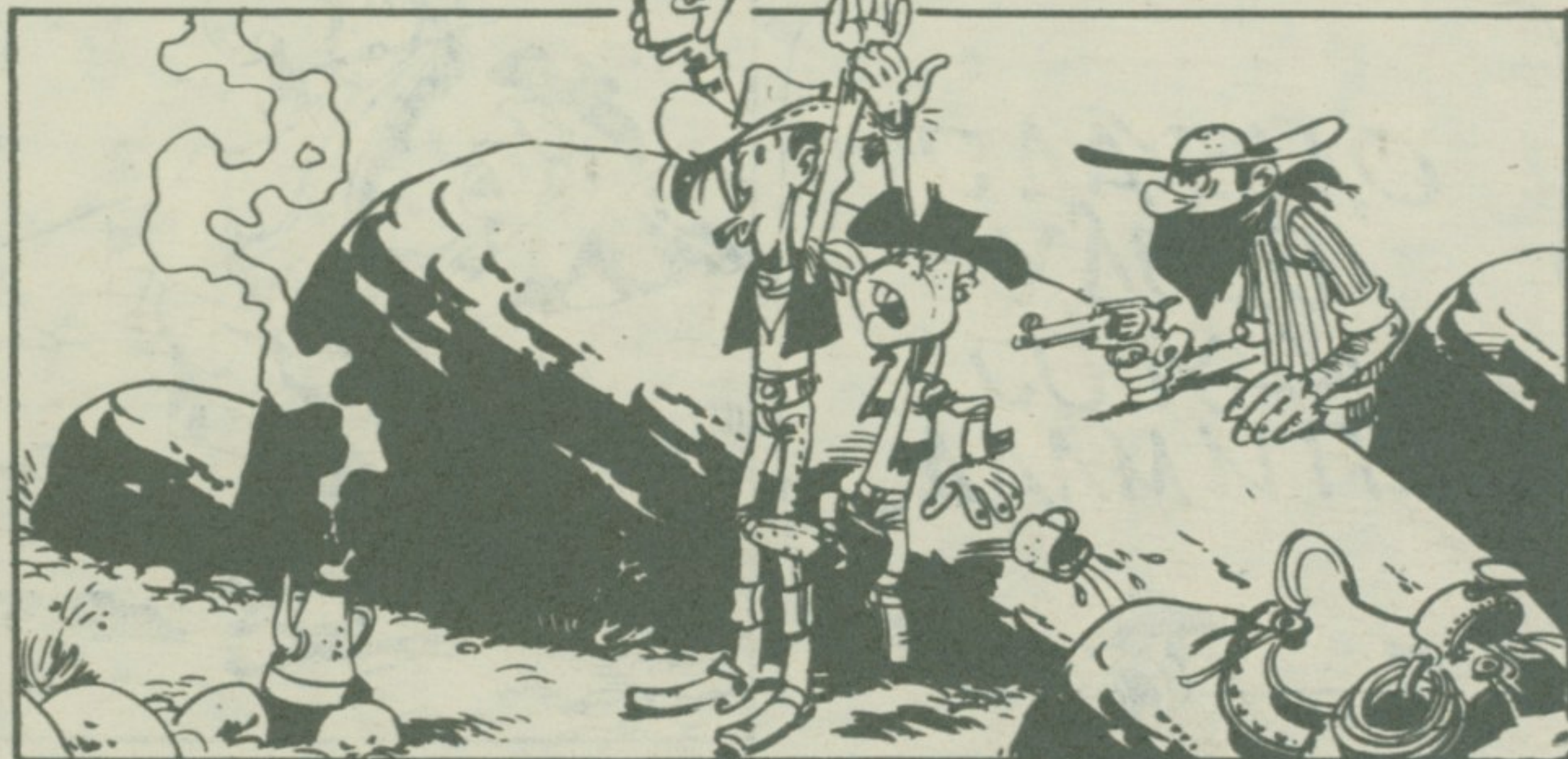
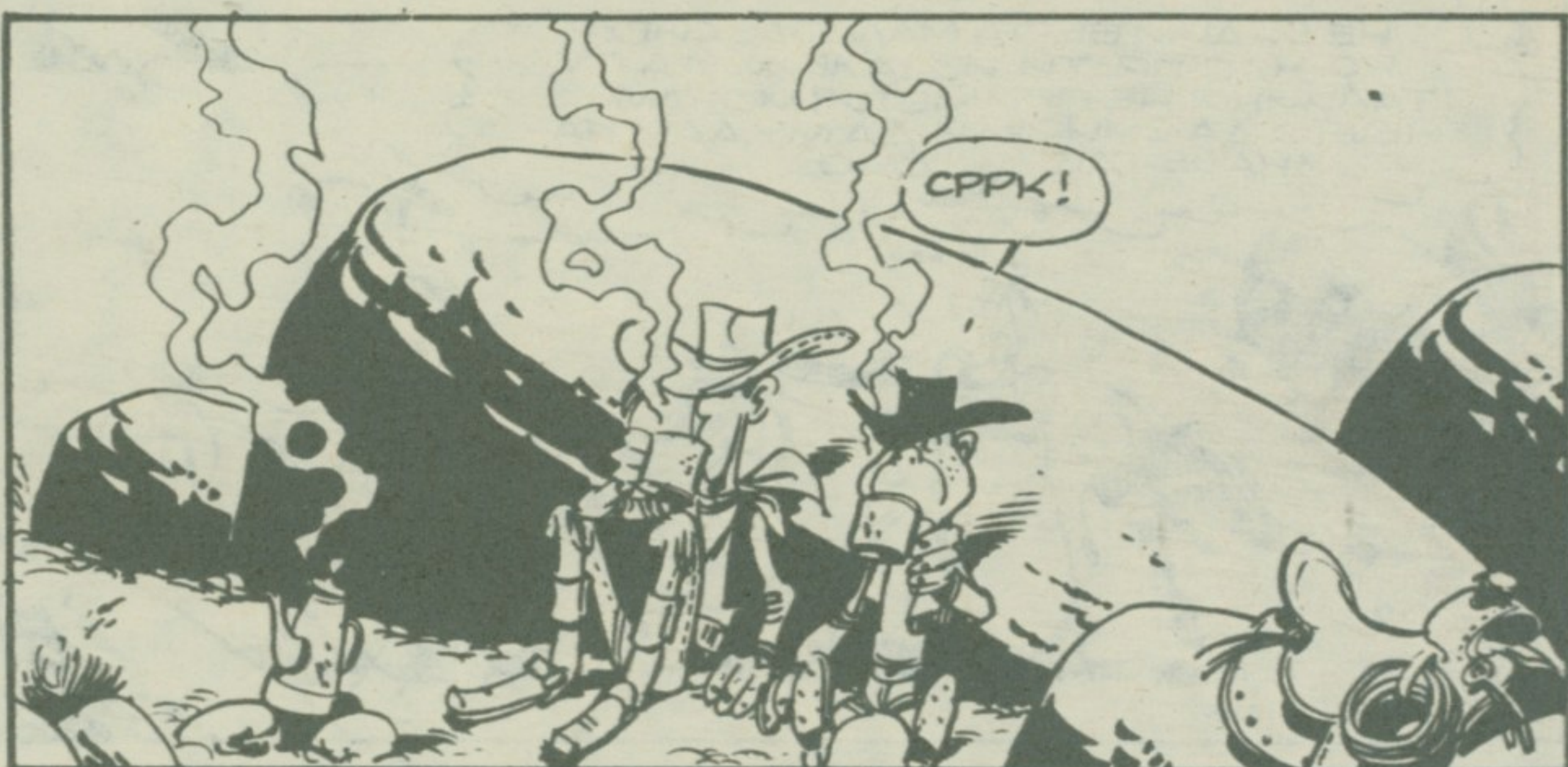

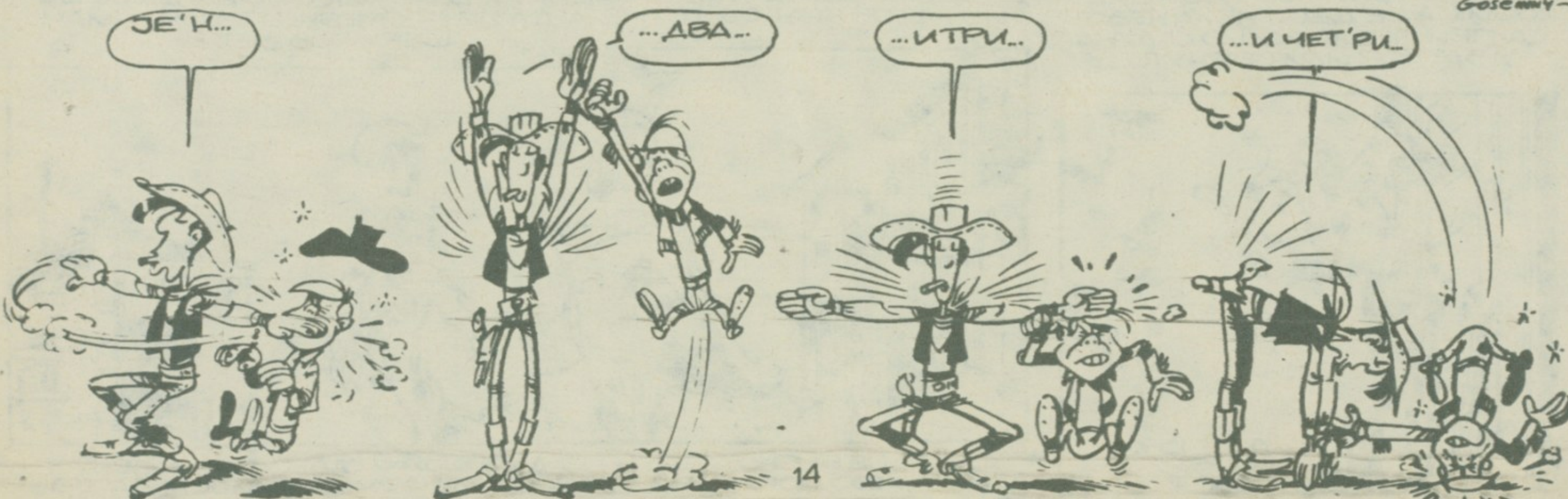

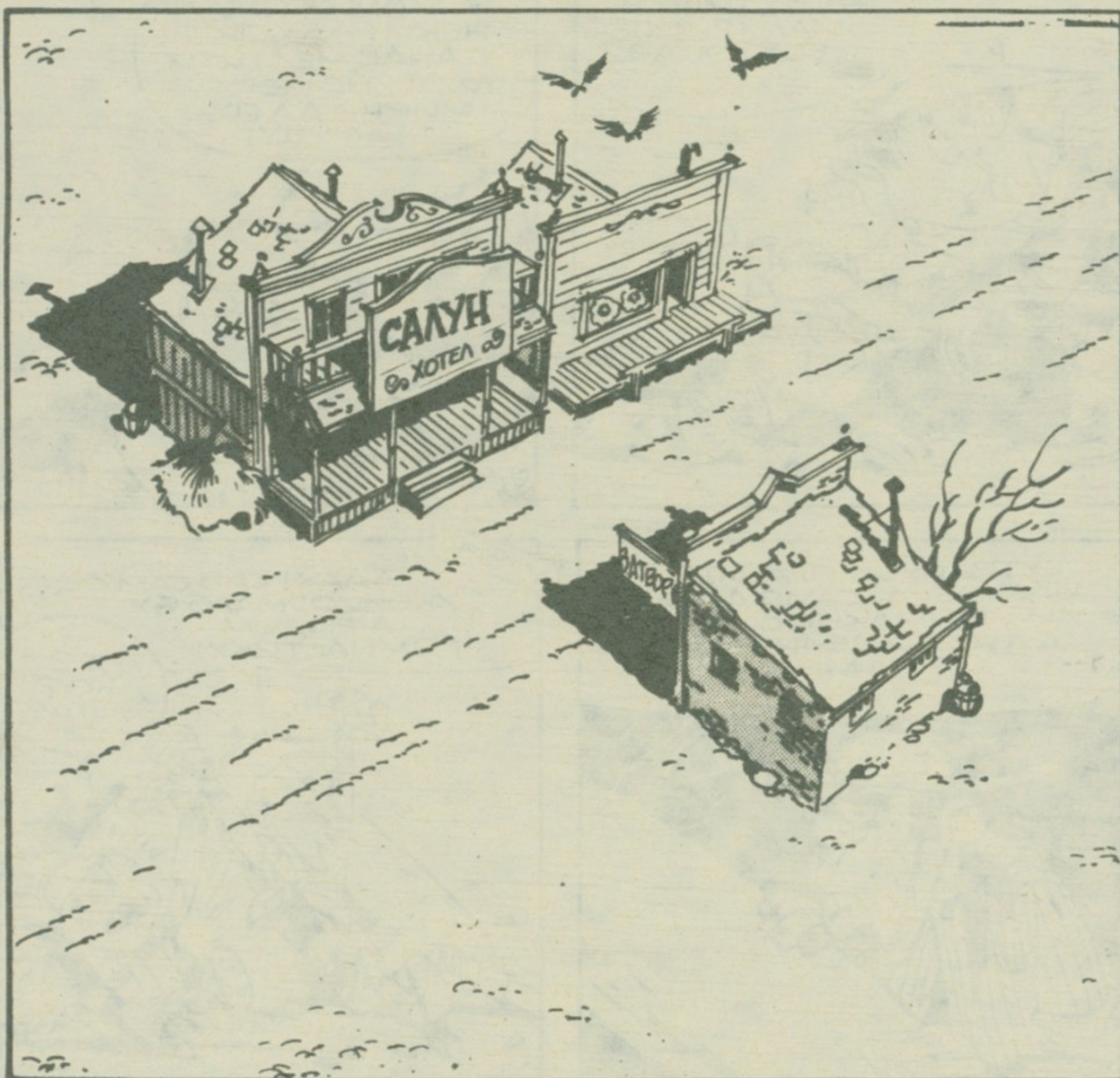

БИГНОУЗ ТАУН СЕ ХВАЛИ ДА ЈЕ НАЈМАЊИ ГРАД С НАЈВЕЋОМ БУДУЋНОШЋУ. САСТОЈИ СЕ ОД ЈЕДНОГ САЛУНА-ХОТЕЛА, У КОЈИ...

...И ПОГРЕБНИК ЈЕ ТУ, ЗА ОНЕ КОЈИМА СЕ ДЕСИ НЕКА НЕЗГО. ДА ПРИ ПРЕЛАСКУ ИЗ САЛУНА У ЗАТВОР ИЛИ ОБРНУТО...

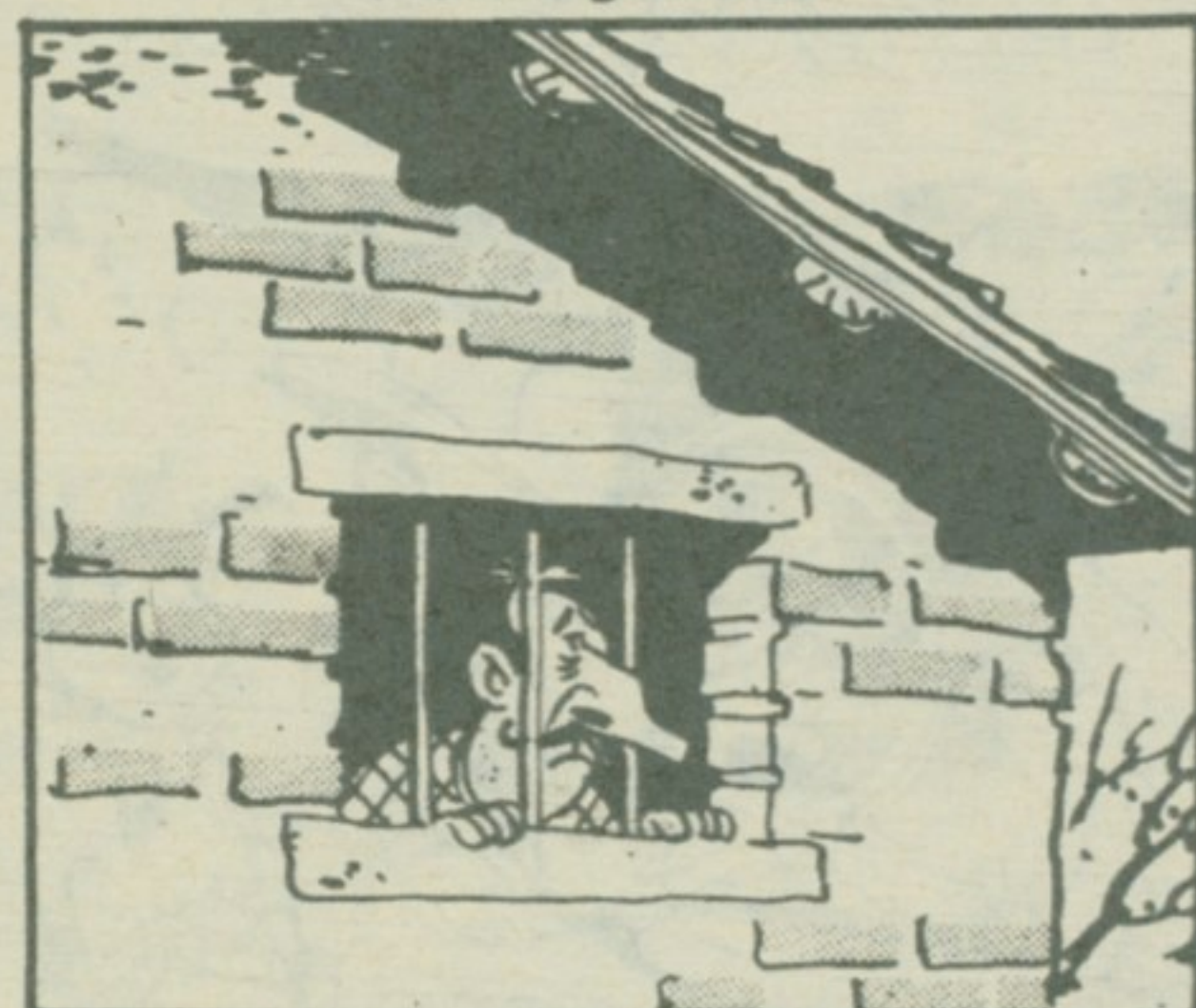
СИГУРНО ЋЕ ПРЕНОЋИТИ У БИГНОУЗ ТАУНУ! ТАМО МИ НЕЋЕ БИТИ ТЕШКО ДА ПРОНАЂЕМ БИЛИЈА...

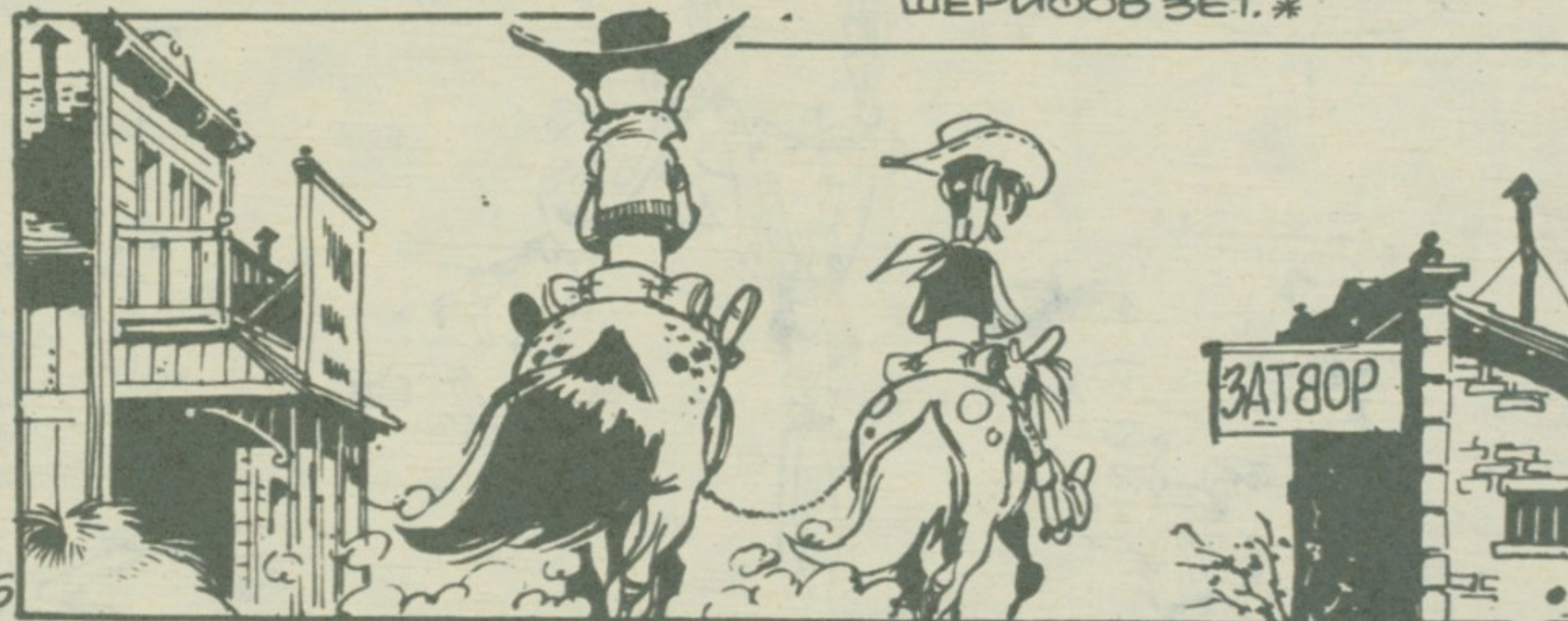
...ЉУДИ ДОЛАЗЕ ПО ИЗЛАСКУ ИЗ ЗАТВОРА, ДА ПРОСЛАВЕ СВОЈЕ ОСЛОБОЂЕЊЕ...

...А ЗАТВОР ЈЕ, ПРЕ СВЕГА САГРАЂЕН ЗА ОНЕ КОЈИ СУ СУВИШЕ БУЧНО ПРОСЛАВЉАЛИ ОСЛОБОЂЕЊЕ...

ДОДАЈМО ДА ЈЕ ГРАДОНАЧЕЛНИК ВЛАСНИК САЛУНА, ДА ЈЕ ШЕРИО ЊЕГОВ БРАТ ОД ТЕТКЕ, А ДА ЈЕ ПОГРЕБНИ ПРЕДУЗИМАЧ ШЕРИОВОВ ЗЕТ.*

* ДАНАС ЈЕ БИГНОУЗ ТАУН ГРАД С 318765 СТАНОВНИКА, 3867 САЛУНА, 4230 ПОГРЕБНИХ ЗАВОДА И НАЈМОДЕРНИЈИМ ЗАТВОРОМ У САД.

НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

И ЕВО,
СТИГЛИ СМО ДО
ПОСЛЕДЊЕГ НАСТАВКА
У НАШОЈ СЕРИЈИ О
IMAGE PROCESSING-у.
У ОВОМ БРОЈУ
ПРИКАЗАЋЕМО
ВАМ
ПОКУШАЈЕ UCSD ТИМА
ДА ДОКАЖУ ДА СУ НЕКИ
ДЕЛОВИ МОНА ЛИЗЕ
ИСПРАВЉАНИ
КАКО?

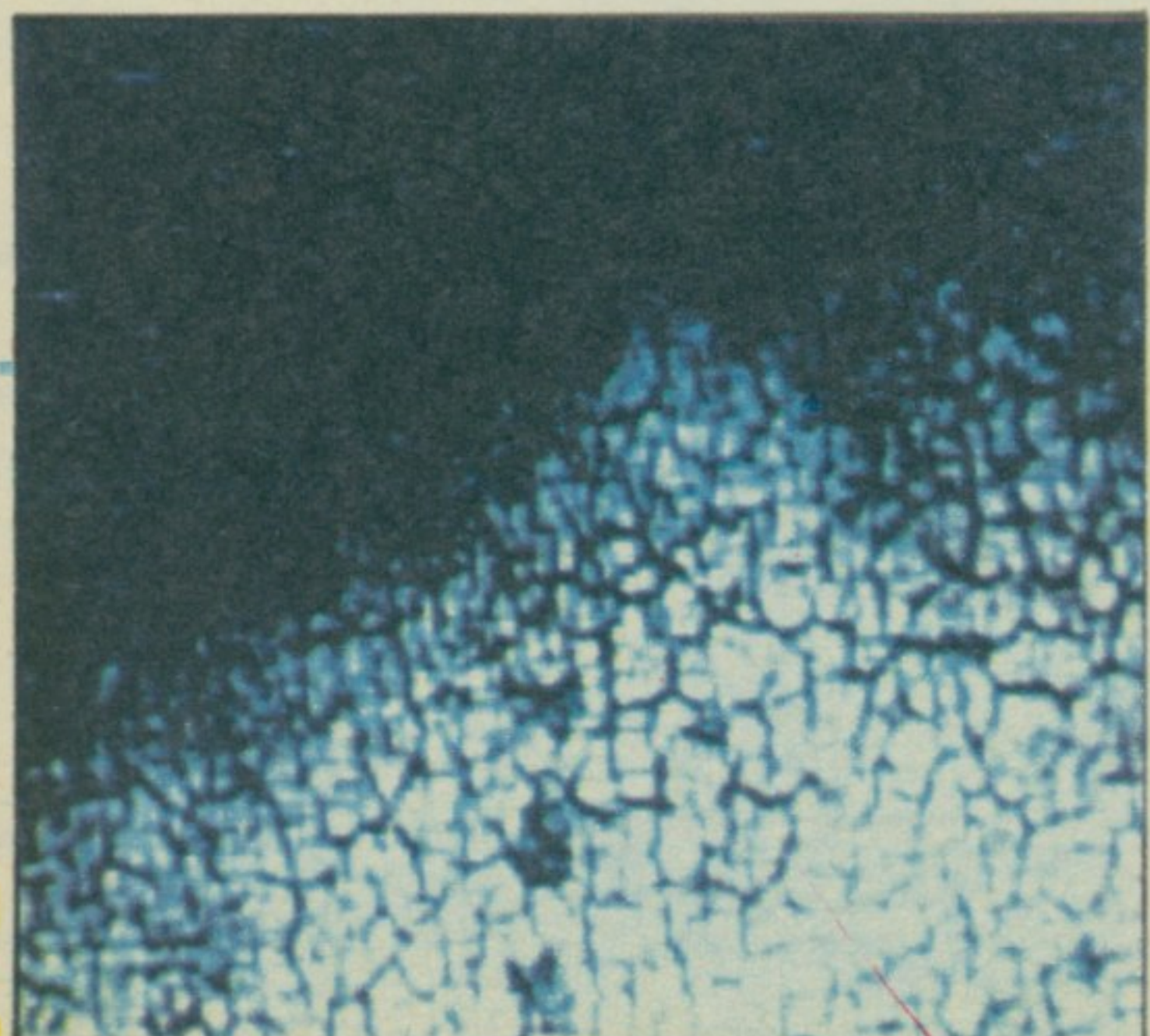
КО ЈЕ ЂОЖОНДИ УКРАО ОГРЛИЦУ?

Још пре неколико бројева Забавника скренули смо вам пажњу да су постојале неке сумње око целовитости Да Винчијеве Мона Лизе. То се односило на мишљења да је слика била рестаурирана, а такође неки уметници су нашли и трагове огрлице која јој је оригинално била насликана, а касније уклоњена, пребојена... Пажљивији посматрачи овог класичног уметничког дела (а нарочито они са бољим видом) приметили су три-четири тамне тачке на врату девојке, одмах испод сенке која се оцртава испод браде. Да ли су то трагови те изгубљене огрлице?

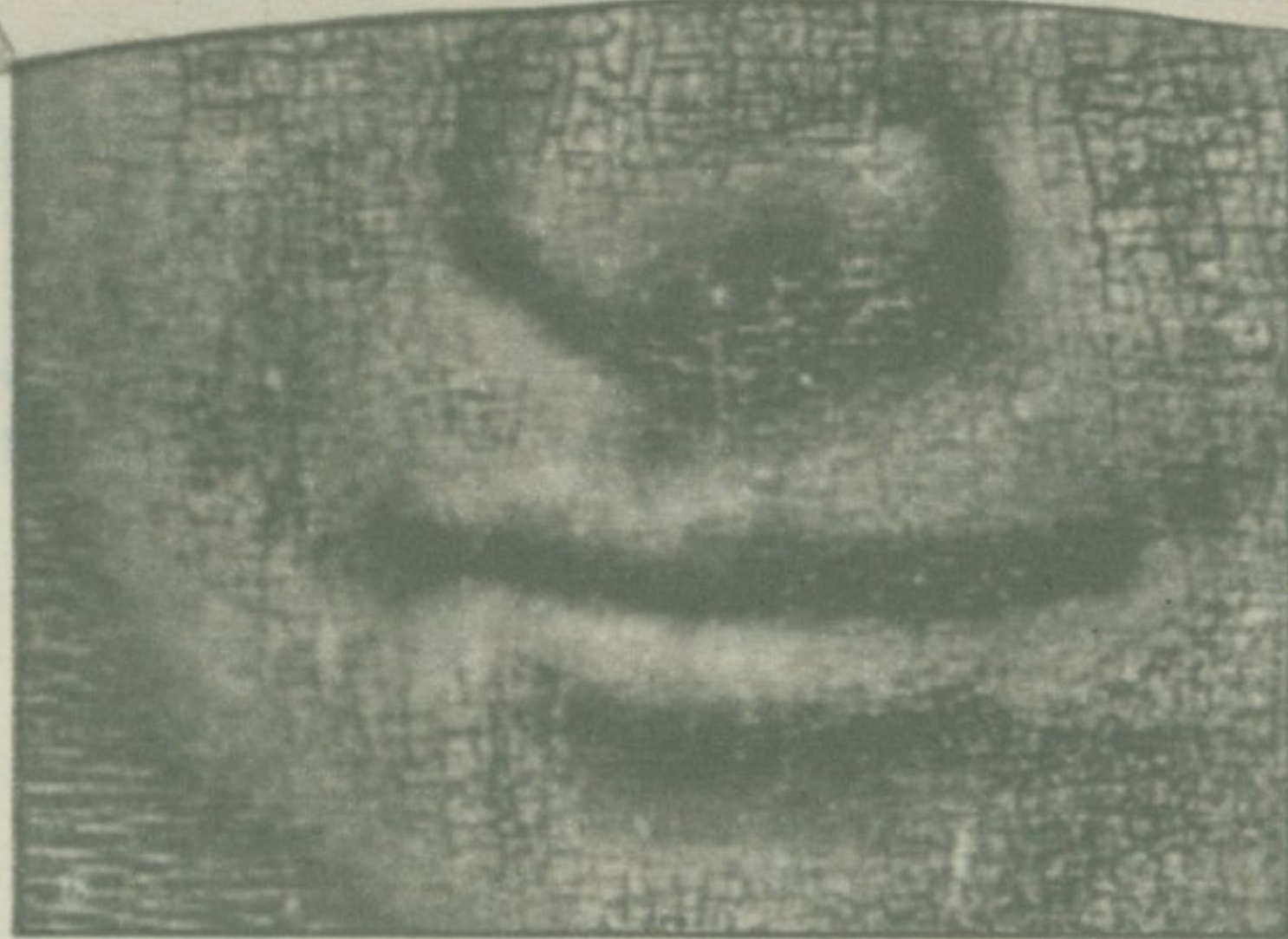
Осим тога, поставила су се и друга питања, првенствено везана за нестанак огрлице. Тако, поставља се питање да ли ју је уклоњено сам аутор или је неки од каснијих рестауратора урадио тај посао? Можда је у питању само мала грешка на слици, или је то последица неких оштећења а можда и само визуелна обмана. Све то би значило да огрлице није ни било. Прави изазов за UCSD тим...

У помоћ долази контраст

Уклањање одређених делова слике може се обавити на више начина, као што су једноставно прелажење преко површине новим бојама, грубо скидање боја или коришћење киселине која би нагризала боју и одвојила слој од платна. У било ком од тих случајева огрлица није могла да буде уклоњена тек тако, односно није мог-

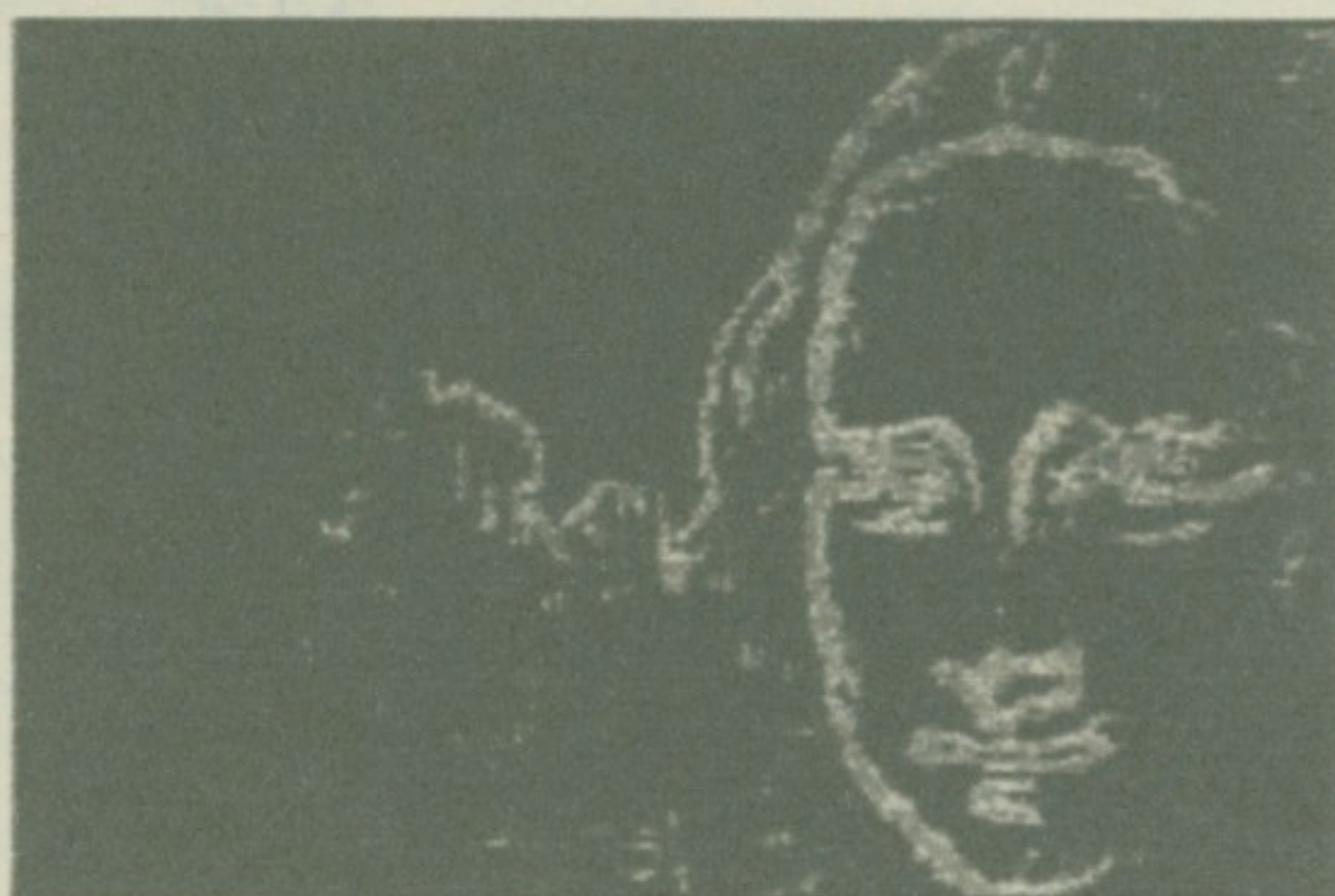
ЗАБАВНИКОВ СВЕТ КОМПЈУТЕРА

4

5

6

ла отићи са светла дана а да иза себе не остави неки траг који би указао на њено некадашње постојање.

Као прво, да би се лакше издвојили делови око Мона Лизине главе, примењен је систем измене контраста између површине на слици број 1, где се јасно виде обриси Мона Лизе, али су зато све тамније површине потпуно затамњене, чиме до изражаја долазе оне светлије. Негде међу тим светлијим површинама морају да се налазе тамне мрље које би представљале остатке Мона Лизине огрлице. И стварно, јасно се запажају. На увећаној фотографији која обухвата сенку браде и врата девојке (слика број 2) испод које се налазе поменуте тачке – можда трагови огрлице која се ту раније налазила. Значи, први налази су оптимистички.

Ти обриси, сами за себе, не пружају много: они могу бити трагови боје самог уметника или реставратора, или било шта друго. Зато је UCSD тим развио свој компјутерски софтвер за оцртавање ивица свих предмета који се налазе на екрану. Програм би једноставно истражио сва места која му се „учине“ да су ивице предмета и ликовна на слици, једноставно закључујући на основу нагле промене боја на неком делу слике. Најчешће, сенке и промене боја на цело-

витој површини слике нису толико јаке као што је рецимо, однос боја позадина/лик у првом плану, па је програм доста тачан у својим проценама.

Сада можете погледати слике под бројевима 3 и 4 које су настале као производ горе споменуте технике. Ако обратите пажњу, видећете низ једва приметних тачака (на слици број 3) које обавијају девојку око врата и сежу скоро до груди. Управо те тачке су тражена огрлица? Значи, она је ипак постојала, јер је врло мала могућност да су у питању извесна оштећења или нејасне боје због логичног распореда тачака и њиховог правилног размештања. Осим огрлице, откривене су још неке занимљиве ствари. Као прво, ту су уски делови испод очију и подочњаци који су на слици 3 знатно израженији него у стварности. То и још пар детаља доказују да Ђоконда, Мона Лиза какву је ми сада гледамо, није одувек била таква, већ да је трпела извесне преправке. Само од кога?

Један од процеса карактеристичних за Image Processing је такозвано псеудоколорисање. Ово је важно стога што се само одређена боја на дигитализованој слици може одредити и затим заменити неком другом. Посматрајте пажљиво слике под бројевима 5 и 6. Те фото-

графије су настале као продукт псеудоколорисања и запажају се извесне неправилности у структури планине, а нарочито празних делова између планинских врхова, са непосредне леве (односно десне) стране Мона Лизине главе. Упоредите слике 3, 5 и 6, обраћајући пажњу на празне и пуне просторе. Очигледно је уметник касније „продужавао“ празан простор чиме је оштрина планинских врхова појачана, као и визуелни утисак. Уметник да, али који?

Историја и спекулације

Не постоје разлози зашто би Леонардо мењао своје слике, иако за то увек постоји могућност. Један од разлога поред онога који је већ наведен, односно да тачке испод и око Мона Лизиног врата готово сигурно нису проузроковане неким оштећењем, постоји још један због којег се верује да је Мона Лиза у оригиналну носила огрлицу. То је Рафаелова Ла Мута. Ово уметничко дело је приказано на слици бр. 7. и већ на први поглед очигледна је њена сличност са Мона Лизом.

Рафаело је у ствари ово дело створио инспирисан Леонардовим, а највероватније је имао прилике да га види у оригиналу око 1505. године. Рафаело је својој Ла Мути додао и огр-

7

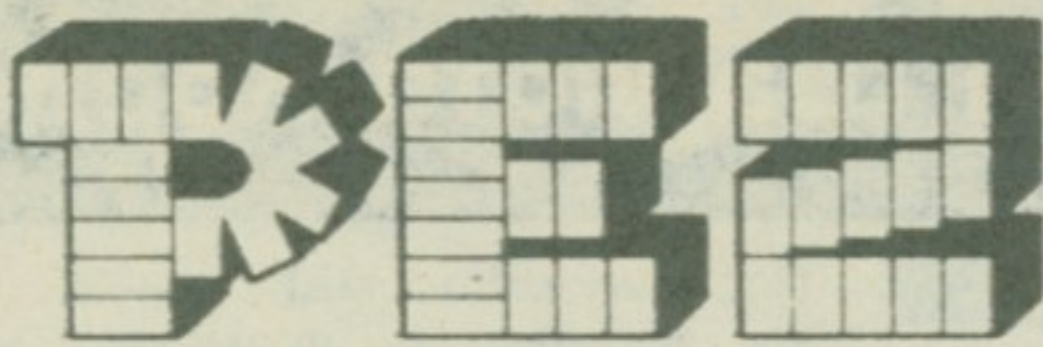
нардових дела, планине прате један континуитет у кретању својих масива, па тако изненадне провалије као у Мона Лизином случају нису биле својствене овом уметнику. Значи, по свему судећи, Мона Лиза је ипак била касније, макар врло мало, преправљена.

То је уједно био и крај текста за који је говорио сам Џон Ф. Асмус, вођа UCSD тима који ради и данас. Тренутно се бави испитивањем слика по пећинама и ако нам поново буде при руци овако занимљив текст свакако ћемо га објавити. За сада толико о Image Processingu. Забавник је лист за све генерације и његова сврха је првенствено забавна и поучна. Преко ових текстова, желели бисмо да све читаоце уведемо у свет компјутера и његових могућности. Јер, запамтите! Ма колико се играли, све ипак није игра. Па ни Забавник и компјутер.

Никола Попевић

1010

NAGRADA šalje vam Petar

BICIKL TURBO ROG, dobili su:

SUHADOLCAN NEVA, 61240 Kamnik, Klavčičeva 7; RESNIK MATEJ, 63301 Petrovče, Petrovče 121; GRIJAK SAŠA, 41420 Jastrebarsko, Rečka cesta bb; SKENDEROVIĆ LORDAN, 58000 Split, Smodlakina 4/VIII; TIŠMA BRANKICA, 11050 Beograd, Meštrovićeva 29; KARAUŠIĆ SAŠA, 19370 Boljevac, Edvarda Kardelja 7/13; DRAČIĆ SEAD, 75000 Tuzla, Albina Herljevića 27; GORONJA DAVORIN, 79220 Bosanski Novi, Lolo Ribara 19; KLJEŠTAN MIRKO, 21460 Titov Vrbas, Omladinska 9; KARKOLAŠEVA ALEKSANDRA, 91480 Gevgelija, Slobodan M. Danko 32.

PRETPLATU NA „ZABAVNIK“ dobili su:

KELVIŠAR KLEMEN, 64270 Jesenice, Titova 71; ČALIĆ TAMARA, 41000 Zagreb, A. Žaje 77

MAJICE PEZ su dobili:

Borštnar Anton, 61412 Kiso vec.
Rudarska cesta 2; Carić Aleksandar, 25260 Apatin, R. Končara 43; Mrčić Milan, 25000 Sombor, Cara Dušana 9; Jamar Vida, 64270 Jesenice, Bokalova 15; Markovinović Tamara, 41000 Zagreb, Puljska 54; Kolenović Borna, 41310 Ivanić Grad, Slave Šepak 39; Ilić Vladen, 18420 Blace, S. Vrbovac; Ilić Violeta, 18420 Blace, S. Vrbovac; Mrčić Darko, 18000 Niš, Srećna Mladenovića 14/6; Nikolić Tanja, 18000 Niš, Hajduk Stanka 4; Lukić Stanislav, 11080 Zemun, Sremskih boraca 73; Purić Vera, 11000 Beograd, Pančičeva 14/14; Kožurić Đorđe, 11210 Kotež, Jovana Isailovića 8; Grbović Dejan, 34000 Kragujevac, V. Vlahovića 2/1-19; Đurđević Nemanja, 35000 Svetozarevo, Mariborska 120/11/F3; Jovanović Tihomir, 11000 Beograd, Braće Jerkovića br. 225; Vučenović Marijana, 26212 Kačarevo, JNA 25; Andrić Sava, 22421 Budanovci, M. Tita 16; Krstić Zoran, 22400 Ruma, Karađorđeva 72; Žigmundovac Sandra, 22000 Sremska Mitrovica, Matije Huci 55; Božović Rodoljub, 22000 S. Mitrovića, J. V. Žarko 21/8; Marković Aleksandar, 11000 Beograd, Crnotravska 13b/5; Ilić Vladimir, 11000 Beograd, Sime Miloševića 41/III/13; Grbović Darko, 34000 Kragujevac, V. Vlahovića 2/1-1a; Giljača Danilo, 36210 V. Banja, Žike Valjarevića 5/1; Bundalo Branka, 11070 Novi Beograd, II Bulevar 123/11/28; Marković Petar, 11000 Beograd, Crnotravska 13b/st. 5; Stojaković Miloš, 14000 Valjevo, Has. M. Bjelice 18/1; Stojaković Zorica, 14000 Valjevo, Has. M. Bjelice 18/1; Aleksandrović Bojan, 35000 Svetozarevo, Mariborska 10/2; Stefanović Damir, 35000 Svetozarevo, Mariborska 10/6; Dumanović Željko, 11080 Zemun Polje, ul. Institut za stočarstvo br. 10; Ružica Šuklje, 52000 Pula, Jeretova 48; Marković Bojana, 11306 Grocka, Vuka Miličevića 8; Pezo Ognjen, 11000 Beograd, Partizanska 13; Andrić Andrej, 55300 Slavon-ska Požega, Kate Pejnović 1; Glišović Ivan, 32000 Čačak, N. Naselje 523; Savić Snežana, 11000 Beograd, Bori-voja Stevanovića 55/1; Kostić Dejan, 11213 Padinska Skela, Jabučki rit 4;

Kotnik Andreja, 62370 Dravograd, Tri-bej 11; Perić Aleksandar, 11320 Veli-ka Plana, Petra Drapšina 105; Jelena Vejinović 25000 Sombor, Vojvođa-n-ska 56; Ibrahimpašić Edita, 77000 Bi-hač, Golubić 101; Zgradić Milo, 85340 Herceg-Novi, Orjenski bataljon 17;

Ni kolic Ana, 18000 Niš, Hajduk Stanka 4; Guberinić Nataša, 37000 Kruševac, Jug. Bogdana 3LA – Maras Vladimir, 11420 Smed. Palanka, Lenjinova 216; Bubnjević Momčilo, 26000 Pančevo, Braće Jovanovića 105; Todorović Na-taša, 19350 Knjaževac, Alijagićeva 1/1-4; Adamić Branka 66310 Izola, Velišćkova 6; Vlačković Suzana, 11080 Zemun, Cara Dušana 146/2; Vogrin Anja i Katrin, 61000 Ljubljana, Tugo-merjeva 4; Popović Tomislav, 17530 Surdulica, V. Stajića 26; Doris Golc, 66330 Piran, JLA 9; Kostić Dilip, 18000 Niš, Tome Roksandića 8/4; Pe-rić Aleksandar, 11320 Velika Plana, Petra Drapšina 105/39; Dejić Dejan, 12240 Kučevo, M. Tita 110; Novaković Srđan, Augusta Šenoa 17, 11210 Beograd, Tomić Vladan, Branka Krsmanovića 27/31, 18000 Niš; Milo-šević Maja, 35000 Svetozarevo, Var-darska 31; Radaković Nebojša, 11000 Beograd, Kraljevačka 92; Ilić Stojica, 72000 Zenica, Omera Maslića 11; Dragić Velika, 21460 Titov Vrbas, D. Bojovića 45; Stanojčić Anka, 11040 Beograd, Vladimira Tomanovića 33;

Vukovojac Danko, 11070 Novi Beo-grad, Jurija Gagarina 65/51; Adžić Mi-nja, 41000 Zagreb, Proleterskih briga-da 228/c; Iveljić Igor, 75270 Živinice, Oslobođenja 13; Veljača Snežana, 71000 Sarajevo, Akifa Seremeta 17/5; Matić Dragana, 17500 Vranje, M. Tita 270; Milosavljević Slobodan, 11080 Zemun, Bačka 41; Purić Periša, 11000 Beograd, Pančičeva 14; Ninković Vesna, 21400 Bačka Palanka, Branka Bajića 15; Milovanović Vesna, 32000 Čačak, Sindelićeva 15; Nikačev Miloš, 21000 Novi Sad, S. Kovačevića 5/1; Stojanović Mladan, 35250 Paraćin, Donje Vidovo; Hajdarević Muhamed, 75000 Tuzla, Sjenjak El, st. 23/6; Pe-trović Zoran, 11132 Beograd, Nastićeva 2; Prošić Vladimir, 21000 Novi Sad, Narodnog fronta 6; Manojlović Ivan, 11070 N. Beograd, II bulevar 41/41; Vičentijević Miroslav, 11500 Obreno-vac, Bude Davidovića 1/3; Delić Tatja-na, 25000 Sombor, Starine Novaka bb; Juba Dragan, 25000 Sombor, St. Sindelića 31/a; Jovanović Milorad, 11070 Novi Beograd, Gandijeva 72/10; Zaveđi Aleksandar, 25000 Sombor, Venac Radomira Putnika 33; Ljubomirović Sladan, 11400 Mladeno-vac, Veljka Vlahovića 49; Stakić Bog-dan, 21220 Bečej, Stevana Doronj-skog NI 31, st. 41; Rodić Bojan, 22320 Indija, Viktora Bubnja 1; Mekte-rović Igor, 57000 Zadar, Put Petrića 49a/I; Srdić Anita, 43000 Bjelovar, Mi-roslava Krlježe 224; Kotnik Bojana, 62370 Dravograd, Tribej 11; Kerekeš Saša, 21460 Titov Vrbas, Danila Bojo-vića 51; Očokoljić Vladimir, 26000 Pančevo, K. Abraševića 8/6; Podgor-šek Igor, 61000 Ljubljana, Hošiminova 13; Plut Sataša, 68332 Gradac, GRM 6a; Arsen Stakić, 15314 Krupanj;

Damir Kanižaj, 44000 Sisak, Pavelka Miškine 4; Zgradić Dragan 85340 Her-ceg-Novi, Orjenski bataljon 17; Stoja-nović Srđan, 19210 Bor, Dimitrija Tu-covića 24/3; Ristovski Dejan, 91400 T. Veles, V. Vlahovića 22; Karaivanov Petar, 91484 Bogdanci, ul. „Izvorski“ br. 29; Marković Bratislav, 11070 N. Beograd, P. Komune 16/3; Marković Vesna, 24000 Subotica, Dinarska 1; Kitanoski Filip, 91000 Skoplje, Bul. AVNOJ-a 112/13;

Mačkov kamen 7; Jurik Miroslav, 21400 Bačka Palanka, Blok Partizan, Lamela 3, st. 3; Krčmarević Ljiljana, 34000 Kragujevac, Grada Karare 3/10; Petrović Marija, 34000 Kraguje-vac, Grada Karare 5/13; Papuga Vla-dimir, 21000 Novi Sad, Bulevar 23, ok-tobra 21/3; Zupanc Mitja, 64208 Sen-čur, Voglje 130; Klemen Kelvišar, 64270 Jesenice, Titova 71; Ristić Da-nijel, 18410 Doljevac, Kočane; Marin-ković Miloš, 34000 Kragujevac, B. Kidriča br. 8/38; Jaka Gantar, 66000 Koper, Veluščkova 13; Biljana Bajat, 21000 Novi Sad, Bele kuna 8; Popović Mirko, 21000 Novi Sad, Put Partizan-skih baza 6; Bulatović Vladimir, 21132 Petrovaradin, Preradovića 36/11;

Stanišljević Darko, 78000 Banja Luka, Đ. Đakovića 8; Grubar Stanko, 77260 Titov Drvar, Drvar selo 171; Grubar Rade, 77260 Titov Drvar, Drvar selo 171; Đurđević Nikola, 19350 Knjaževac, M. Tita 119; Dimoski Jo-van, 91000 Skoplje, S. Kovačevića 68; Arandelović Milan, 11300 Smederevo, Save Nemanjića 9; Erdeljan Petar, 11000 Beograd, Učiteljska 4; Hardi Ksenija, 25233 Ruski Krstur, Sivi Jov-gena 29; Brkić Saša, 59000 Šibenik, Trg Oktob. rev. 11/D; Aleksić Alek-sandar, 21000 Novi Sad, Seljačkih bu-na 67; Krešimir Kult, 43000 Bjelovar, Nikole Miljanića 55; Ambroš Ivan, 54431 Čepin, Ignje Batrneka 2b; Kru-nić Damir, 54000 Osijek, Vukovarska 110; Radić Vladimir, 56230 Vukovar, V. I. Lenjina 57; Horo Mirsada, 31330 Priboj n/1, Savića 54; Matej Košir, 61360 Vrhnika, Stara Vrhnika 147; Zvonimir Vuković, 54000 Osijek, Vije-nac SUK-a 9; Ljantar Vlaž, 66000 Ko-per, Veluščkova 13; Varičak Alek-san-dar, 11273 Batajnica, Bihačka 28; Vej-nović Zvonko, 37240 Trstenik, M. Tita 206; Komnenović Lidiya, 21460 T. Vr-bas, Bul. S. Kovačevića 101; Živano-vić Đorđe, 22416 Ogar Šumska 131, Rajković Dejan, 37000 Kruševac, Selo V. Lomnica; Armend Sokoli, 38220 T. Mitrovica, 29. novembar c3/26; Pola-nec Peter, 62241 Sp. Dupelk, Sp. Duplek, Talce 33; Kocić Predrag, 12000 Požarevac, Braničevski skver 4/27; Matej Košir, 61360 Vrhnika, Sta-ra vrhnika 147; Mijailović Zoran, Bra-će Rabrenovića 42, 32250 Ivanjica; Dragović Daniel, 11000 Beograd, Mi-lana Tankosića 22; Dragović Mihailo, 11000 Beograd, Milana Tankosića 22;

Šuštum Tatjana, 21234 B. Jarak, Vi-nogradska 34; Bogičević Dragan, 38300 Peć, Trg Republike 13/3; Moji-čević Aleksandar, 31330 Priboj, Dra-goljuba Savića 5; Leskovšek Primož, 64220 Škofja Loka, Sv. Duh 79; Kos-tić Darije, 21000 Novi Sad, Takovska 8; Marković Bernard, 69240 Ljutomer, Šafarsko 13;

Biro Dubravko,

21220 Bečej, Nezn. junaka 204; Anto-nić Vladan, 15314 Krupanj, 26. sep-tembra 12; Čukić Milica, 11400 Mla-denovac, Živomira Savkovića 4; Čukić Petar, 11400 Mladenovac, Živomira Savkovića 4; Pavlović Zoran, 11400 Mladenovac, Živomira Savkovića 4; Benko Josip, 41020 Zagreb, V. Vari-čaka 4; Jasmin Hadži Vasilev, 91000 Skoplje, Pitu Guli 10; Mitrović Milena, 91000 Skoplje Narodni front 23/II; Ilić Biserka, 18420 Blace,

S. Vrbovac; Ilić Milojko, 18420 Blace, ul. M. Tita 63; Krčo Marko, 21220 Bečej, S. Doronjskog S-6 4/3; Pešut Miroslav, 11000 Beograd, Sto-jana Protića 16; Aljilji Samir, 11000 Beograd, Vladimira Tomanovića 37/3; Aljilji Sanet, 11000 Beograd, Vladimira Tomanovića 37/3; Ninković Radovan, 18000 Niš, Nikole Kopernika 65/50; Rajak Siniša, 25220 Crvenka, Ž. Zre-njanina 77; Srđanov Vojislav, 23207 Aradac, Novosadska 28a; Omek Mat-jaž, 61000 Ljubljana, Vogelna 6; Ra-dak Lucijan, 59000 Šibenik, I Proleter-ske Dalmatinske brigade N-4; Beleš Igor, 56223 Borovo, BZ II/2 10; Cvet-ković Dragan, 11000 Beograd, Staro sajmište broj 3; Baroš Vladimir, 78000 Banja Luka, Braće Paklića 18; Nekić Stipan Baniskih partizana 3, 41320 Kutina; Nekić Marko, 41320 Kutina, Gojlo-Baniskih partizana 3; Jakovlje-vić Helga, 54000 Osijek, Sarajevska 21; Grubor Dario, 21431 N. Gajdobra, Titova 25; Grubor Jelica, 21431 Nova Gajdobra, Titova 25; Radosavac Dra-gan, 78000 Banja Luka, V Kongresa KPJ 15; Horvat Elizabeta, 44260 Gli-na, Jose Marjanovića broj 11; Robert Hudoklin, 68310 Šentjernei, Gor. Vrhpolje; Popović Mileta, 84000 Bijelo Polje, Slobodana Penezića 32; Boča Boris, 25260 Apatin, B. Kidriča 11; Forgač Zoltan, 25260 Apatin, B. Kidri-ča 11; Kellner Tamarh, 61430 Hrast-nik, Novi Log 7/a; Šošarić Dario, 41291 Savski Marof, Brodovec Nova ulica 8; Vrbanac Dario, 41040 Zagreb, Deanovečka 37; Boris Pilipović, 66080 Ankarani, Hrvatini 19/6; Jurik Nebojša, 56223 Borovo, BZ. II/8; Ta-sev Tanja, 11211 Borča, Ustavka 17/a; Milivojević Aleksandar, 71000 Sarajevo, Janka Jolovića 3; Macura Milovan, 75270 Živinice, Oslobođenja 13; Damljanović Ivan, 32000 Čačak, Kuželjeva 4; Ivanovski Petar, 91000 Skoplje, D. Čupovski 74; Vujović Živo-jin, 88000 Mostar, 37 ulica ulaz 4; Pe-trović Saša, 18220 Aleksinac, JNA 40/29; Kostadinović Igor, 56223 Boro-vo, HII s. udarne brigade 46/3; Džo-gović Mela, 72260 Busovača, ul. 9. april 16/2; Pandurov Goran, 26000 Pančevo, M. Pijade 117; Drljača Du-šan 21000 Novi Sad, Omladinskog pokreta 6/a; Stojisavljević Dejan, 21421 Bačka Palanka, Karađorđevo Lamela H, stan 4; Đemrovski Samuel, 21208 Sremska Kamenica, Petra Drapšina 35a; Kunarac Dragiša, 71320 Vogošća, Mitra Sućura 1/80; Antonić Ivan, 77260 Titov Drvar, ul. 13. maj 25; Popara Goran, 11050 Beograd, Rajlska 5; Pešut Tihana, 44103 Sisak, M. Kljaić 27; Pešut Zo-ran, 44103 Sisak, M. Kljaić 27; Porin Kukoč, 58000 Split, Duplančića dvori 3; Umek Nataša, 61000 Ljubljana, Vo-gelna 6; **NASTAVAK NA STR. 45**

Ко је била Шарлота Корде

**ДОШЛА ЈЕ СА
СКРИВЕНИМ НОЖЕМ
И ЖЕЉОМ ДА
ФРАНЦУСКУ
ОСЛОБОДИ
ТИРАНИНА, КОЈИ ЈЕ
ПО ЊЕНОМ
МИШЉЕЊУ БИО
КРИВ ЗА СВЕ НЕДАЋЕ
ЗЕМЉЕ. НИЈЕ НИ
СЛУТИЛА ДА ЋЕ УЋИ У
ЛЕГЕНДУ, КАО
ГЛАВНИ УЧЕСНИК
НАЈПОЗНАТИЈЕГ
ПОЛИТИЧКОГ
УБИСТВА
ОСАМНАЕСТОГ ВЕКА**

Од раног јутра парком Пале-Ројал шета вика, стасита жена, лица које би било лепо и умилно да му тешке мисли нису урезале једну тврду оштру црту. Обучена је у белу хаљину чији изрез прекрива ружичаста марама пребачена преко рамена у груди. На глави јој је високи шешир. Дама је несумњиво аристократкиња, то избија из сваке њене поре, грациозног самосвесног хода, из начина на који истеже дуги врат и забације косу преко плећа.

Али, племенито порекло више није на цени као некад. Бити племић у политичким врењима 1793. године у Француској могло је да донесе само препоруку за гиљотину.

Двадесетчетворогодишња Шарлота Корде је то добро знала, али су јој њено васпитање, буран темперамент и изразито плава крв налагали да се понаша управо онако како не би смела – аристократски. Она је потицала из породице Корде Дармон из Нормандије, из племства не баш бројног и веома сиромашног, које себи није могло да приушти бољи смештај од једне овеће сељачке куће, покривене старим и од дугог времена и влаге позеленелим цреповима. Ако нису могли да се подиче имовним стањем, имали су нешто на чему им је пола покрајине завидело – часне претке.

Посебно место међу њима заузимао је драмски писац Пјер Корнеј. У азуриноплавом грбу породице Корде била су три златна ширита с грофовском круном и девизом „конопац и злато“.

Родитељи су Шарлоту, чије је право име Марија де Корде, рано послали у женски самостан где је добила солидно образовање. Омиљена литература биле су јој Плутархове биографије античких хероја, Волтерова и Русоова дела и наравно трагедије њеног прадавног рођака Корнеја. Уз то је с одушевљењем пратила дневну штампу свог узбудљивог времена и политичке памфлете, који су одредили њену судбину. До дубине душе је потресла криза кроз коју је пролазила Француска, а за све те недаће окривљавала је два човека – Жан-Пол Мараа и Робеспјера. О њима се полугласно причало да су могли, не трепнувши, да пошаљу десетине хиљада глава под гиљотину.

У осам часова ујутру, чим су се појавили први трговци, Шарлота Корде улази у једну продавницу ножева. За четрдесет марјаша купује велики кухињски нож у корицама од шагринске коже и ставља га под мараму на грудима. Одлучно излази из продавнице, решена да свет ослободи једног тиранина.

Био је 13. јул 1793. године, дан кад је извршено најпознатије политичко убиство осамнаестог века.

„Јованка Орлеанка из Нормандије“

„О, Француско! Твој мир зависи од извршавања закона. Ја не вршим напад на мир убијајући Мараа; осуђен од целог света, он је изван закона. Који ће суд да ме осуди?“

Искрено је веровала у оно што је написала; убиство лидера ружних, прљавих и презрених „санкилота“, гомиле са самог дна друштвене лествице, сматрала је за свети политички дух који може да спасе Француску. Њени поштоваоци из редова ројалиста и „жирондинаца“ називали су је другом Јованком Орлеанком, женом која је поновила велико дело лоренске девице. Подвлачили су реч девица, мада јој је помисао да Марау одузме живот настала у загрљајима једног француског опозиционог посланика.

Ламартин ју је назвао „анђелом убиства“. Сигур-

но да јој је тај назив највише одговарао. Ову лепотицу, чија је кожа према једном опису била „ретко фина и човек је могао да поверује како јој крв струји као кроз љиљанову стабљику“, ништа више није могло да спречи да промишљено убије човека који је с поносом носио надимак – Народни пријатељ.

Зауоставила је фијакер и кочијашу рекла да је одведе у улицу у којој станује народни трибун.

Шарлота Корде никад није видела човека у чији је стан сад кренула и кога је половина земље мрзела и проклињала, а друга половина просто обожавала. Савременици немају речи похвале за његов изглед. Био је физички слаб, а од напорних и непроставних ноћи просто сломљен. Тежак екцем приморао га је да готово цео дан проводи у кади с водом која му је ублажавала несносан свраб. Али, његов један потпис могао је да скине многе главе, једна његова изјава 20. јануара те године одвела је сутрадан Луја XVI пред гиљотину. С гнушањем је Шарлота Корде у његовом листу „Пријатељ народа“ једном приликом прочитала да република може да опстане само ако у Француској падне 200 хиљада глава.

Крв у „радној соби“

Око десет часова ујутру фијакер се зауставља пред зградом број 30 у Улици Кордељера. Пролазници с дивљењем посматрају лепу девојку која излази из кочија. Вратарка зграде број 30 је непријатељски одмерава од главе до пете и мрмља како Мара станује на првом спрату, али да је тешко болестан и да не дозвољава да га ико узнемирава.

Шарлота Корде се без речи окреће и одлази.

Враћа се један сат касније. Успева да се прошунђа поред вратарке и пење се на први спрат. На вратима Мараовог стана је дочекује Симон Еврар, жена с којом револуционар живи.

– Не, Мара не жели никог да прими.

Шарлотине зелене очи упућују молећив поглед; кад може поново да на врати.

Добија неодређен одговор, све зависи од развоја болести која је напала револуционара.

Девојка се враћа у хотел у коме је одсела чим је пре два дана дошла из Нормандије. Седа за сто и Марау пише писмо:

„Долазим из Кана у Нормандији. Љубав према домовини изазваће код вас жељу да сазнате о завери која се тамо припрема. Очекујем ваш одговор“.

Дала је налог да се писмо одмах проследи на адресу Кордељера 30. Предвече излази на улицу и по трећи пут се упућује ка Мараовом стану. Отвара јој вратарка, која јој љутито каже да не може да уђе. Појављује се и Симон Еврари долази до препирке.

Мара из купатила чује жучне гласове и, како је пре тога примио Шарлотино писмо, наређује да је уведу. Она баца брз, истовремено сажалив и смртоносан поглед на њега, згрченог у кади, преко чијих је ивица, као радни сто, пребачена даска. Крајком ока је осмотрила ту чувену „радну собу“ одакле су стизале наредбе о бројним погубљењима.

Мара јој каже да седне. Девојка седа крај каде тако да он мора да окреће главу према њој сваки пут кад жели да је нешто упита.

Занима га шта се догађа у Нормандији. Она каже да су опозициони посланици с локалним политичарима преузели власт.

„АНЂЕО СМРТИ“

УБИЛА У

КУПАТИЛУ

– Њихова имена?

Девојка набраја. Мара брзо пише, а онда је, према њеним речима, хладно процедио:

– Добро је. Послаћу их на гиљотину!

Шарлота жустро устаје, вади нож испод марама на грудима и силовито га, до дршке, забија у Мараове голе груди. Главе забачене уназад, разрогачених очију, имао је још толико снаге да викне:

– Упомоћ, драга пријатељице, упомоћ!...

Дотрчали су Симон Еврар, вратарка и слуга, који је снажним ударцем оборио девојку на под. Убрзо се појављују полицајци и лекар, који је само могао да утврди да је сечиво пресекло аорту. На питање иследника како то да је првим ударцем жртву погодила право у срце, Шарлота Корде је, уз смешак, одговорила у духу свог претка Корнеја:

– Гнев који је обузимао моје срце показао ми је пут.

Извршила сам своју дужност

Одведена је у тамницу Абеј. Јавни тужилац је одмах покренуо процес, покушавајући да убиство представи као широку заверу „жирондинаца“. Ћелије су се пуниле симпатизерима ове странке, који ће ускоро завршити на гиљотини.

Препуштена самоћи у ћелији, уверена да јој више нема спаса, Шарлота пише опширно писмо свом љубавнику Барбаруу у Нормандију. Оцу поручује:

„Опростите ми, мој драги оче, што сам располага-ла својим животом без вашег допуштења“.

Четири дана по убиству Мараа, Шарлоту Корде изводе на суђење у Палату правде. Маса света се гура да види ту жену, коју је штампа представила као злог демона. Њена лепота, прибраност, отмено држање одузимају свети-ни дах; уместо очекиване вике, поруга и увреда, дубока тишина прати девојку која се у пратњи четворице жандарма пење уз стенице Палате правде.

На питање шта ју је навело на убиство Мараа, Шарлота одговара:

– Његови злочини. Несреће које је изазвао после револуције и оне које је још припремао Француској.

Импонује њена мирноћа, одговори су јој разложни, али у једном тренутку губи присебност, после питања председника суда да каже колико је вежбала да би извела ова-

ко прецизан ударац ножем.

– Бедник! – узвикује. – Он ме сматра убицом.

Поротници су је осудили на смрт и одузели јој сву имовину. Ако је веровала у другачију пресуду, ничим то није показала. Окренула се свом адвокату Шово-Лагарду и са зачуђујућом ведрином у гласу рекла:

– Господине, ви сте ме племенито бранили, на начин достојан и себе и мене. Ова господа конфискују моје имање. Али, ја ћу вам дати један још већи доказ своје захвалности: ја вас молим да платите оно што дугујем у тамници. Рачунам на вашу племенитост.

Адвокат се уљудно наклонио. Тридесет и пет франака колико су износили њени дугови свакако су му били најнеобичнији хонорар у каријери.

После подне истог дана, 17. јула 1793. године, целат је извео Шарлоту Корде из тамнице. Проведена је, руке везаних на леђима, у колима кроз Париз. Гомила је дивље урлала, тражећи њену смрт. Неосетљива на све што се око ње збива, стајала је поносите и усправна под зрацима залазећег сунца. Занесен њеном лепотом, један посланик из Мајнца је повикао:

– Већа је од Брута!

Тај узвик га је стајао живота. Ускоро је и он изведен пред гиљотину. Теофил Готје пише да је тај младић на губилиште отишао опијен и радостан и да је, пре него што се сечиво спустило на његов врат, повикао:

– Умирем за Шарлоту Корде!

Одушевљење чином и појавом Шарлоте Корде одвело је у смрт и младог песника Бугон-Лангреа. Опевао ју је у једној оди, а њен крвави чин је прокоментарисао речима: „Једино си ти била човек!“ Погубљен је јануара следеће године.

Под последњим сунчевим зрацима 17. јула 1793. године блиставо челично сечиво се спустило на огољени бели врат девојке коју су њени поштоваоци назвали „Норманка достојна Јованке Орлеанке“.

– Ја сам извршила своју дужност – рекла је. – Други ће учинити остало.

Преварила се. Пале су још многе главе, али точак историје, који је силовито окренула француска револуција, више ништа није могло да заустави.

О. Ј.

ИТХИТХИТ ХИТХИТ ИТХИТ ХИТ

ЕЛВИС АРОН ПРИСЛИ (како гласи његово пуно име и презиме) био је и остао најзначајнији соло извођач у рок музици, њен несвргнути и неоспорни краљ. Постао је предводник

рок'ен'рола у раним педесетим када је овој музици био потребан млад, жустар и ауторитативан извођач да је за свагда издигне и претвори у посебну, омладинску културу. Он сам никада није при-

хватио такву улогу, заправо прихватио је, али је није признавао. Као да и поред свега није довољно веровао у себе.

Рођендански поклон

Заправо, почело је рођењем Елвиса 8. јануара 1935. године у месту Ист Тапело (East Tupelo), држава Мисисипи. Будући да је породица Прислијевих била врло религиозна, ван сваке сумње је да прва музичка искуства младог Елвиса потичу из црквеног певања. Црначка музика му је била блиска и захваљујући госпелу који је могао чути од црних становника којих у Мисисипију, држави са америчког југа, има много. На радију у камиону свог оца срео се са црначким ритмом и блузом.

Наставак приче и једна од битних преломних тачака пада у 1948. годину, када се породица Прислијевих преселила у Мемфис. Тако се стиже до кључног лика за по-

четак Елвисове каријере – Сема Филипса, власника чувеног Сан Рекордс студија који се до тада бавио готово искључиво снимањем музике локалних црначких извођача. У његов студио млади Елвис, тада већ перспективни камионџија, закорачио је средином 1953. године, са жељом да о свом трошку сними сингл који би поклонио мајци за рођендан. Остало је забележено да је снимио песму „Моја срећа“ („My Happiness“) – коју је оригинално изводила група „Инкспотс“ – и отишао кући задовољан оним што је урадио. Секретарица студија Марион Кејстер је, вршећи своју професионалну обавезу, записала његово име, легенда каже да јој се младић учинио занимљивим, али у нередних година данас се ништа није догодило.

Тада је уследио позив који је променио судбину популарне музике. И самог Елви-

са, наравно. Сем Филипс који је потајно веровао да би белац који може да пева као да му је кожа црна, морао имати успеха код публике позвао је Елвиса да мало проба са гитаристом Скоти Муром (Scotty Moore) и басистом Билом Блеком (Bill Black). Тројка је најпре, прилично безуспешно, покушавала да засвира неке кантри теме, да би Филипс, у духу свог уверења препоручио да покушају с неким блуз нумерама певача и аутора Артура „Биг Бој“ Крапала (Arthur „Big Boy“ Crudup). Омарачићи се између проба, трио је тако каже историја (којој, не само у овом случају, ипак не треба веровати до краја) – засвирао нумеру „У реду је мама“ („That's Alright Mama“). Филипс их је чуо и препоручио им да је и сниме.

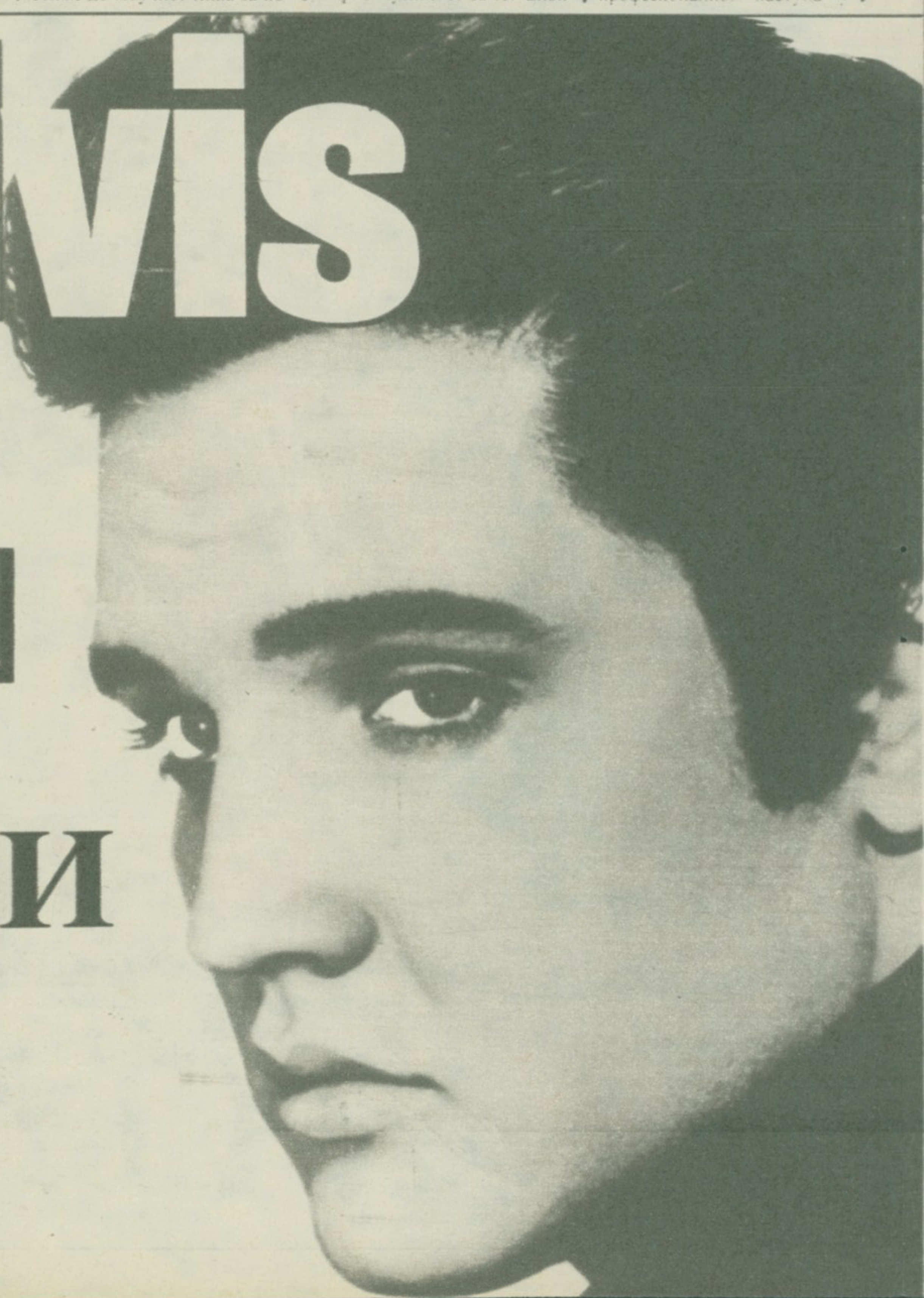
Песма је постала локални радијски хит и Присли је тако стигао и до свог првог професионалног наступа у

Да не постоји ништа сем бројки и то би било довољно да покаже значај и величину Елвиса Прислија: до његове смрти – 1977. године из радији широм света у домове обожавалаца преселило се преко 480 милиона плоча. И даље је убедљиви рекордер по броју

ДЕСЕТ
ГОДИНА
ПОСЛЕ
СМРТИ

ЗАУВЕК НАЈВЕЋИ

освојених златних плоча – 38. Са „Битлсима“ дели прво место по броју хитова на првом месту најзначанијих светских листа. Али Елвис и његова каријера су нешто много веће и значајније од бројева

Овертон парку у Мемфису 30. јула 1954. године. Енергија, самоувереност и осећај за ритам овог тада анонимног деветнаестогодишњака задивили су присутне. У трију са Муром и Блеком, а под именом „Хилибили Кет” („The Hillbilly Cat”) Присли је направио мању турнеју по јужним државама САД, тако да су два следећа сингла постали регионални успеси.

Током тог периода видео

га је и човек који је, како ће се касније показати, имао највећи утицај на његову каријеру (после разлаза стићи ће и оптужбе како је бескрупулозно поткрадао извођача на ком је и легално зарадио милионе долара) – менаџер Том „Колонел” Паркер (Tom „Colonel” Parker).

Елвис је први пут уживо свирао на радију у марту 1955. године у шоу програму „Луизијана Хајрајд”, а у јулу исте

године први пут се појавио на америчким топ листама, додуше само у доњем дому с нумером „Baby, Let's Play House”, такође верзијом једног старијег хита. Дјуи Филипс, Прислијев менаџер пре Паркера имао је много разлога да буде задовољан. Ствари су се развијале више него добро.

Један од најочитијих доказа за то била је права битка великих диско-кућа око тога ко ће дограбити „златну коку” коју су дискографски бизнисмени сада већ непогрешиво наљушили. Победио је гигант међу гигантима, фирма „RCA” која је 1955. године исплатила тада огромну суму да би се докопала Елвиса.

Сем Филипс је за откуп Елвисовог уговора добио 20 хиљада долара, Хил и Рејни који су објављивали његове плоче 15 хиљада за издавачка права, а самом Елвису је припало пет хиљада долара – у оно време изузетно велика сума за извођача који још није познат најширој публици.

Био је то догађај после којег је Елвис кренуо стазама до тада, па и до сада, недоступним за било ког смртника.

Наставак у следећем броју

В. Ст.

Тражили сте песму

ПОСЛЕДЊА ОАЗА (У ЛОШОЈ ФОРМИ САМ)

Фикрета између мене и
дана
Још само ти стојиш
Фикрета
Можда би требало да се
Склониш отуда
И да почнеш
Из почетка.
Да не переш више
Туђа стубишта
Због мојих лутања,
кафана и томбола
Ти знаш да лажем
Да се промјеним нећу
никогда
Живот је један живи га
Фикрета
О у лошој форми сам
О у лошој форми сам
И зато не желим да
будеш ту
Крај мене – прошетај
Некада давно си вољела
човјека

Тај човјек то већ дуго
нисам ја
Већ дуго у лошој форми
сам
Узалуд ме усправљаш
О у лошој форми сам
О у лошој форми сам
И зато не желим да
будеш ту крај мене –
прошетај
Фикрета ми трешње
изнијела
А ја се сјетих неког
филма о птицама
Кад је птици у лошој
форми друг
Тада ни она не лети на
југ
О у лошој форми сам
О у лошој форми сам
И зато не желим да
будеш ту
Крај мене – прошетај.
Текст: Неле Караџић;
изводи: „Забрањено
пушење”

Највероватније инспирисан огромним успехом који су постигле компакт диск верзије старих албума Битлса на тржишту, Џорџ Харисон је одлучио да после дужег времена изда соло албум. Плоча је завршена, још нема назива али се зна да ће се на њој наћи десет композиција. Продукцијом плоче бавио се Џеф Лајн, вођа састава Electric Light Orchestra. На плочи су гостовали музичари све сами Харисонов и исписници: Ерик Клептон, Елтон Џон и Ринго Стар. Клавиратуре је свирао и Гари Рајт а за бубњевима су седели и Рај Купер и Џим Келтнер.

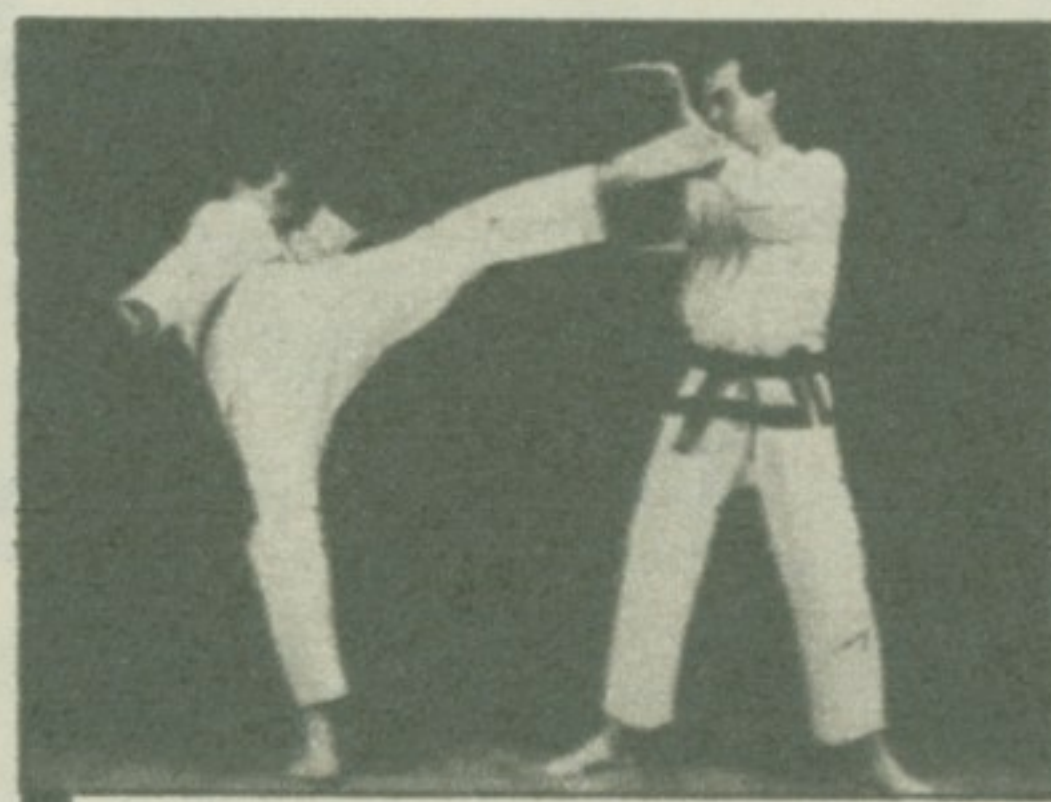
Последњи соло албум Харисон је објавио 1982. године под именом „Gone With a Glor” и поводом тако дуге паузе рекао је: „Пет година ћутања било је довољно да се ослободим неких идеја које би довеле до тога да снимим плочу која ми се не би допала. Имам осећај да ме дискографска индустрија гурнула у запећак. Уредници те просто наводе на то да изађеш на улицу и запиткујеш пролазнике шта је за њих хит. Нећете ми веровати, али један уредник из дискографске компаније Варнер Брос ми је сугерисао да направим, и то на основу њихових анкета, хит песму која ће за тему имати несрећну љубав петнаестогодишњакиње и двадесетогодишњака. Питао сам га, какву то шансу даје мени?”

Припремајући се за реализацију плоче Харисон је имао још једну велику невољу, избор правог продуцента: „Годинама сам размишљао са ким бих могао да радим на најбољи начин. Требало је одабрати човека кога ћу поштовати и веровати му, а у исто време који ће поштовати и мене, јер сам већ доста дуго ван сцене. Нисам желео неког модерног, младог продуцента, коме се моја музичка прошлост уопште не свиђа. Дејв Едмундс ми је препоручио Џефа Лајна и ствари су се врло брзо уклониле. Почели смо са радом у фебруару и било је одлично. Џеф има енергију која је потребна за моју плочу. Најважнија ствар у његовом животу је компоновање и снимање. Кад год сам ја остајао без идеја он је имао право решење”.

За Харисонов албум Џеф је написао једну песму и помогао на другој која је добила име „That's What It Takes”. Што се тиче целе плоче Харисон каже: „Ту и тамо смо користили синтисајзер али звук углавном подсећа на rock and roll из периода касних седамдесетих. Додуше, није у потпуности ограничено тим временом. Рекао бих да звучи сасвим свеж и савремено”.

Харисон још не зна ништа конкретно поводом турнеје која би била прва после 1974. године. Такође, иако је велики противник снимања видео спотова, интензивно размишља да се упусти и у ту авантуру јер, како сам каже, планира да учини све да би што више људи сазнало за плочу.

ПОВРАТАК ЗАБОРАВЉЕНОГ

II издање књиге **НАПРЕДНИ КАРАТЕ ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА!**
Практична вежбања макиварама и џаком. Виталне тачке. Спаринг. Технике пресретања. Карате – те квон до. Направите сами макивару и друго. ② **Цена 5.500 дина.**

IV издање књиге **ПУТ У НАПРЕДНИ КАРАТЕ**
Ефикасне комбинације. Санчин и теншо кате, системи вежбања са Окинаве. Живот и вежбања Академика каратеа. Избор стила за вежбање и друго. **Цена 5.500 дина.**

Поред цене плаћате 500 динара за паковање и поштарину. Обе књиге богато илустроване са преко 300 фотографија што омогућава њихову практичну примену. Плаћање поузећем. Наручите на адресу: „БИБЛИОТЕКА БУДО” поштански фах 2. 11090 Београд.

НАРУЧЕНИЦА

ПОЛ. ЗАБ.

Овим неопозиво наручујем књиге _____

бр. комада _____

(поштански бр. место, ул. и број)

(име и презиме)

Уређује
др Зоран Живковић

Артур Кларк,
Трећа одисеја

ДО ОДИСЕЈЕ И ДАЉЕ

Када се, сада већ уистину далеке 1964, познати енглески SF писац Артур Кларк одважно упустио у прављење, заједно са славним редитељем Стенлијем Кјубриком, „пословично доброг научнофантастичног филма“, по свој прилици није ни ступио да поставља темеље једне од најпопуларнијих и најужбудљивијих саги у свеколикој историји овог жанра.

Четири године касније, априла 1968, премијерно бива приказана фасцинантна **2001: Одисеја у свемиру**, поставши убрзо не само „пословично добар SF филм“, већ и истински беоцуг у целокупној седмој уметности. Некако истовремено, Кларк објављује и романескну верзију која плени читаоце ништа мање од филма.

И одиста, и жанровски и уметнички деловала је изузетно сторија о благонаклоним и супериорним космичким ентитетима, који племену човеколиких мајмуна, што се налази на рубу ишчезнућа негде у афричкој пустињи пре три милиона година, омогућују да стасају до бића кадрих да и сами плове звездама и пронађу своје место у васељенској заједници интелигентних створења.

Дуго је изгледало да се ова прича окончава на правом месту и да наставка ту не може бити. Али онда, сасвим неочекивано, четрнаест година касније, 1982, Кларк објављује **2010: Другу одисеју** – која не само да нимало не заостаје за првим делом, него и убедљиво показује да је и те како било места за наставак.

Исти они космички мисионари, оличени у чудесном Монолиту, који су изнели човека до звезданих размеђа, откривају још једну потенцијално интелигентну расу на малом Јупитеровом месецу Европи. Но, та раса – баш као и некадашњи човеколики мајмуни – уопште не би имала изгледа да самостално развије своје запитивене моћи, те тако Монолит мора поново да ступи у дејство.

Али, овога пута било је потребно нешто знатно спектакуларније од пуког обезбеђења опстанка човеколиких мајмуна – један колосалан астроинжењеријски подухват, којим се највећа планета нашег звезданог система, Јупитер, претвара у ново сунце! Луцифер је ту да би обезбеђивао неопходну топлоту беспомоћној раси са Европе, која сада може не сметано да се развија. На овај развој не смеју ни на који начин да упливу вишу људи, којима је забрањено спуштање на Европу...

Но, синдром „забрањеног воћа“ одувек је био присутан у људским пословима, што је и Кларк добро знао, утемељивши управо на њему нови наставак у серији – **2061: Трећу одисеју**. Ова књига, чији се излазак на оригиналу са великом помпом и уз још незабележено нестрпљење очекује тек почетком идуће године, биће код нас објављена – већ у новембру ове године!

За то се постарала библиотека ПОЛАРИС, чију претплатницу доносимо. **Политикин забавник** ексклузивно објављује, **први у свету**, у два наставка, завршне странице Кларковог новог романа – великог финале **2061**, које трасира пут ка још ненаписаном, последњем сегменту: **20.001 – коначној одисеји...**

Ваља на крају још додати да ће одмах после **Забавника** један обиман одломак из **Треће одисеје** објавити, такође у наставцима, **Илустрована Политика**. Дакле, ево двоструке прилике да мало ублажите нестрпљење пре појаве књиге – неколико месеци пре њеног изласка на оригинал...

2061 Ватра и лед

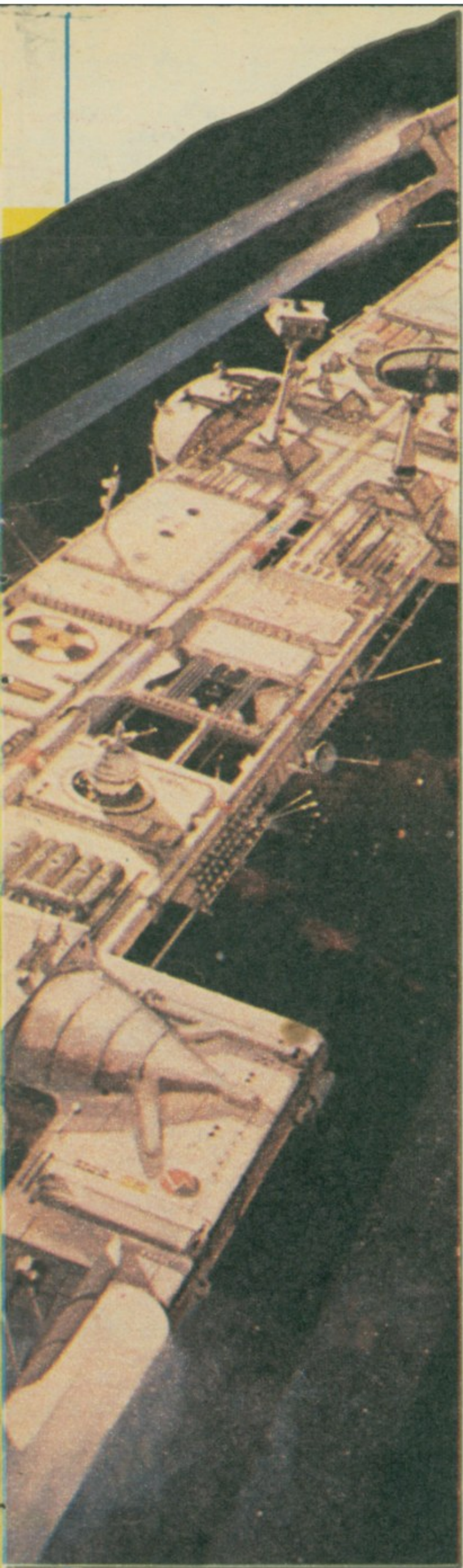
пуцања и кидања. У таквим приликама уследила би краткотрајна борба између два непомирљиво сучељена елемента која ни на једном другом свету у Сунчевом систему нису ступала у непосредан додир. Рат између Мора и Свемира увек се окончавао истом пат-позицијом: изложена вода стала би да се истовремено смрзава и кључа, што је опорављало оштећени ледени оклоп.

Мора Европе сасвим би се претворила у чврсти лед пре много времена да није било утицаја оближњег Јупитера. Његова гравитација непрекидно је гњечила језгро малог света; силе које су изазивале грчење Иоа дејствовале су и овде, премда им је жестина била знатно мања. Надвлачење између планете и сателита изазивало је непрекидне поморске земљотресе, као и лавине које су задивљујућом брзином брисале преко амбисних равница.

Раштркане по тим равницама на-

лазиле су се небројене оазе: свака се пружала неколико стотина метара око изобилних минералних извора који су куљали из унутрашњости. Полажући своје хемикалије у преплетену масу цеви и димњака, они су понекад творили природне пародије срушених замкова или готских катедрала из којих су црне, превруће течности пулсирале спорим ритмом, као да их испумпавају откуцаји неког моћног срца. А исто као и крв, оне су представљале истинско знамење самог живота.

Ови кључали флуиди одвраћали су погубну хладноћу што се сливала одозго, творећи острва топлоте на морском дну. Подједнако важно, они су доносили из недара Европе све хемикалије живота. Овде, у једној средини која би иначе била потпуно негостољубива, постојало је изобиље енергије и хране. Овакви геотермални изливи откривени су и у Земљиним океанима исте оне деценије када

су људи први пут угледали Галилеје-
ве сателите.

У тропским зонама близу ових из-
лива бујало је мноштво тананих, пау-

кастих створења која су одговарала
земаљским биљкама, премда су гото-
во сва била кадра да се крећу. Међу
њима су гмизали необични пужеви и
црви, од којих су се неки хранили
„биљкама“, док су други прибављали
храну непосредно из околних вода
богатих минералима. На већој уда-
љености од извора топлоте – те под-
морске ватре око које су се грејали
сви створови – били су смештени
чвршћи, јачи организми, донекле
слични раковима и пауцима.

Читаве војске биолога могле би
провести цео свој век у изучавању са-
мо једне мале оазе. За разлику од па-
леозојских земаљских мора скривени
океан Европе није био постојана сре-
дина, тако да је еволуција ту брже на-
предовала, творећи мноштва фантас-
тичних облика. А сва су се она нала-
зила у условима неодређено од-
ложеног смакнућа: раније или касни-
је сваки овакав водоскок живота зане-
моћаће и згаснути, када силе које га
покрећу буду негде другде премести-
ле своје жиже. Бездан је био пун тра-
гова таквих трагедија – гробља пре-
кривена костурима и остацима
мртвих створења опточених мине-
ралном кором остала су тамо где су
читава поглавља била избрисана из
књиге живота.

Постојале су огромне љуштуре
сличне трубамма чија је величина
премашивала човекову. Било је ту и
читаво разноврсе шкољки – са два,
па чак и са три капка. Коначно, по-
стојала су и завојита камена устрој-
ства, широка више метара, која су ве-
ома наликовала дивним амонитима
што су тако тајанствено нестали из
Земљиних океана крајем раздобља
креде.

На много места ватре су пламтеле
у бездану, како су реке усијане лаве
текле километрима дуж потонулих
долина. Притисак на тој дубини био
је толико велики да се вода која је
ступала у непосредни контакт са маг-
мом у стању црвеног усијања није
могла претворити у пару, тако да су
две течне твари упоредо обитавале у
непостојаном примирју.

Ту, на једном другом свету и са ту-
ђинским судеоницима, играна је сво-
јеврсна верзија приче о Египту знат-
но пре појаве човека. Као што је Нил
даривао живот уском појасу пустиње,

тако су и ове реке топлоте оживљава-
ле дубине Европе. Дуж њихових оба-
ла, дуж појаса који су ретко били ши-
ри од једног километра, развијале су
се, цвале и ишчезавале врсте за
врстама. А неке су за собом оставља-
ле споменике у облику наслаганог ка-
мења или необичних шара изобразла-
них у морском дну.

Дуж уског појаса плодности у пу-
стињама дубине читаве културе и при-
митивне цивилизације доживљавале
су успоне и падове. За то никада не
би дознао остатак њиховог света, бу-
дући да су све те оазе топлоте биле у
подједнакој мери међусобно раздво-
јене као и саме планете. Створења
која су се башкарила у сјају реке лаве
и хранила око топлих извора нису
била кадра да превале пут преко не-
гостољубиве дивљине што се прости-
рала између њихових самотних ос-
трва. Да су ту било када настали ис-
торичари и филозофи, свака култура

била би уверена да је једина у васеље-
ни.

Но, свака је била осуђена на про-
паст. Не само што су им извори енер-
гије били спорадични и стално мења-
ли место, него су и силе плиме које
су их покретале непрекидно постаја-
ле све слабије. Чак и ако би ту дошло
до развоја прве интелигенције, Ев-
ропљани би неумитно пропали у ча-
су када би се њихов свет коначно за-
мрзнуо.

Налазили су се у ступици између
ватре и леда – све до тренутка када
им је Луцифер експлодирао на небу и
отворио њихов свет.

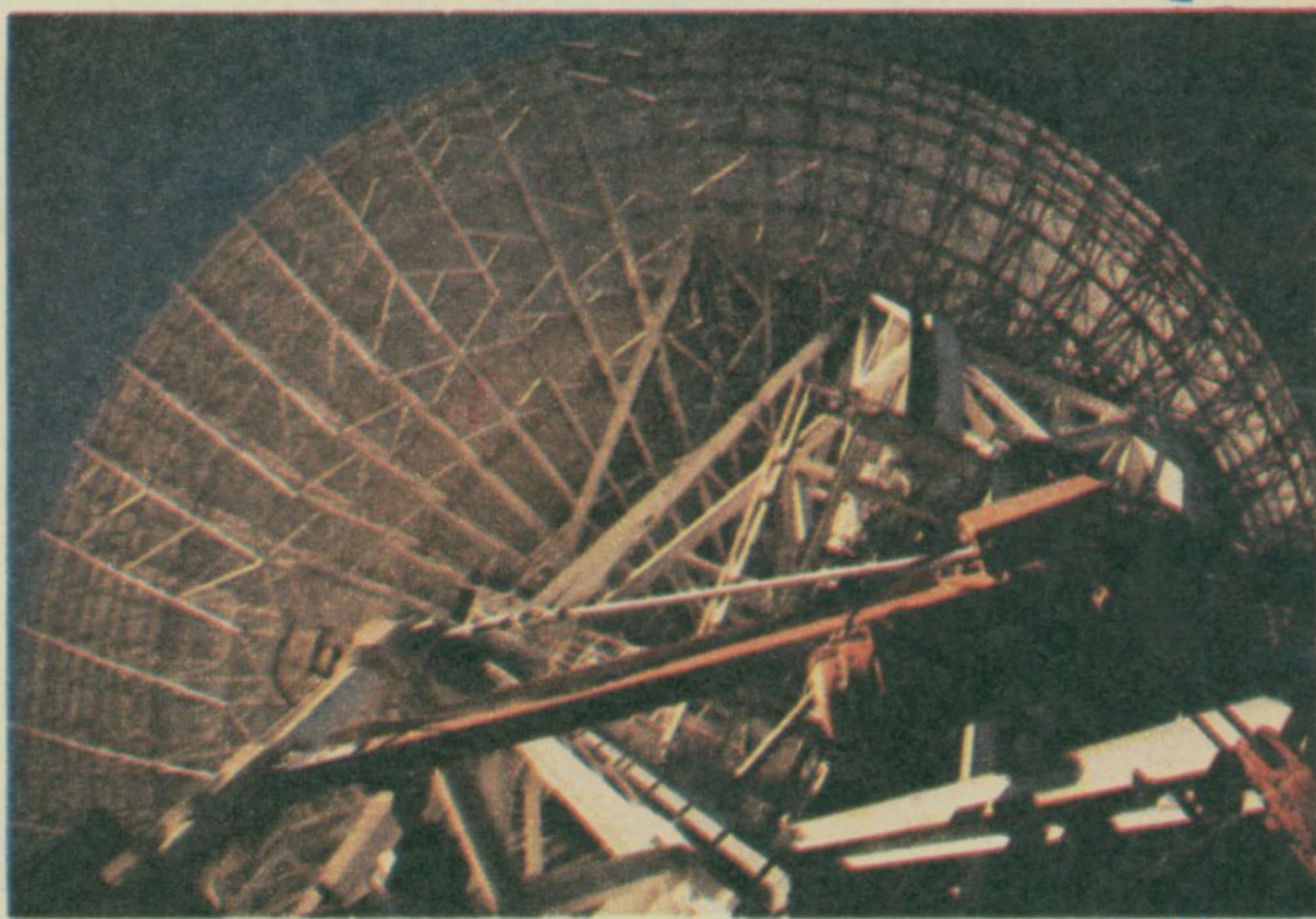
И када се једно огромно, правоуга-
оно обличје, црно попут ноћи, мате-
ријализовало близу обале новорође-
ног континента.

(Крај у следећем броју)

SF

ЗАНИМЉИВОСТИ

У САД је крајем јуна одржан редовни годишњи скуп Асоција-
ције за истраживање научне фантастике (SFRA), на коме је до-
дељена традиционална награда „Пилгрим“ за допринос изуча-
вању SF жанра. Овогодишњи лауреат је Гери Волф, аутор књи-
ге „Познато и непознато“ и вишегодишњи проучавалац историје
америчке научне фантастике.

Крај лета и почетак јесени у САД је доба великих окупља-
ња поклоника SF жанра, такозваних конвенција. Највећа досад
одржана је у Атланти под називом „Deep South Con“ (Дубоко
јужњачка конвенција), али на њој није било нимало „јужњач-
ких“ (расистичких) назора, већ је протекла у знаку ведро-
г дружења љубитеља научне фантастике из тог дела САД. Почас-
ни гост је један од дојена SF жанра са друге стране Атлантике,
Роберт Блох, чије су се изврсне мини-приче често нашле и на
страницама Забавника...

Нил Енглези не заостају много за Американцима када су у
питању SF конвенције. Тако је недавно у Бирмингему одржан
„Беком“, велики скуп британских љубитеља научне фантастике,
на коме су се појавила многа тамошња угледна SF имена: Јан
Вотсон, Џон Бранер, Боб Шоу и тако даље.

ПРЕТПЛАТНИЦА

Овим се неопозиво претплаћујем на примерака
романа Артура Кларка 2061: Трећа одисеја, по претплатној
цени од 7980 динара. Уплату ћу извршити у року од три дана
по добитку попуњене поштанске упутнице од издавача.

Име и презиме:

Улица и број:

Поштански број и место:

Телефон:

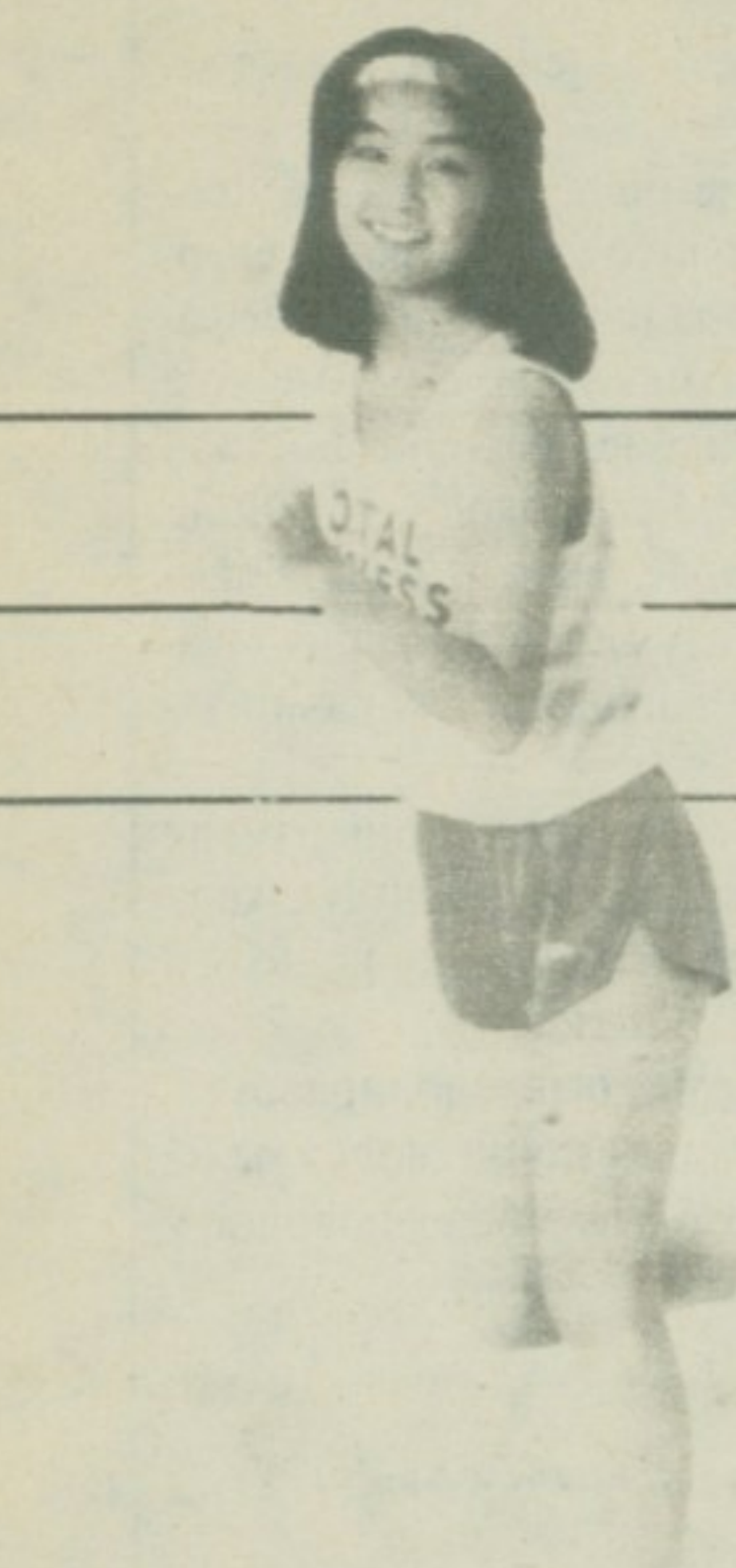
Претплатнику попуњити читко штампаним словима и посла-
ти на адресу: Библиотека ПОЛАРИС, Зоран Живковић, Се-
њачка 32, 11000 Београд. Због ограниченог тиража у вашем
је интересу да претплатнику пошаљете што пре. Књига изла-
зи из штампе почетком новембра.

(Стални претплатници библиотеке ПОЛАРИС биће посебно
обавештени о претплати на ову књигу.)

**Видео
игре:**

**НОВИ
ТАЛАС**

**ЕРИКОМ
УЗВРАЋА
УДАРАЦ**

КУЋНИ ТРЕНЕР. — Поштено трчите у месту или прескачите препоне. Оног часа кад покушате да забушите и преварите машину, ваш двојник на екрану „гине“.

Видео-игре се враћају. Јапан и Сједињене Америчке Државе најбољи су доказ за то. Почетком 1987. године 9,8 милиона Јапанаца, то јест 25 одсто породица у овој земљи, купило је ФАМИКОМ, нову кућну видео игру коју је конструисала стара фирма „Нитендо“ из Кјота, основана још 1889. године.

И у САД, где је продаја 1984. пала, од октобра 1985. кад се појавио ФАМИКОМ, почела је да расте. Крајем 1986. увозна фирма „Нитендо оф Америка“, продала је 1,2 милиона апарата да би овај број прешао три милиона крајем ове године. У „осталом“ делу света до данас је продато више од 12 милиона примерака ФАМИКОМА. Тренутно он муњевином брзином осваја европско тржиште, па се може очекивати и код нас.

Позајмили и усавршили

У ствари ФАМИКОМ (скраћеница од Family Computer) није никаква револуционарна справа: то је сталак који се укључује у кућни телевизор и омогућава да се користе програми за видео игре. Систем се састоји од једног једноставног микропроцесора од 8 бајта, али са великим могућностима. У ствари, „Нитендо“ је по већ уходаном јапанском

**ПОЧЕТКОМ
ОСАМДЕСЕТИХ
ГОДИНА ВИДЕО-ИГРЕ
ОСВОЈИЛЕ СУ
ЦИНОВСКО ТРЖИШТЕ
ВИСОКОРАЗВИЈЕНИХ
ЗЕМАЉА, АЛИ СУ ГА
ИЗГУБИЛЕ ЧЕТИРИ
ГОДИНЕ КАСНИЈЕ
КАД СУ СЕ ПОЈАВИЛИ
МИКРОКОМПЈУТЕРИ.
ЗАХВАЉУЈУЋИ
ЈАПАНЦИМА САДА ЈЕ
КУЦНУО ЧАС
„ОСВЕТЕ“**

рецепту, искористио суперквалитетну графичку обраду и брзину оригиналног америчког компјутера 6502 CPU (Central Processing Unit) који користе Епл компјутери. Тако микропроцесор ФАМИКОМА производи 48 боја у 4 различита тона и даје врло оштру слику (256 хоризонталних и 240 вертикалних тачака) превазилазећи у том погледу све досадашње моделе видео игара.

Августа 1983. ова фирма, која је некад правила карте за играње, лансира је на јапанско тржиште кућну видео-игру која личи на аркадне игре. То је био ФАМИКОМ. У то време ко-

ристио је касете с програмима и цео уређај коштао је 15.000 јена (око 7,5 милиона). Цена је врло пажљиво проучена тако да је отприлике одговарала просечној суми коју просечан ђак у просечној јапанској породици добије као награду на крају школске године. Продаја је одмах кренула: до краја 1984. продато је 1,7 милиона апарата. Тридесетак касета са различитим играма могло се набавити по цени од 5.000 јена (око 2,5 милиона наших старих динара). И управо то шаренило и разноврсност једна су од основних разлога за неверован успех који је ФАМИ-

КОМ постигао. Већ крајем 1985. на тржишту је било 100 разних касета које су се вртеле на екранима кућних телевизора и већ је 15 одсто јапанских породица било залуђено овим играма које су првобитно биле намењене „клинцима“.

Главни штос у — брисању

У фебруару 1986. „Нитендо“ је направио нови корак уводећи диск-систем, читач дискета за видео игре који се директно укључује у примарни модул. Диск омогућава изванредно лаку употребу

без икаквог посебног програма за међувезу с касетом. Капацитет дозвољава да се праве „дебље“, сложеније и занимљивије игре уз то још и јефтиније од класичних касета (око 1,5 милион ст. динара). Али, главни адут дискова је у томе што могу да се бришу. „Нитендо“ је у исто време кад је увео диск-систем, у свим великим робним кућама на одељењу за играчке, као и на многим другим продајним местима, инсталирао укупно 3.178 „уписивача“ дискета. За само 500 јена (250 ст. хиљада) деца која донесу своје дискете уписују у њих нову игру.

„Нитендов“ успех само је део укупне нове инвазије видео-игара на светско тржиште. „Шарп“, рецимо, нуди такође апарат који је комбинација читача дискета и касета и на који се могу прикључити сви програми намењени ФАМИКОМ-у (цена око 15 милиона ст. динара), а исто тако и они који носе марку аркадних игара Сега. И све се ове нове видео игре одлично продају.

Кинг-конг, Рамбо, или олимпијада у соби

Данас у свету има шездесетак великих произвођача програма, а тема се најчешће надовезује на најновије филмске и телевизијске сторије и њихове јунаке. Тако се игра Кинг-Конг 2 појавила у готово исто време као и филм са истим именом. Рамбо, затим личности из стрипова, јунаци малих екрана, постали су хероји ових игара који јуре преко екрана посејаног замкама и негативцима. Прави хит у последње време доживљавају бајке, дајдестирани средњовековни романи са најразличитијим чудовиштима, ђаволима и вештицама.

Још једна игра постиже велики успех, то је такозвани Кућни тренер (Family Trainer) — спортско такмичење на стадиону уз учешће играча. Да би „позвао“ на екран телевизора личност која ће га представљати, играч мора да трчи у месту по нарочитом тепиху или да скаче да би савладао препреке. Али, пазите, нема варања: на најмањи покушај да се машина превари, ваш двојник на екрану пада.

•••

„Нитендо“, „Мастер гејм систем“ (фирма Сега) не брину само о продаји својих игара. Они најбоље плаћени у овим фирмама припремају се за нову офанзиву. Шта ли ће ново измислити?

В. М.

ПИШИ-БРИШИ. — За само 250.000 старих динара свако дете које донесе у робну кућу дискету може да упише у њу нову игру. Засад их има укупно преко стотину.

1010 NAGRADA

Šalje vam Petar

NASTAVAK SA STR. 37

M. Kulića 7; Madžarski Igor, 91000 Skoplje, Kratovska 14; Mičić Predrag, 36000 Kraljevo, Nikole Tesle 21; Džamić Nenad, 36217 Vrnjci; Bovdić Jarmila, 21470 B. Petrovac, okt. revolucije 18; Kenan Rašida, 71000 Sarajevo, M. Tita 21; Hinić Jovan, 22400 Ruma, 8. mart 10; Baraksadić Marjan, 12208 Kostolac B. Kidriča br. 9; Kocić Valentina, 11311 Radinac, Lipska 3; Kokerić Dragana, 11300 Smederevo, Koče Kapetana 21; Kokerić Mirjana, 11300 Smederevo, Koče Kapetana 21; Dević Dragan, 21000 Novi Sad, Dolinska 2; Stikić Ivan, 31330 Priboj, B. Kidriča 3; Gavrilović Biljana, 22418 Ašanja, M. Tita; Stojnić Danijela, 22418 Ašanja, Žeravicina 1; Krstev Radmila, 12000 Požarevac, V. Stepe 13; Lpvačec Boris, 62274 Vel. Nedelja, V. Nedelja 37; Tasić Vojkan, 37000 Kruševac, S. Meševo; Jović Ivana, 18220 Aleksinac, T. Đorđevića bb; Ivanuša Matja, 63313 Polzela, Breg 13; Cvetković Nikola, 11132 Žarkovo, 88. nova 9; Lučić Martina, 70230 Bugojno, V. Paleksića 14; Dišić Ana, 34000 Kragujevac, Zelengorska 76; Ilijanić Branimir, 41000 Zagreb, Pokornoga 13; Blažević Franjo, 41040 Zagreb, Banovička 18; Svetislav Nikolić, 38000 Priština, Dordanijska SU 4; Miličević Saša, 88000 Mostar, Dalmatinska 15; Baraksadić Marjan, 12208 Kostolac, B. Kidriča 9; Milenović Oliver, 18206 Jelašnica; Lukenda Vlado, 78415 Zalužani, B. i Jedinstva 101; Halać Sanela, 70101 Jajce, Koparska 14; Popov Boban, 23000 Zrenjanin, Takovska 90; Memeti Saša, 91000 Skoplje, Kiro Dimiškov 4a; Živanović Darko, 11080 Zemun, Sestara Milovanović 5; Popović Ivica, 17513 Lepenica, S. Jelašnica; Cvetković Renato, 11500 Obrenovac, ul. 35 br. 2; Kosić Ljubiša, 78000 Banja Luka, Georgi Dimitrova 21; DASKALLOVIĆ STEVAN, 37000 Kruševac, Kosovska 84; JUG BOGDAN, 37000 Kruševac, Milan Radović; BURSIC DEJAN, 56270 Županja, N.B. Kidriča 53; KUGLI DANICA, 21131 Petrovaradin, M. Gupca 8; VITLIĆ GORAN, 58325 Tučepi, Blato 29; REVALD VLATKA, 54551 Belske, M. Gupca 78; Pulisak IGOR, 21000 N. Sad, Primorska 9 NOVAKOVIĆ NEBOJŠA, 54000 Osijek, S. Vraza 3; DRAMIČANIN MIRJANA, 18400 Prokuplje, Ozrenska bb; ILIĆ VLADEN, 18420 Blace, S. Vrbovac; TRUSINA SUZANA, 21000 Novi Sad, Radnička 37; SAKAČ IGOR, 21000 Novi Sad, Kače Dejanović 15; JOVANOVIĆ MILICA, 11050 Kaluđerica, S. Markovića 10; TUMBAS VESNA, 24000 Subotica, Arandelovačka 29; ILIĆ GORAN, 11070 N. Beograd, Džona Kenedija 13; BIŽIĆ NIKOLA, 11000 Beograd, Đevdelijska 49; KERIĆ SAVA, 21000 N. Sad, Veselina Masleše 126; JOKSIMOVIĆ DEJAN, 11070 N. Beograd, Bul. Lenjina 135; TATJANA MAJCE- NIĆ, 41230 Krapina, Mihaljekov jarek 30; BEŠIĆ ELVIS, 79263 Oštra Luka 90; BOKUD DRAGAN, 74000 Doboj, VI Proleterska 22; ILIĆ VIOLETA, 18420 Blace, S. Vrbovac; KIMIL JOŽEF, 23206 Mužlja, Alibunarski red 2; KOLOŠ SANITA, 71000 Sarajevo, Ticina 25; DOLAMIĆ BORISLAV, 21311 Čerelić, M. Tita-57; OBRADOVIĆ MARKO, PRIBOJ, M. Tita 48; TA-

SIĆ VOJKAN, 18000 Niš, Sutjeska 16a; LAZNIK SAŠO, 63313 Polzela, Polzela 51; LAZAREVIĆ DRAGANA, 19000 Zaječar, 7. Septembra 34; ŠIŠIĆ DENIS, 72000 Zenica, B. Nušića 16; NEŠIĆ NENAD, 18000 Niš, Lepenička 5; ČULJAK IGOR, 88 Mostar, Put za Smrčenjake 16a; MLADEN FURTULA, 11070 N. Beograd, J. Gagarina 160; ZEREMSKI VLADIMIR, 21215 Turja, V. Karadžića 17; KOSTIĆ SINIŠA, 12223 Golubac, N. Naselje 4; VLKU NIKOLAJE, 26315 Vladimirovac; B. Savića 82; PAVLOVIĆ ŽELJKO, 26000 Pančevo, Karadorđeva 31a; LINIĆ SAŠA, 26000 Pančevo, M. Pijade 25; SESVEČAN ZDRAVKO, 43405 Pitomača, STG. Marof 47; STOJANOVSKI IVICA, 96000 Ohrid, Železnička 100; MALAGURSKI MARIO, 24413 Palić, Adi Endre 6; OMERBAŠIĆ OMER, 71210 Ilidža, G. Principa 24 a; KRSTIN JELENA, 23209 Taraš, P. Drapšina 23; MANOJLOVIĆ ZORAN, 21000 N. Sad, Rumenačka 135; MRGUD BOJAN, 38000 Priština, Nas. Sunčani breg, ul. 2, lamela V; KALČIĆ SRĐANA, 24000 Subotica, Dečanska 7; TOMAN ZDENKO, 11271 Bečmen, 11. oktobra 50; ŽIVIĆ SAŠA, 11312 Mihajlovac; MURDBEGOVIĆ AHMED, 74000 Doboj, Dž. Bjedića 24; ŽUTIĆ DIJANA, 48240 Gračac, Štikada 63b; STEVIĆ SAŠA, 12222 Braničevo; PERIĆ MARIN, 12223 Golubac, V. Dugoševića 84; DOKIĆ PREDRAG, 22320 Indija, I. L. Ribara 7b; ČAIROVIĆ VLADIMIR, 11420 S. Palanka, M. Kršljani- na 7; BLAGOJEVIĆ ĐORĐE, 11000 Beograd, Medakovića 34; IVKOVIĆ MARIJANA, 11000 Beograd, Ševarice 4; ČADEŽ MARKO, 11000 Beograd, Hilendarska 6; PAVLOVIĆ IVAN, 11500 Barič, Jezerski put 57a; MARJANOVIĆ VLADAN, 34306 Venčane, S. Ranićević; RAKIĆ BRANKO, 18000 Niš, Kej 29. decembar 14b; BERNARD MIHALJEVIĆ, 80101 Livno, Jakova Garića bb; ĐORĐEVIĆ SLADANA, 21230 Žabac, M. Tita 64; MAREN- NOVIĆ DAVID, 81000 Titograd, Trg E. Kardelja 28; RAKIĆ BRANKO, 18000 Niš, Kej 29. decembar 14b; MARKO- TIĆ DRAŽEN, 58276 Vrgovac, V. Vla- hovića bb; DEMIR NAĐ, 41000 Zagreb, Đalskoga 33; ŠPANOVIĆ OLJA, 44250 Petrinja, Radićeva 86; MUR- DBEGOVIĆ AHMED, 74000 Doboj, Dž. Bjedića 24; PAJIĆ RADMILA, 11000 Beograd, L. Ribara 9; GOJA- NIĆ BORIS, 41090 Zagreb, Mladice 49; GAVRILO DARIJO, 74000 Doboj, Dž. Bjedića 26; SMAJIĆ SANELA, 74270 Teslić, M. Tita 94; MURATBE- GOVIĆ AHMED, 74000 Doboj, Dže- mala Bjedića 24; PROŠEV ATANAS, 91484 Bogdanci, Prvomajska 9; PO- POVIĆ LJUBOMIR, 38400 Prizren, Bratstvo Jedinstvo 30; STOJKOVIĆ MIROSLAV, 16210 Vlasotince, S. Mar- kovića 2; JAKOVAC ZVONKO, 55315 Ratkovica, DERVIŠEVIĆ IGOR, 11273 BATAJNICA, Braće Smiljanića 22; MARKOVIĆ ALEKSANDAR, 21000 N. Sad Balzakova 23; ISANOVIĆ VESNA, 51000 Rijeka, Vodovodna 29; MAR- KOVIĆ ALEKSANDAR 18000 Niš, Sin- delićev trg 18; NATALIJA IVANOVIĆ, 11000 Beograd, Golsvortijeva 27; MARINKOVIĆ DANIJELA, 11070 N. Beograd, Gandijeva 222;

ЕНИМАТИКА

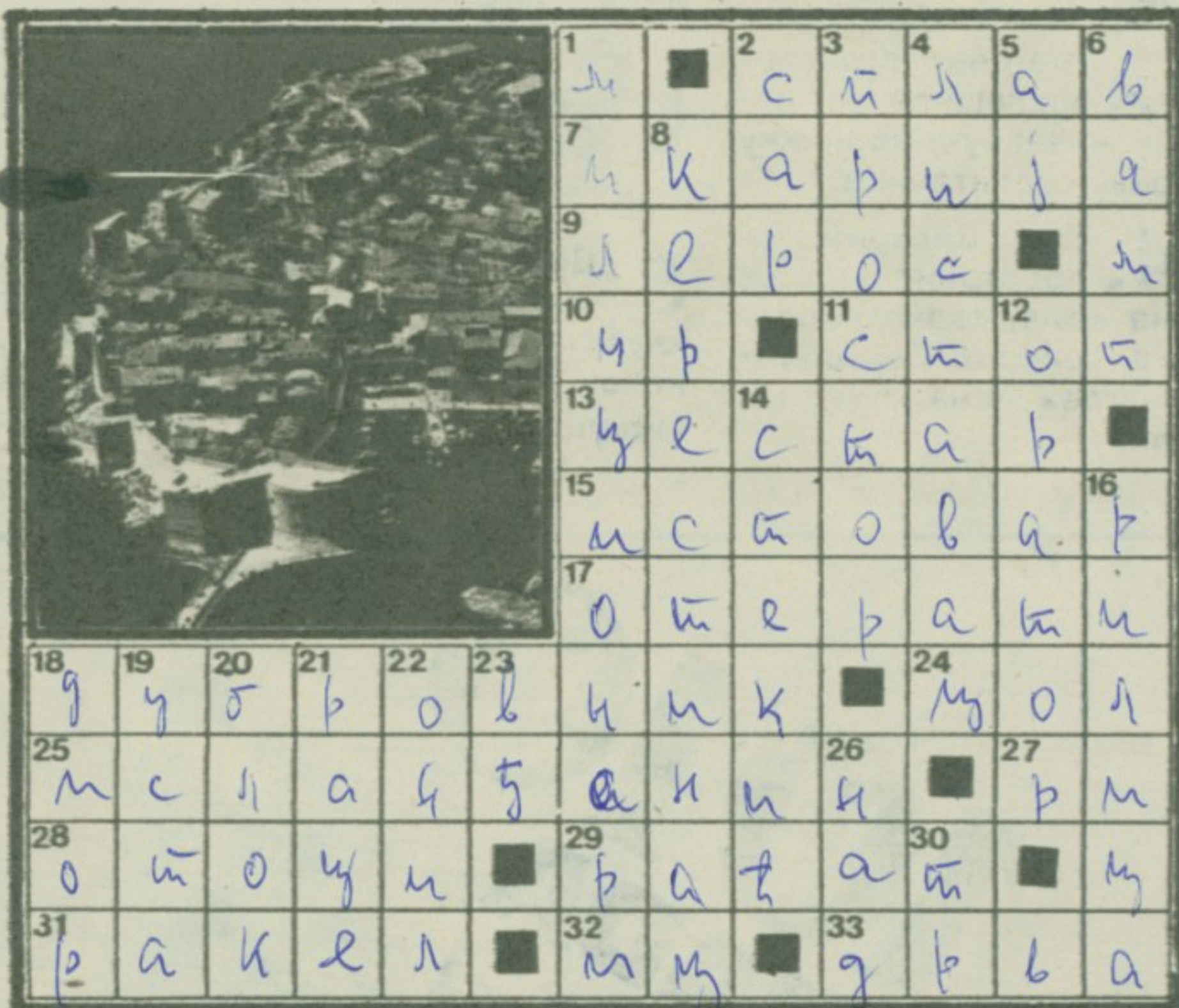
Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Блистава перла Јадрана

ВОДОРАВНО: 1. Скела, 7. Утопијска земља Етјена Кабеа (по њој икарији), 9. Грчко острво, Лер, 10. Символ иридијума, 11. Знак за заустављање, 13. Путар, друмар, 15. Искрцај, 17. Одагнати, 18. Град и летовалиште са слике, 24. Стара мера за дужину, 25. Човек са Исланда, 27. Ауто-ознака за Ријеку, 28. Острва, 29. Део мухамеданске молитве, рекат, 31. Име америчке глумице Велч, 32. Упишите: иц, 33. Огревни материјал.

УСПРАВНО: 1. Милијади, 2. Индустриска област у СР Немачкој, 3. Пространство, 4. Део желуца код преживара, 5. Узвик бола, 6. Заводница на филму, фатална жена, 8. Место код Загреба, 12. Говорник, ретор, 14. Наш скакач у даљ, Не- над, 16. Мала сурла, 18. Познати париски модни креатор, 19. Део лица, 20. Све- зак за цртање, 21. Патке (покр.), 22. Амерички глумац, Рајан, 23. Упишите: вђ, 26. Поврх, изнад, 30. Ауто-ознака за Турску.

ШАРАДА

Загонетка састављена од мањих – спојених речи зове се ШАРАДА. Ова за- гонетка се обично описује стиховима. Задана реч се дели на делове од којих сваки чини посебну реч. Одговарајућа реч шаради на српскохрватском језику је спајаљка.

До коначног решења шараде полази се од откривања тајни са мањих речи, па се оне споје и тако се добије задато решење. Ево једног примера:

Крај **ЋУПРИЈЕ** у том граду
површинска **МЕРА** стоји
и валове бистре
на Неретви броји.

Почињемо решавати од речи штампаних крупнијим словима. Ћуприја је МОСТ, а површинска мера је АР. Кад те две речи спојимо добићемо назив града који се налази на Неретви, а то је МОСТАР.

Добра шарада је она која је састављена од мањих речи самосталног значе- ња. Ево примера успешне и занимљиво компоноване шараде, а ви покушајте да је решите:

Једна **РЕКА**,
ДРУГА **РЕКА**.
Реч супротна речи **НЕ**,
угодно ће пиће дати,
то заједно сада све.

10 × 10
ИЛИ
ПРОНАЈДИТЕ
ГРЕШКУ

КЛИНИКЕ КЛАНИЧНОГ ТИПА

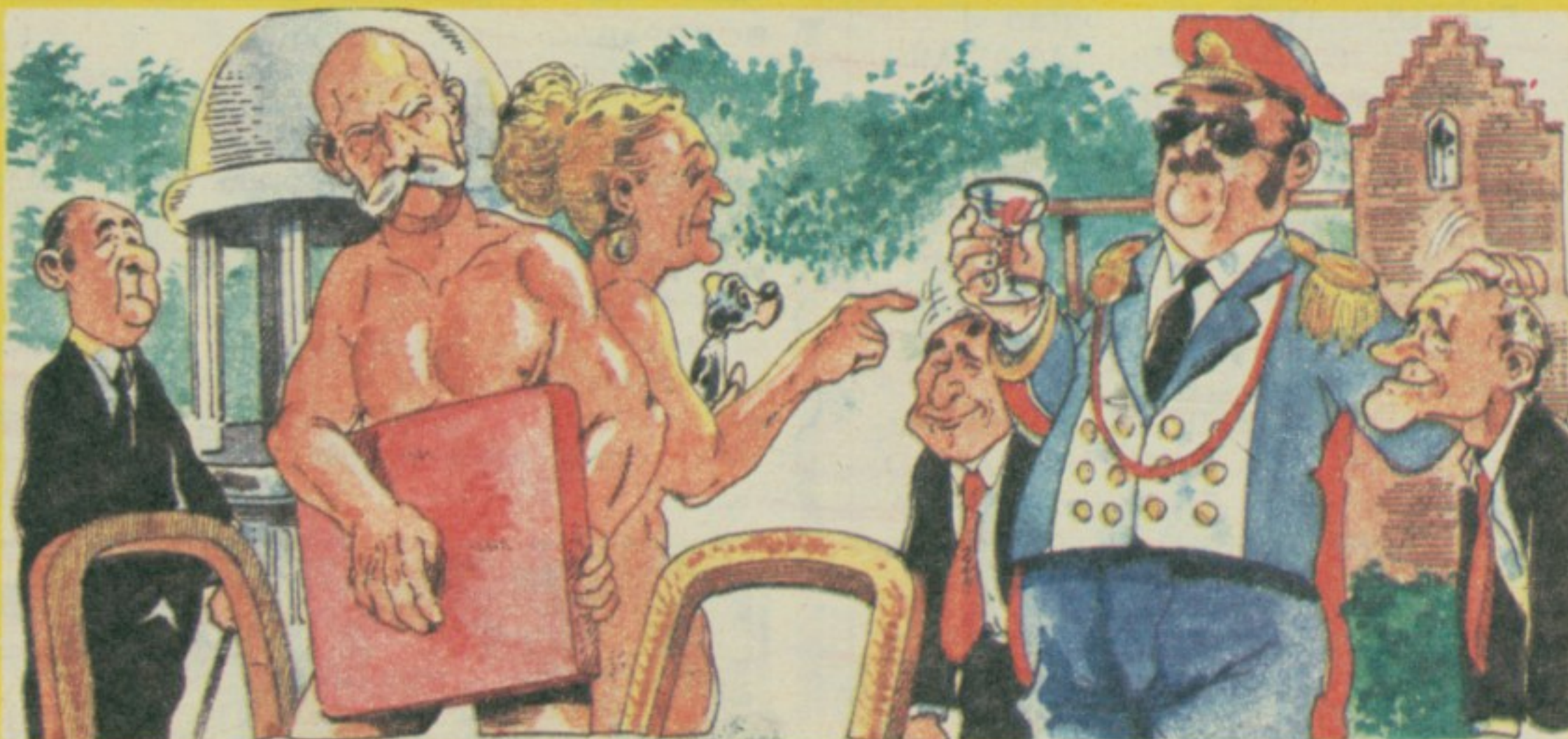
У свакој
реченици погрешно је по
једно слово.

1. У једном тренутку нашао се у дилеми: да и даље буде мудар или да се упише на факултет.

2. Познато је да чланови нових дипломатских представништава најчешће путују без везе.

3. Његова строгост заплашила је децу, навикнуту на нежну руку васпитачице.

4. Иза касарне је пространо поље на коме, свако поподне, генерал Партриџ и његова жена играју гольфи.

5. Док је Партриџ ручао у официрском клубу, његова жена је у некој радњи глодала ципеле.

6. Обавештена да долазе гости, леђи Партриџ нареди слугама да скину наслоне с фотеља.

7. Тренер нас је учио да будемо прави борци и да се никада не боримо.

8. Данашњи специјалисти углавном су се формирали на хируршким клиникама кланичног типа.

9. У време диктатуре многи напредни мислиоци клатили су главом.

10. Увече се намажите кремом, ујутру одерите кожу и бубуљице ће сигурно нестати.

РЕШЕЊА: 1. рудар, 2. мислимо, 3. ружу, 4. голф, 5. гледа, 6. најлон, 7. бојмо, 8. на, 9. плавил, 10. напоре.

Илустровао Димитрије Костић

1010 NAGRADA

Šalje vam Petar PEZ
Svakoг месеца на адресе љубитеља PEZ bombona poslaćemo

НА КРАЈУ SVAKOG MESECA, ŽREB ЋЕ ODLUČITI KOME ЋЕ PRIPASTI NAGRADE.

Imena dobitnika objavićemo u prvom broju ZABAVNIKA u mesecu.

Kad se sladiš PEZ bonbonama i igraш PEZ figuricama
POŠALJI 10 OMOTA PEZ BOMBONA NA ADRESU:

500 majica PEZ

500 kapa PEZ

10 bicikla BMX-turbo Rog

2 pretplate na ZABAVNIK

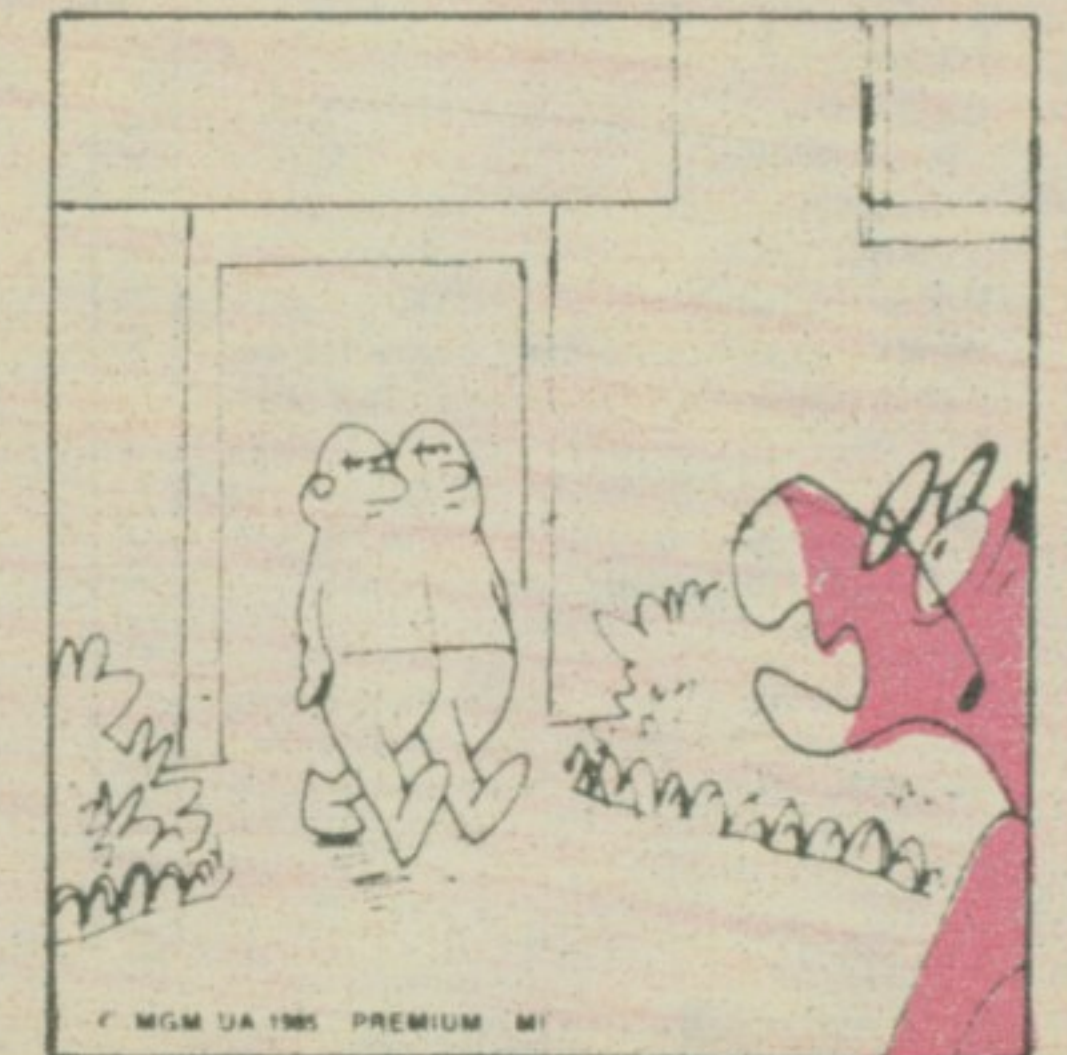
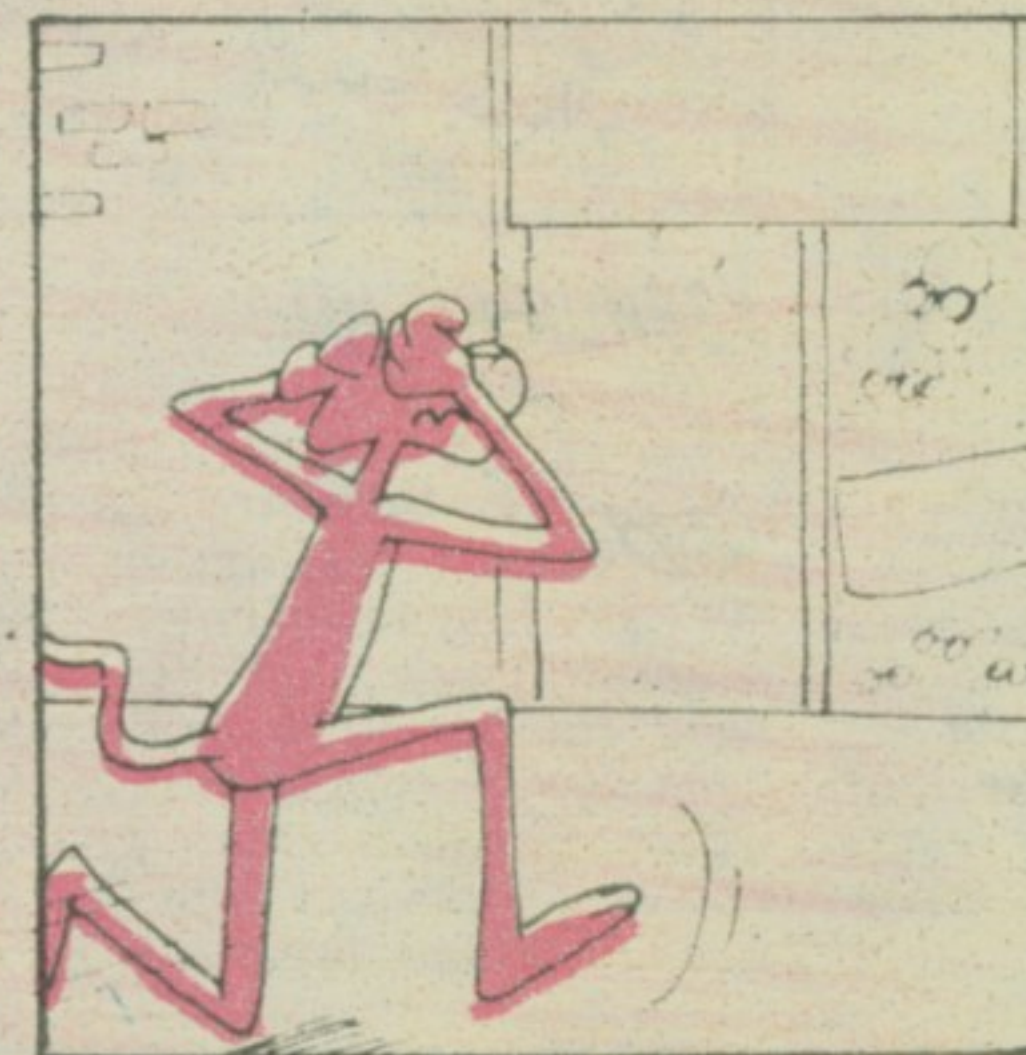
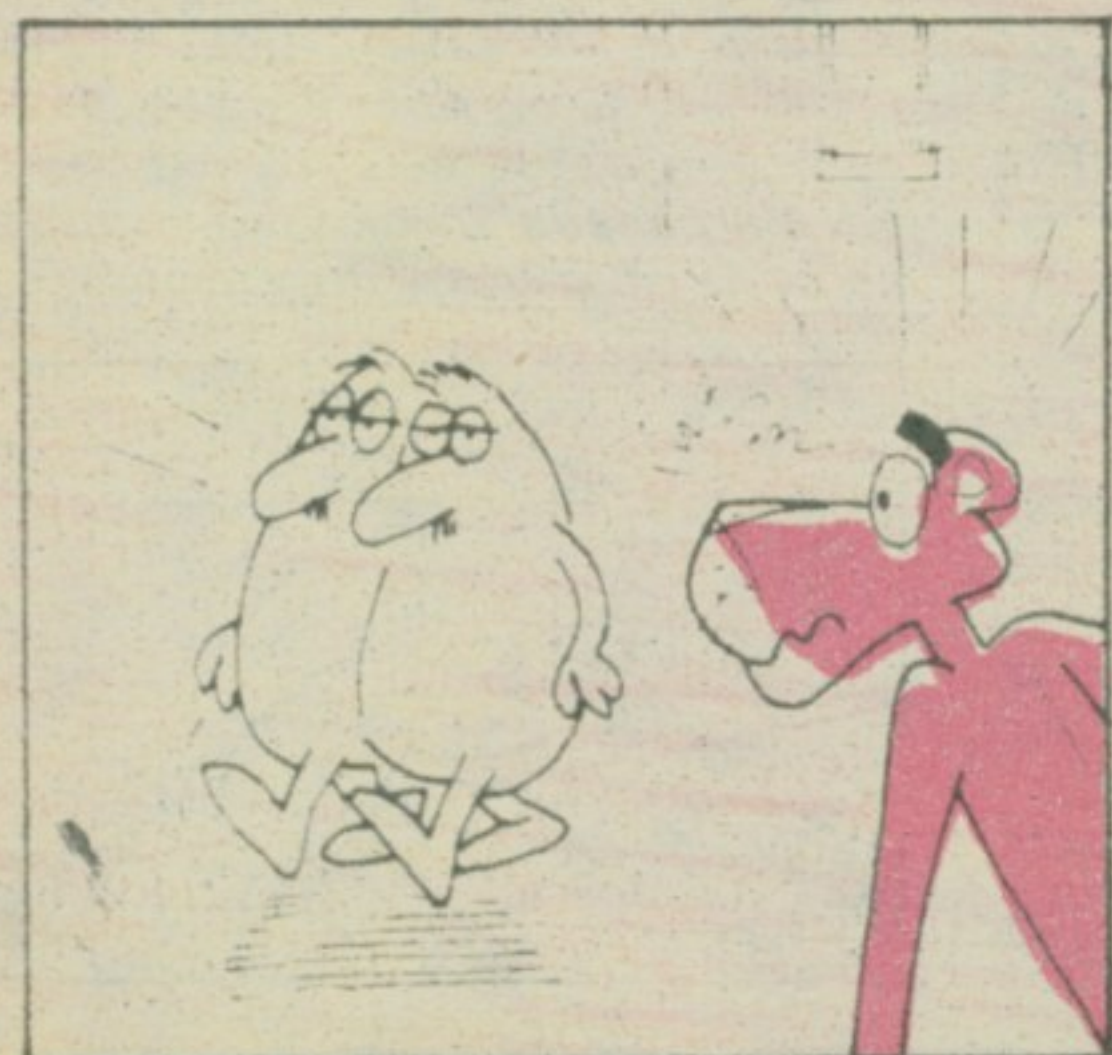
pošalji 10 omota PEZ bombona

POLITIKA - PP- 1010 nagrada -
11000 Beograd
Makedonska 35
PRIJATNO i SREĆNO, želi vam
vaš prijatelj PETAR PEZ!

ПАНТЕР ПАНТА

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
др Иван Стојановић

В. д. руководиоца ООУР-а и в. д.
главног и одговорног уредника
„Политикиног забавника“
Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног
уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Сима Беговић, Бранка Булатовић,
Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић,
Љиљана Златковић, Милан Илијин,
Милован Кљајић, Нада Михаиловић,
Душан Петровић (председник), Дра-
гољуб Петровић, Радован Поповић,
Зора Продановић, Радомир Ристић
(заменик), Верица Смиљанић и Ник-
ша Стипчевић. Чланови Савета из
Редакције: Дарко Рибникар, Зефири-
но Граси, Соња Јашовић, Мирјана
Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Радана Весовић, Ол-
га Вукадиновић, Душан Глушац, Бо-
јана Дожић, Светлана Ивановић, Ми-
на Илић, Соња Јашовић (графичко-
технички уредник), Мирјана Крсту-
ловић, Иван Лончар, Мирјана Марин-
ковић (уредник стрипа), Иванка Ми-
ладиновић, Петар Милатовић, Вера
Милићевић, Весна Минић, Нада Не-
вајдић, Вито Недељковић, Биљана
Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран
Петканић, Радоје Савић, Весна Соф-
реновић, Војислав Стаменовић, Не-
дељка Сташић, Даринка Тодоровић,
Миленко Тодоровић, Милош Томић и
Бранислава Црнобаровић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић
и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ –
ООУР Издања за младе „ПОЛИТИ-
КИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29,
11001 Београд. Поштански факс 124.
Телефони: секретаријат 324-471, ре-
дакција 324-483, техничка редакција
326-620, централа 324-191 и 325-761.
Рукописи, фотографије и цртежи се
не враћају. Огласна агенција: Маке-
донска 35/1, тел. 322-711. На основу
мишљења Републичког секретарија-
та за културу СР Србије, број
413-2973-02 од 22. I 1973. године не
плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 300 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 3.318 динара, полуго-
дишња 6.636 динара, годишња
13.272 динара

ПРЕТПЛАТА
ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 6.636 динара, полуго-
дишња 13.272 динара, годишња
26.544 динара

Претплата се врши на жиро-рачун
број 60801-601-29728 уз обавезну на-
знаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“
– претплата на лист „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО
У СТРАНОЈ ВАЛУТИ
ГОДИШЊА:

САД	\$ 38.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 70.-
ШВЕДСКА	Шкр. 244.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 233.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 58.-

Уплате из иностранства слати на де-
визни рачун НО „Политика“ код „ИН-
ВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун
број 60811-620-63-267300-00054 уз
обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА
ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника
одговоран: Миливоје Весовић, руко-
водиоца ООУР-а „Дубока штампа“.

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM) штампана ствар, штампање; по закону обавезно означавање имена издавача и уредника, одговорних за садржајну часописа и листова.

МАЛА ПОШТА
П. ФАХ 124
11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29

Најраспрострањеније име

Име **Ана** данас је најрас-
прострањеније име у чита-
вом свету. Долази од хебрејског
חַנָּא, што значи „милост“ или
„захвалност“.

Постојана к'о стена

Петра, по мушком **Петар** је
библијско име од грчког **пет-
рос** „стена“. У јеванђељима Исус
каже Петру, као свом главном уче-
нику, да ће он бити стена на којој
ће он – Исус, саградити своју
цркву.

Друмски слуга

Родни или, енглески – **Rod-
ney** је од англосаксонског
radcniht, дословно „друмски слу-
га“. У средњем веку то је био назив
за вазале који су били дужни да на
коњу прате свог господара. Иначе,
нема никакве везе с нашим приде-
вом **родни** или **рођени**.

Јелена из Троје

Име **Јелица** настало је од Је-
лена, од грчког **Хелене** (Је-
лена Тројанска), и неизвесног је по-
рекла. Можда је од истог корена
као и грч. **хелиос** – Сунце.

Ида нам је – вредница

Ида је било популарно име у
Енглеској у прошлом веку.
Одатле се пренело и у друге зем-
ље. Иначе, неизвесног је порекла.
Можда је настало од англосаксон-
ског **ead** „богата, срећна“ или од
староноврешког **idx** „рад, вредно-
ћа“.

Библијски пророк

Данијела је настало у фран-
цуском и италијанском као
женски облик од **Данијел**. То је име
библијског пророка (код нас је **Да-
нило**) које на хебрејском значи
„Бог је мој судија“.

Да ли се Јана смиловала?

Јана је варијанта од **Ана** или
Јована. То су библијска име-
на у чијем је корену хебрејско **ха-
нан** – „смиловати се“.

Узвишено име

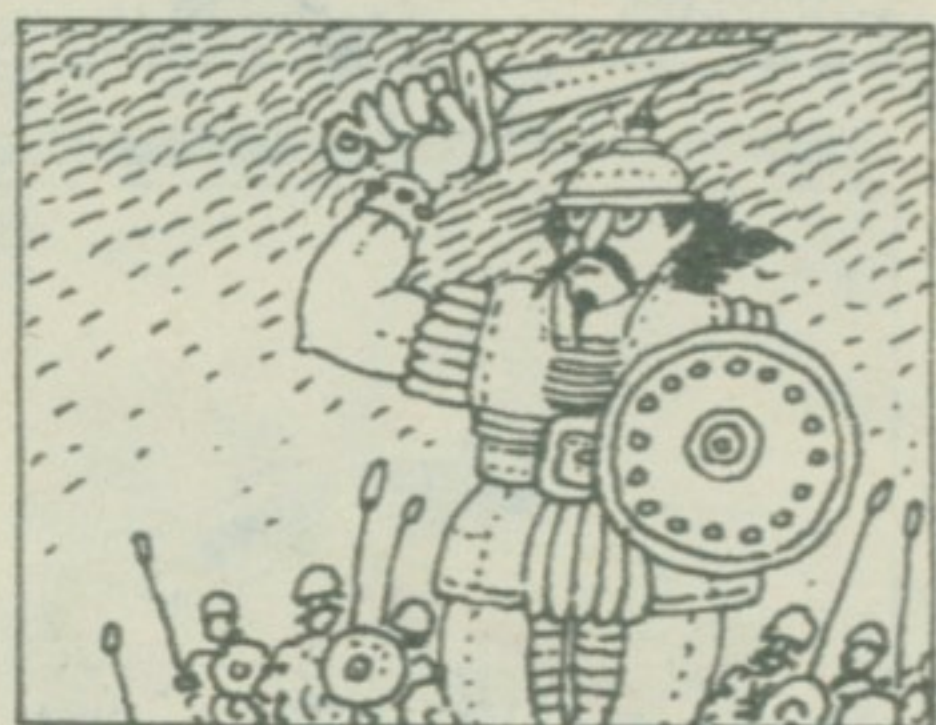
Име **Брижита** распростра-
њено је у католичким земља-
ма захваљујући светој Бригити
(Биргит), шведској племкињи из 14.
века. Вероватно је од келтског ко-
рена **бриг** – који значи „узвишена“.
Облик Брижита је из француског,
услед популарности глумице
Брижит Бардо, чувене Б. Б.

СВАКО ИМЕ НОСИ ТАЈНУ

Често нам пишете с молбом
да објаснимо значење вашег
имена. Скупљали смо,
скупљали писма и одлучили
да одговоримо одједном.
Ако се сад не „пронађете“,
неки други пут. Важи?

Хунски краљ је био татица

Атила је било име чувеног
хунског краља из 5. века. Да-
нас је у употреби нарочито код Ма-
ђара и Италијана. Могућно је да је
значило „татица“ (као надимак из
милоште).

Леа се умара

Леа, од хебрејског **Леах**
(библијско име: у Даничиће-
вом преводу – Лија), вероватно је
настало од глагола **леах** – „умори-
ти, напрезати“, у смислу: она која
много ради.

Ти си драги камен

Аленка је неизвесног порек-
ла. Можда је од **Алемка**, од
алем – драги камен (реч турског
порекла) или од **Алена**, а ово је или
варијанта од Јелена или скраћено
од **Магдалена** (библијско име, по
селу Магдала близу Јерусалима).

Она је – чедна

Инос је шпаски облик имена **Агнес**, а ово је од грчког **хагне** – „чедна, невина“.

Нордијско божанство

Ингрид је старо шведско име чије порекло није тачно утврђено. Можда је од имена нордијског божанства **Ing** и од **fridh** „вољена“, она коју воли Инг.

Нејасно значење

Далибора, по мушком **Далибор** је име позајмљено из чешког и, на жалост, нејасног је значења.

Звјездана је звезда

Име **Звјездана** је, наравно, од **зв(и)језда**.

Да ли је горд или свети?

Гордана је женски облик од **Гордан**, што долази од грчког светачког имена **Гордианос**. Накнадно је доведено у везу с нашим **горд**.

Онај који сија славом

Роберта је женско име настало према мушком **Роберт**. Од германског **Hrothberht** – „славом светао“, „онај који сија славом“.

Укроћен дечко

Дамњан или **Дамјан** је грчко име **Дамианос**, вероватно од грчког глагола **дамазо** – „укротити, потчинити“.

Пошумљено име

Дубравка је од речи **дубрава**, шума. Име је било нарочито омиљено у дубровачкој књижевности (Гундулић) и због сличности с именом **Дубровник**, а и као превод латинског **Силвија** (од **силва** – шума).

Кад сване рујна зора

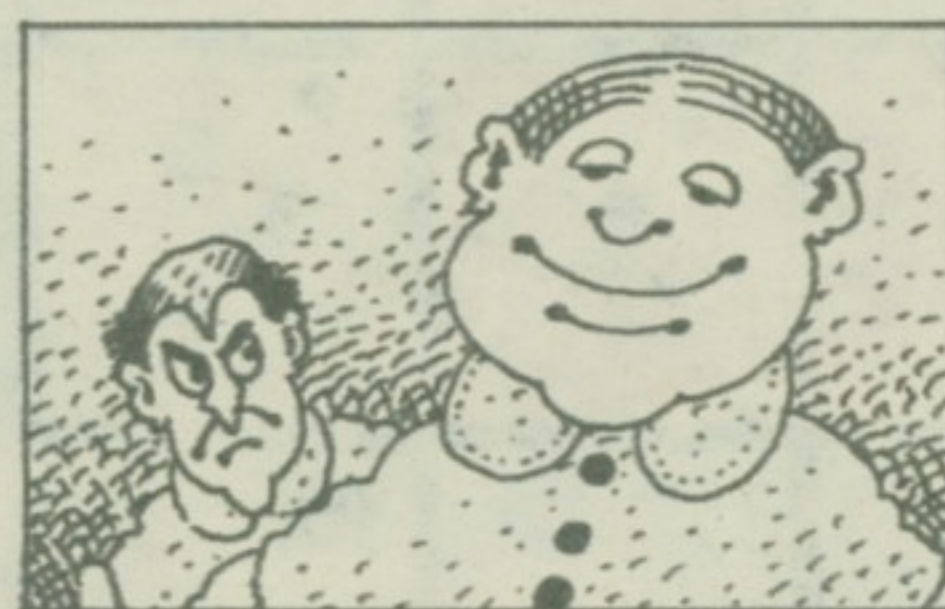
Зорица, **Зора**, **Зорка**, **Зоран** изведена су од именице – **зора**.

Посао или рад

Амела је највероватније од арапског **амел** „посао, рад“.

Душа од човека

Имена **Душица**, **Душанка** итд. као мушко **Душан** изведена су од речи – **душа**.

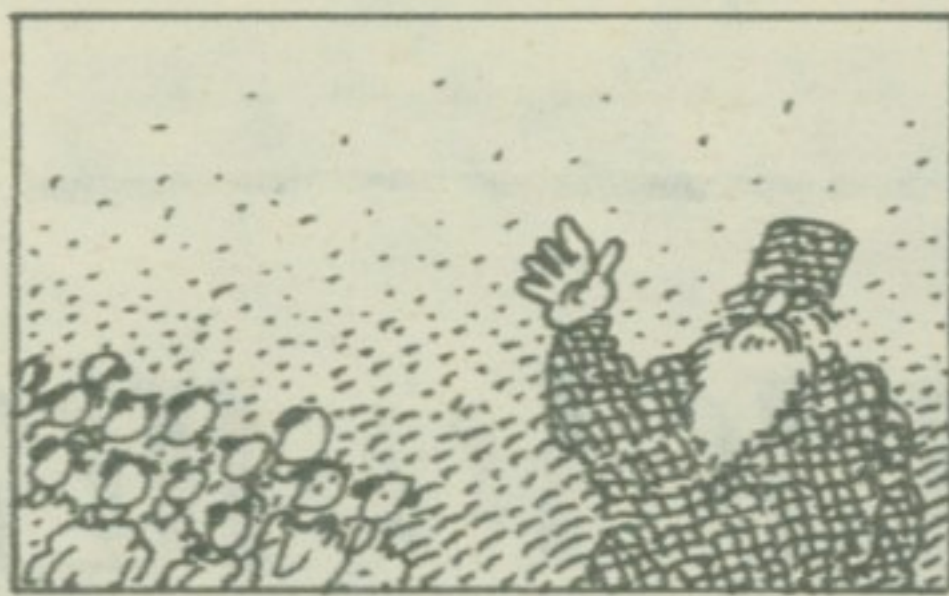
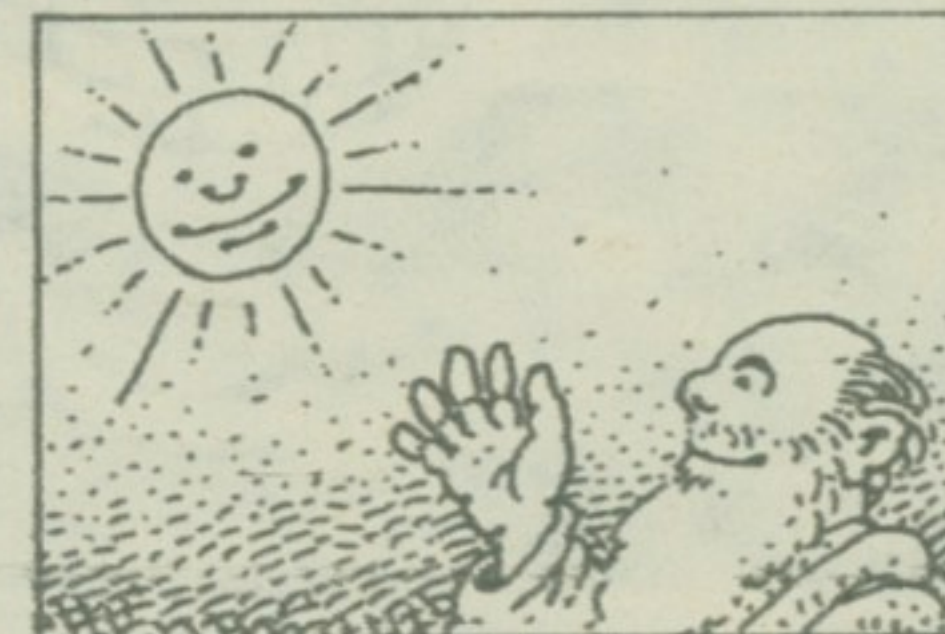

Сандра – Александар

Сандра, скраћено од **Александра**, женски је облик мушког имена **Александар** које на грчком значи „заштитник људи“. Иначе, **Саша** (било женско, било мушко) скраћеница је од имена **Александар**.

Добар дан, ја сам – мудрост

Соња је у руском облик одмила имена **Софија** (на грчком значи – мудрост). Пренето је у готово све европске језике.

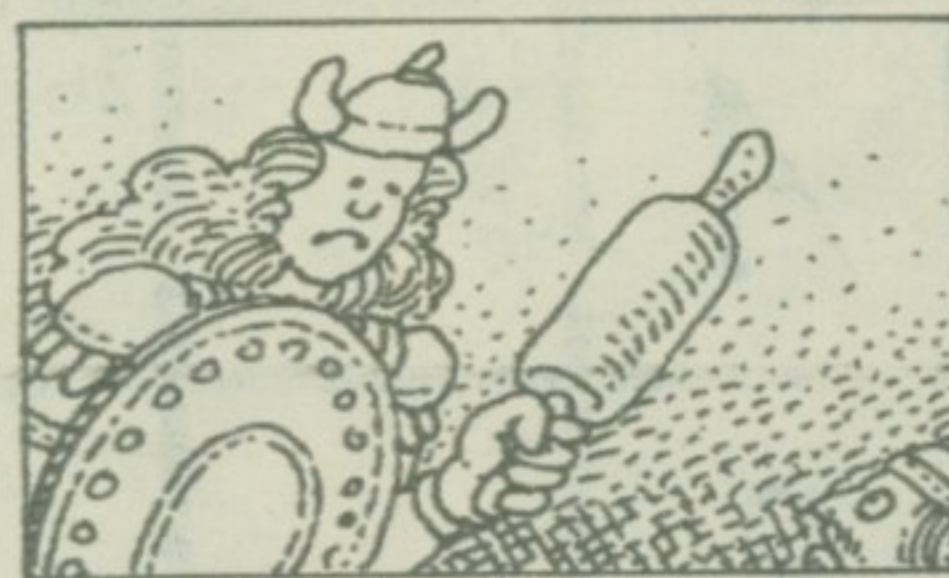

Победник народа

Никола настало је од грчког **Николаос** што је сложено од **нике** – победа и **лаос** – народ. Ово име носио је један епископ из 4. века који је потом проглашен за свеца. Његов култ је био нарочито јак у словенским земљама.

Ивона је ратник

Ивона је француско име **Yvonne**, вероватно изведено из мушких имена у чијем је корену келтско **ivos** „ратник, борац“.

Име које цвета

Весна је стара словенска реч која значи – **пролеће**.

Наша читатељка је – цвет

Љиљана је настало по називу биљке **љиљан**. На латинском **lilium**, одакле и **Лилијан**, **Лили** итд.

Ениса је друг

Ениса, женско име настало по мушком **Енис**, арапска је реч са значењем „друг, пријатељ“.

Маша је из Египта

Руски облик одмила за **Марију** је – **Маша**. То је хебрејско библијско име **Марјам** пореклом из Египта. Значење је неизвесно, али се претпоставља да значи „вољена“.

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Влатка Врчек, Каштеланска 46, 54000 Осијек – има 10 година, воли рок музику.

Романа Церар, Жнидаршићева 1, 61230 Домжале – има 13 година, воли плес, музику и гимнастику.

Алма Штрбо, Иве Андрића 9/4, 71000 Сарајево – Има 13 година, сакупља салвете и постере, воли чупаве играчке, навија за Жељезничар.

Марко Трајковић, Милоја Ђака 3, 11300 Смедерево – има 10 година, сакупља значке, сличице и привеске, навија за „Партизан“.

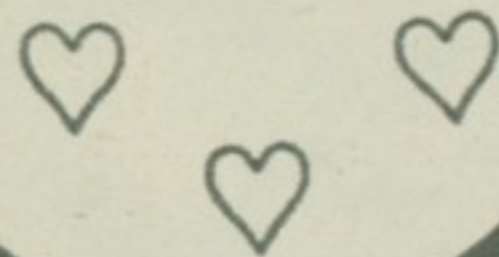
Александар Валентинович, Маршала Жукова дом. 32 корпус 3 кв. 278, Лењинград – има 18 година, жели да се дописује с младима из наше земље.

Ирена Таневска, Руди Чајавец 8а/39, 91000 Скопље – има 14 година, бави се класичним балетом, воли спорт и музику, сакупља писма.

Ерика Преден, Красе 118, 52352 Канфанар – има 14 година, воли природу, залазак сунца, животиње и беле руже.

Симона Стрниша, Водоводна 1, 69250 Горња Радгона – занима је све што занима младе.

Јелена Петровић, Дебело брдо 66, 14220 Лазаревац – има 13 година, воли музику и путовања.

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

УКРШЕТЕНЕ РЕЧИ: м. сплав, икарија, лерос, м. ир, стоп, цестар, истовар, отерати, дубровник, цол, исламџанин, ри, отоци, реџат, ц. ракул иц, дрва.

Шарада: Једна река је ЛИМ, друга река је УНА, а реч супротна речи НЕ је ДА, па кад се све то споји добије се заиста угодно пиће – ЛИМУНАДА.

ПИШИ КАО ШТО ЖВАКЕШ!

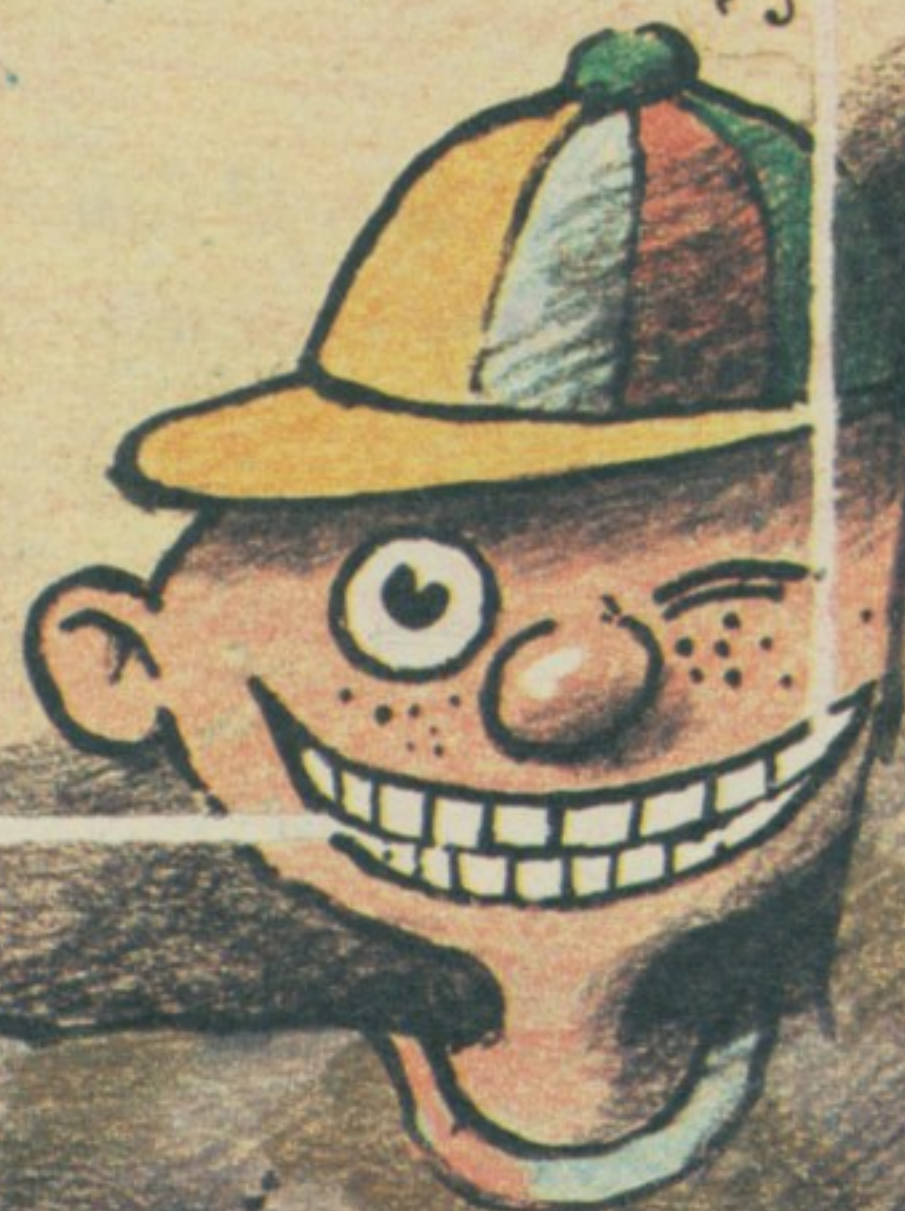
Водоравно:

1. Нови производ
за жвакање
и писање.
Деца не мо-
гу без њега.

Усправно:

7. Фабрика у којој се
производи. 4. Са уку-
сом пеперминта. 20. Са
укусом јагоде. 34. Са у-
кусом поморанџе.

38. Са
укусом
лиму-
на.

ПУЖЕВИ УКУСНИЈИ ОД КАВИЈАРА

Човек је једе пужеве од како зна за себе. Кажу да је ове мекушице највише користио у време док још није почео да се бави земљорадњом. На Криту, хиљаду и пет стотина година пре нове ере, нарочито су били на цени пужеви с латинским називом *Helix aspersa*. Њих су чак и у оно време „извозили“ на острва у Средоземном мо-

чинили. Вегетаријанци су и могу да се хране само млеком и јајима. Зато су одавно закључили да од пужева могу да користе управо то – јаја. Ову њихову навику прихватили су сада и други, нарочито Французи.

Пужеви који се налазе на јеловницима многих ресторана широм света углавном стижу са узгајалишта где се подразумева и суперпроизводња њихових јаја. У ствари, велики део тих јаја остаје неискоришћен, зато што је при-

ру. Значи, нема ничег новог ни у чињеници да се многе земље данас баве извозом пужева.

Али, како су пужеви ипак животиње, тибетански свештеници, на пример, не користе их за исхрану нити су то икада

раштај младих контролисан. Нова гастрономска лудост, дакле, подразумева јаја пужева за која кажу да су укуснија од кавијара. И још само податак да један килограм кошта 500 хиљада нових динара!

ЗЕЛЕНА ЗРНА КАФЕ - НОВИ ЛЕК ПРОТИВ РАКА?

Напомена истраживања указују на чињеницу да се многе земље данас баве извозом пужева.

раштај младих контролисан. Нова гастрономска лудост, дакле, подразумева јаја пужева за која кажу да су укуснија од кавијара. И још само податак да један килограм кошта 500 хиљада нових динара!

ПРЕТКОЛУМБОВСКА АСТРОНОМИЈА

На 600 километара источно од Мексико Ситија, откривена је једна претколумбовска астрономска обсерваторија. Изгледа да је реч о здању које су саградили Чичмеки пре више од хиљаду година. Оп-

серваторија се састоји од низа монолита, односно стубова исклесаних од једног комада камена. Сенке које бацају на земљу показују датуме краткодневнице и дугодневнице. Пролазећи између каменних блокова, зраци падају и на датуме пролетње и јесење равнодневнице.

ПРОЧИТАЈ

ПРОСКИТАЈ

„БАНАНА СПЛИТ“ ОД 182 МЕТРА

С обзиром да је за справљање послатице познате као „Банана сплит“ потребан посебан поступак, замислите шта ли је тек потребно да би се, у правом смислу те речи саградила оваква послатица дужине 182 метра. Све ово се, наравно, дешавало у Америци, у авенији Вашингтон, у центру Њујорка... Непредвидљива гомила људи мува-ла се унаоколо чекајући да почне да једе ово летње освежење несвакидашње величине испуњено сладоледом, бананама, чоколадом и јагодама, довољно да нахрани једну мању армију.

ПЕНКАЛО ЗА КАТАРАКТУ

Медицина је напредовала на још једном пољу: у одстрањивању катаракта. Уместо некадашњег реза дугачког два и по центиметара и уметања тврдог сочива направљеног људском руком, сада се прави рез дугачак једва три милиметра. Даље процес тече овако: инструмент налик на налив-перо уметне се у сочиво ока и вибрирајући хиљаду пута у секунди разбија катаракт у безброј делића. Након што се они изваде стављају се лака, пријемчива, силиконска сочива која су много погоднија за ношење од старих.

64 - НАЈБОЉЕ ГОДИНЕ

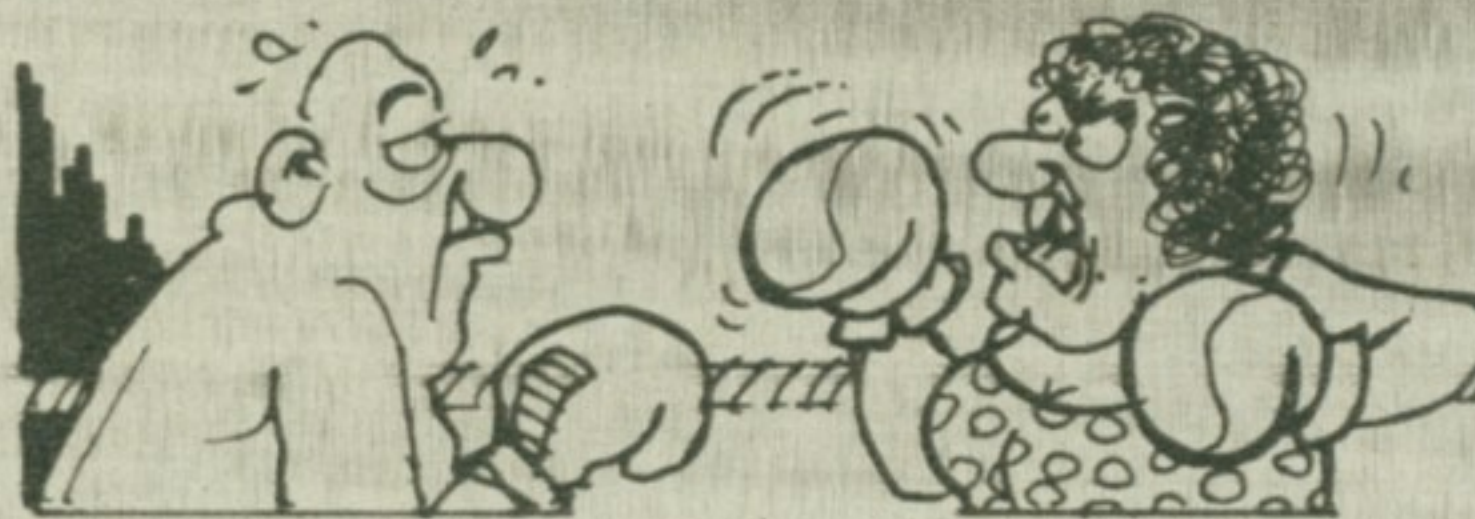
Да никад није касно и да старост не значи и престанак сваке младалачке активности, показује пример шездесетчетворогодишње Американке Барбаре Браун. Она је, наиме, шест година узастопце освајала прво место у класи уметничког пливања. Истовремено је и први кандидат за светског шампиона у својој старосној групи. То је заиста чудо, с обзиром на то да је Барбара почела да се бави овом врстом пливања тек по-

што је напунила 56 година. Сада свакодневно вежба по сат времена у базену и сат и по ван њега коригујући своје мишиће и линију. Каже да ни као дете није била толико витка и да никада није била у бољој физичкој кондицији, што јој лако можемо поверовати. Њен муж је толико поносан на своју супругу да је саградио постоље за све њене трофеје, али како сада ствари стоје, можда ће морати да направи још једно пре него што се Барбара повуче из свог омиљеног спорта.

МЕСЕЧЕВ ТУРИЗАМ

Карте за прво путовање на Месец већ су распродате, али за 52.000 долара можете резервисати место за следећи лет који се планира за 1993. годину. Путовање ће трајати осам сати, што значи да ће сваки сат лета стајати око шест хиљада долара. С обзиром на то да се већ 300 људи у Америци пријавило за овај лет, очито је да они ово свемирско путовање не сматрају прескупим. Па, ако сте и ви у ситуацији – новчаној, наравно – да приуштите себи ову лепу авантуру, уживајте и за нас.

ЖЕНА - БОКСЕР

У многим спортовима мушкарци су ти који, по традицији, доминирају. Међутим, жене се све више укључују у те, донедавно, искључиво мушке спортове. Ово је прича о 27-годишњој девојци по имену Дел, која се и поред релативно ниског раста – висока је око метар и шездесет – доста успешно

бори у рингу. Она је боксер, који је од пет мечева три добила а један боксовала нерешено.

Ево шта сама Дел каже: „Бокс изазива у мени мноштво емоција. Ту су и страх и узбуђење, и... најзад адреналин. Када адреналин почне да ме испуњава, знам да сам спремна за борбу.“

Дел би, наравно, желе-ла да буде шампион.

